

มิตรไทย

ฉบับที่ ๑
THAI FORUM

MITR
THAI
TRUST

ถึงมิตร

จดหมายข่าวมิตรไทย ที่ท่านกำลังอ่านอยู่นี้ เป็นผลงานของศูนย์เอกสาร ของ มูลนิธิมิตรไทย ซึ่งมีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า
THAI FORUM TRUST

ในการตั้งศูนย์เอกสารนี้ มูลนิธิมิตรไทย มีวัตถุประสงค์ที่จะให้คนไทย และผู้ที่สนใจในประเทศไทย ได้มีโอกาสศึกษา และแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็นกัน ในเรื่อง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม อย่างกว้างขวาง ในปัจจุบันเป็นที่ทักกันว่า บรรดาภาควิชา
ความคิดเกี่ยวกับประเทศไทย ไม่เอื้ออำนวยสำหรับคนที่มีความคิดแตกต่างกัน จะไม่สามารถเอียงกันค้นคว้าเหตุผล แทนที่จะหาข้อ
สรุปโคลน หรือประหัตประหารกันด้วยอารมณ์ ด้วยเหตุนี้ จดหมายข่าว มิตรไทย จึงพยายามที่จะเป็นสื่อกลางสำหรับการถกแถลง
ข่าวสารและทัศนะต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง จดหมายข่าว มิตรไทย ทุกฉบับ จะมีคอลัมน์ ข่าว และ ทัศนะมิตร ซึ่งจะเปิดโอกาส
สำหรับทุกคน ที่จะแสดงความคิดเห็น ลงและรับข่าวสาร บทความ การวิเคราะห์ และวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม การเป็น "เวทีเปิด" มิได้หมายความว่า เราจะตีพิมพ์ข่าวเล่าลือ หรือข้อเขียนวิพากษ์วิจารณ์ทั้งหมดที่ได้รับ เรามี
หนทางระคายและเงิน ที่สามารถที่จะพิมพ์จดหมายข่าว มิตรไทย ออกมาได้เท่าที่ท่านอ่านอยู่นี้เท่านั้น เราเห็นสมควรที่จะชี้แจงหลักการ
ทำงาน ในการคัดเลือกข่าว ข้อเขียน วิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้จะสำเร็จตามที่เรารังเกียจหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับการใช้ความคิด
เห็นจากท่านผู้อ่านเป็นสำคัญ

เราถือว่าการให้เกียรติผู้อ่านเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เราจะหลีกเลี่ยงการขึ้น่า ผู้อ่านยอมตัดสินใจด้วยตนเองได้ว่ามีความคิดเป็นไปในทาง
ใด หรืออาจตัดสินใจที่จะคอยไปก่อน โดยไม่แสดงความคิดเห็นของตนก็ได้ แต่เราเชื่อว่าผู้อ่านต้องการที่จะรับทราบว่า คนอื่น
กำลังคิดอะไร มีเหตุผลอย่างไร ไม่ว่าความเห็นนั้นจะตรงกับผู้อ่านหรือไม่ ด้วยเหตุนี้ ข่าวที่เรานำมาตีพิมพ์ก็ดี บทความหรือข้อ
เขียนวิพากษ์วิจารณ์ก็ดี เราจะบอกที่มาของแหล่งข่าว และบอกแหล่งที่ตีพิมพ์นั้นต่าง ๆ ในมากที่สุด ในบางกรณีเราอาจแสดง
ความคิดเห็นของเราเองออกมา แต่ทั้งนี้ย่อมไม่ใช่ความคิดเห็นของ มูลนิธิมิตรไทย

ในการเลือกข่าวหรือความนำมาตีพิมพ์ เรามีประเด็นที่จะพิจารณา ๒ ประเด็น (๑) ข่าวหรือความนั้นเชื่อถือได้เพียงไร
(๒) ข่าวหรือความนั้นสำคัญเพียงไร เรายอมรับว่า เป็นเรื่องยากที่จะตัดสิน ข่าวแต่ละข่าวหรือความนั้นควรจะมีความเป็นจริง
เพียงไร ผู้อ่านที่คิดหาข่าวเป็นประจำวันย่อมทราบถึงว่า ข่าวใดบางข่าวที่เล่ากันปากต่อปาก ไม่มีความจริงเลย แต่กลายเป็นข่าวที่
คนจำนวนมากเชื่อ ดังนั้นเราจึงพยายามพิจารณา และส่วนหนึ่งเราต้องอาศัยผู้อ่านช่วยกันพิจารณา ส่วนข่าวใดที่เผยแพร่ทางสื่อมวลชน
มาก่อน ผู้อ่านย่อมพิจารณาด้วยตนเองได้ว่า สื่อมวลชนนั้นเชื่อถือได้เพียงใด ข่าวทุกข่าวที่เรานำมาตีพิมพ์ เราจะบอกที่มาของข่าว
เสมอ ข่าวทุกข่าวที่เราได้มา เราพยายามพิจารณา ด้วยการพยายามเอาใจเขามาใส่ใจเราเสมอ เราทุกคนที่อยู่ในกอง บก. เป็น
ปุถุชน มีความคิดของตัวเอง เราจึงพยายามมองปัญหา อะไรถูกอะไรผิด อะไรสำคัญอะไรไม่สำคัญ ด้วยการรับฟังความคิดเห็นจาก
ผู้อ่าน เราจะทำได้มากน้อยเพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับผู้อ่านช่วยทางติชมมา

➔ อ่านข่าว: ปิดหนังสือพิมพ์
การสู้รบ และ กบฏ ๒๖ มีนา

ทัศนะมิตร

➔ สถานการณ์การเมืองไทย
หลัง ๖ ตุลา

ข่าว

ล้อมวลชน หน้า ๓ การสู้รบ หน้า ๖ ความสัมพันธ์
ระหว่างประเทศ หน้า ๘ ๖ ตุลา หน้า ๑๑ ทั่วไป
หน้า ๑๒ ข่าวสุดท้าย หน้า ๑๓

ทัศนะมิตร

สถานการณ์ทางการเมืองในประเทศไทยภายหลัง
เหตุการณ์ ๖ ตุลา หน้า ๑๕ ความสั่นคลอนของ
เสถียรภาพทางการเมือง หน้า ๒๖

ทัศนคติที่เรานำมาตีพิมพ์นั้น เป็นทัศนะที่มาจากทุกฝ่าย เราไม่เน้นหนักในทัศนะแนวหนึ่งแนวใดเป็นพิเศษ และเราถ่ายทอดโดยไม่บิดเบือน หากบทความหรือทัศนะนั้นยาวเกินกว่าที่เราจะนำลงตีพิมพ์ได้หมด เราพยายามพิจารณาว่าเขามีทัศนะอย่างไร ซึ่งอาจไม่ตรงกับเราเองก็ได้ ที่สำคัญคือ เราเคารพในความคิดของคนอื่น เราเห็นว่าถ้าไม่มีสิ่งนี้ก็ช่วยการที่จะมาแลกเปลี่ยนความคิดหรือถูกเอียงกัน หากเราเห็นความคิดของคนอื่นเป็นเรื่องงมงายไร้สาระ หรือมีเบื้องหน้าเบื้องหลัง คิดไม่ซื่อ เราคิดว่า นั่นเป็นการเริ่มเข้าสู่สภาพที่ "พูดกันไม่รู้เรื่อง" บางครั้งเราอาจไม่เข้าใจจนบางคน แต่เราจะฟังความคิดเห็นที่เขาแสดงออก เพื่อเราจะได้พิจารณาจนตัดสินใจว่าเห็นด้วยหรือไม่

การแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาและสุจริตใจในเรื่องโลกก็ตาม ย่อมทำให้คนบางคนไม่พอใจหรือไม่สบายใจ เราถือว่าสิ่งนี้หลีกเลี่ยงไม่ได้ เราเคารพสิทธิของผู้อื่นที่จะวิพากษ์วิจารณ์เรา โดยไม่คิดว่าการบ่อนทำลาย หรือเป็นศัตรู แต่เราจะนำข้อวิพากษ์วิจารณ์นั้นมาปรับปรุงตนเอง และเราหวังว่าผู้อื่นจะไขหลักเดียวกันกับเรา หากถูกวิพากษ์วิจารณ์ ในขณะเดียวกันเรายืนยันว่าเราจะเลี่ยงการตีพิมพ์ข้อความที่เพียงแต่ กล่าว สาดโคลน และหมิ่นประมาท ข้อความประเภทกระด้างเบือนหมึกเหล่านี้ คงหาอ่านได้ไม่ยากนักในปัจจุบัน

เรายอมรับว่า เป็นการยากที่จะทำตามเป้าหมายที่เราหวัง แต่เราจะพยายามจนถึงที่สุด ที่สำคัญและเราหวังจะได้รับ คือการสนับสนุนจากผู้อ่าน ในการส่งข่าวสาร ทัศนะ บทความ หรือจดหมายตีพิมพ์มายังเรา

อนึ่ง เราเป็นเพียงส่วนงานหนึ่งของ มูลนิธิมิตรไทย และได้รับเงินสนับสนุนระยะแรกจากมูลนิธินี้ ในการตั้งศูนย์เอกสาร และออกจดหมายข่าว มิตรไทย หากท่านผู้อ่านเห็นว่างานของเรามีประโยชน์อยู่บ้าง กรุณาเผยแพร่ต่อไปแก่ญาติมิตรของท่าน ก็จะเป็นการช่วยเราอีกทางหนึ่ง หรือท่านจะกรุณาบริจาคเงินสมทบทุนแก่ มูลนิธิมิตรไทย (โดยระบุว่าเป็นศูนย์เอกสาร) หากท่านประสงค์จะได้รับจดหมายข่าว มิตรไทย เป็นประจำ โปรดแจ้ง ชื่อ ที่อยู่ ของท่านมายังกรุงเทพฯ ตามที่อยู่ซึ่งปรากฏในหน้าสุดท้ายของจดหมายข่าวนี้ พร้อมค่าไปรษณียากรตามจำนวนฉบับที่ท่านต้องการ โดยคำนวณจากค่าส่งที่เราส่งมายังท่าน

เราหวังจะได้รับการสนับสนุนจากท่าน ทั้งทางข่าวสาร ทัศนะ บทความ การเงิน และการเผยแพร่

จากเรา

ต่อจากหน้า ๒๗

สองอาทิตย์มาแล้ว กวน ยู นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ ไปเมืองตากอากาศชายทะเลแห่งหนึ่งใกล้กรุงเทพฯ และไปภาคเหนือของประเทศ การมาเยือนประเทศไทยของผู้นำสิงคโปร์ครั้งนี้ต้องประสบปัญหาการเมืองภายใน เพราะนายธานินทร์พรภิษฐ์อย่างที่ไม่มีความหมายกันมาก่อน ไม่ให้มีการพบกันระหว่างนายลี กับ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช อดีตนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นตัวเก็งว่า อาจจะรับตำแหน่งสืบแทนธานินทร์ หากมีการเลือกตั้งรัฐมนตรีพลเรือนใหม่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ได้เขียนประท้วงกรณีอย่างขมขื่นในคอลัมน์หนึ่งชื่อพิมพ์รายวันของตน

เมื่อนายลี บินกลับสิงคโปร์ เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ผู้สังเกตการณ์หลายคนสงสัยว่า รัฐบาลธานินทร์จะมีอำนาจต่อไปได้นานเท่าไร วิกฤตการณ์ครั้งนี้จะเพลาลงก็ด้วยการประนีประนอมกัน แต่ความตึงเครียดในส่วนลึกยังมีอยู่ ที่แปลกก็ตรงที่รัฐบาลจอมทิพลภวิทย์ยืนหยัดกับพันธมิตรที่นั่น อาจทำให้ทหารฝ่ายต่าง ๆ หันหน้าเข้าหากัน อันอาจเป็นผลให้การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลในอนาคตรวดเร็ว แทนที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง

แปลจาก Far Eastern Economic Review ฉบับ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๐

ผูกมิตร

ศูนย์เอกสาร และจดหมายข่าวมิตรไทย มีวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งคือการเก็บรวบรวมเอกสาร ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเมืองไทย ทุก ๆ ด้าน และตีพิมพ์เผยแพร่แก่ผู้สนใจทั่วไป

หากท่านมีข้อมูล เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเมืองไทย จะส่งมาแลกเปลี่ยน หรือโฆษณาเผยแพร่ใน จดหมายข่าวมิตรไทย เพื่อให้ผู้สนใจว่า เอกสาร ข้อมูล และสิ่งพิมพ์ในเรื่องต่าง ๆ จะหาอ่านและค้นคว้าได้ที่ไหน เราจะพยายามตีพิมพ์แหล่งข้อมูล เอกสารต่าง ๆ ให้มากที่สุด

และหากท่านผู้อ่านประสงค์จะได้เอกสารเกี่ยวกับเรื่องใดที่ท่านสนใจ จะขอมาที่เราได้ เรายินดีบริการท่าน หากเรามีเอกสารนั้น ๆ อยู่ หรือเรารู้ว่าจะหาเอกสารนั้นได้จากที่ไหน การบริการนี้จะมีประโยชน์อย่างกว้างขวางได้ ย่อมต้องอาศัยท่านผู้อ่านช่วยกรุณา แจ้งแหล่งที่มาของข้อมูล และเอกสารต่าง ๆ แก่เรา เราจะตีพิมพ์เผยแพร่ให้ท่านเห็นสมควร เอกสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ กรุณาส่งในนามศูนย์เอกสารและจดหมายข่าวมิตรไทย ตามที่อยู่ในหน้า ๒๘ เราหวังว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่าน

สื่อมวลชน

เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๑๔ คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ได้มีคำสั่งฉบับที่ ๕ "ให้หนังสือพิมพ์รายวันและสิ่งตีพิมพ์ต่อประชาชนอื่นๆ ที่เสนอข่าวและขอเขียนแสดงความคิดเห็น ... หยุดทำการพิมพ์ออกจำหน่ายแจกจ่ายแก่บัดนี้เป็นคนไป" ต่อมาในวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๑๔ คณะปฏิรูปฯ ได้มีคำสั่งฉบับที่ ๑๐ ซึ่งกล่าวว่า "บัดนี้คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินพิจารณาเห็นว่าสถานการณ์โดยทั่วไปของบ้านเมืองอยู่ในภาวะที่สมควรจะแสดงความคิดเห็น ... คณะปฏิรูปการปกครองจึงเปิดโอกาสให้บุคคลหรือนิติบุคคลที่ข้องการจะดำเนินการพิมพ์หนังสือพิมพ์รายวันและสิ่งตีพิมพ์ต่อประชาชนอื่นๆ ... ออกจำหน่าย ยื่นเรื่องราวต่อคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินเพื่ออนุมัติให้เป็นเฉพาะราย" ในการนี้คณะปฏิรูปฯ ได้แต่งตั้งให้นายประยงค์ ศ. นาคะนาท (ประธานกรรมการ) คุณหญิงสมโรจน์สวัสดิกุลดา นายสมัคร สุนทรเวช พล.ท.ท.จำรัส จันทรชิต และพล.ท.เรืองฤทธิ์ รุมาคม (กรรมการและเลขานุการ) เป็นคณะกรรมการพิจารณาการร้องทักท้วง

ต่อมาในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๑๔ คณะปฏิรูปฯ ได้มีคำสั่งฉบับที่ ๒๐ กำหนด "ข้อปฏิบัติหนังสือพิมพ์" ซึ่งระบุสิ่งที่ห้ามไม่ให้พิมพ์หรือโฆษณา รวมทั้งมาตรการ ในการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืน ในการสั่งปิดหนังสือพิมพ์ในระยะต่อมา ก็จะมีข้อห้ามข้อที่ ๒ ซึ่งห้ามการพิมพ์ "ข้อความหรือรูปภาพหรือการพาดหัวหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นที่เห็น หรือในลักษณะที่อาจทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตกใจ หรือวิตกกังวล หรือเกิดความหวาดกลัว หรือข้อความในลักษณะที่เป็นการปลุกปั่นหรือยุยงให้เกิดความไม่สงบ หรือชักจูงความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือข้อความที่น่าอยู่ในทางที่อาจก่อให้เกิดความวิตกกังวลแก่ประชาชนในโอกาสของบ้านเมือง" และข้อที่ ๒ ซึ่งเกี่ยวกับ "ข้อความหรือรูปภาพซึ่งเป็นการกล่าวร้ายเสียชื่อเสียง หรือเหยียดหยามประเทศชาติ หรือปองชนชาวไทยเป็นส่วนรวม หรือข้อความใดๆ ที่จะสามารถทำให้ทางชาติเสื่อมความเชื่อถือไว้วางใจในประเทศไทย รัฐบาลไทยหรือคนไทยโดยทั่วไป"

และในวันเดียวกันนั้น หัวหน้าคณะปฏิรูปฯ (พล.ร.อ.สังข์ ชลลอย) ได้มีคำสั่ง (ฉบับที่ ๙ / ๒๕๑๔) ถอนใบอนุญาต และหยุดการพิมพ์หนังสือพิมพ์ ข่าวการรายสยาม (หรือที่เรียกย่อว่า ข่าวสยาม) เนื่องจากฉบับวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๑๔ "ได้พาดหัวข่าวและเสนอข่าวอันมีลักษณะอันที่จะทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจหรือเกิดความไม่ไว้วางใจนโยบายของคณะปฏิรูปฯ ... ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้อาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ และชักจูงความสงบเรียบร้อยของประชาชน" คำสั่งนี้กำหนดเงื่อนไขเวลา "จนกว่าจะมีคำสั่งเปลี่ยนแปลง" แต่ ข่าวสยาม ก็ได้ชีวิตเปลี่ยนแปลงหัวออกมาใหม่

สยามรัฐ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐

ปึกข่าวสยาม คำสั่งของเจ้าพนักงานพิมพ์สำหรับกรุงเทพมหานคร ที่ ๔ / ๒๕๒๐ เรื่องสั่งถอนใบอนุญาต และสั่งการเป็นผู้นิยามบรรณาธิการ เจ้าของหนังสือพิมพ์ "ข่าวการรายสยาม" ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๙๐๓ วันอาทิตย์ที่ ๒๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้โฆษณาข่าวและข้อความดังต่อไปนี้

๑. โฆษณาพาดหัวข่าวในหน้าหนึ่งว่า "ไขแสง-ธีรยุทธชายชาติ ทั้งคู่เป็นรัฐมนตรี คำสั่งห่อสาเป็นนายก เทิดภูมิ-สุรชัย เข้าร่วม" มีใจความเผยโฉมหน้าพวกหน้าแผ่นดิน จักตั้งรัฐบาลไทยพลัดถิ่นที่จัดตั้งขึ้นในลาว มีแผนแบ่งแยกประเทศไทยออกเป็นสี่รัฐ ขณะเดียวกันกำลังทหาร เวียดนามเหนือและจีนแดง รวมทั้งทหารคิวบาประมาณสี่หมื่นคนกระจ่ายอยู่ในลาว และอ้างว่าเป็นรายงานที่ "ข่าวสยาม" ได้รับแจ้งจากหน่วยราชการที่เชื่อถือได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ ที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ไม่มีรายงานรายละเอียดคณะรัฐมนตรีดังนี้

นายคำสิงห์ ศรีนอก เป็นนายกรัฐมนตรี นายไขแสง สุกใส รองนายกรัฐมนตรี นายโสภณ จุฑานนท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นายเทิดภูมิ ใจดี รัฐมนตรีช่วยกระทรวงต่างประเทศ นายสุรชัย แะคาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นายประสาร มฤคพิทักษ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย นายสุรเดช พุทธศรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม นายธีรยุทธ บุญมี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม นายเฉลิม ปรางค์สาคร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายอุกร ทองน้อย รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายพรชัย ถินคำศรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายโอภาส จันทรมนตรี ว่าการกระทรวงคมนาคม นายเสกสรรค์ ประเสริฐกุล รัฐมนตรีช่วยกระทรวงคมนาคม นางเลี่ยมละออ กลางสาคร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข นายสุบิน ชูพิณิจ รัฐมนตรีช่วยสาธารณสุข นายประยงค์ มุลสาร ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี

๒. โฆษณาข้อความในคอลัมน์ "สี่เสียด" คอลัมน์พัฒนา ในหน้า ๕ โดยใส่คำ ทอญ่นาของผู้นามว่า "เลือกลูกเสือชาวบ้าน ศรีราชา" มีข้อความตอนหนึ่งว่า .. เสนอข่าวเรื่องชาวไร่ร้อยเอ็ดกรอนถูกนายทุนกดราคา โรงงานน้ำตาลไม่รับซื้อ หนังสือพิมพ์มณฑลสิ่งปึกฐานทำให้ประชาชนกระหนกตกใจ คอลัมน์หน้าในเขียนถึงนายชานินทร์ กรวิวิเชียรว่า มีภรรยาหมั้น ชอบกินสเปาเถกที่มีลูกชายลูกสาวชื่อเป็นฝรั่งหมด หนังสือพิมพ์ก็ถูกสั่งปิดอีก ฐานทำให้คนต่างชาติเสื่อมความเชื่อถือไว้วางใจในประเทศไทย และรัฐบาลไทย

ขณะที่ปรึกษาแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์พิจารณาแล้วเห็นว่า การโฆษณาข่าวและข้อความดังกล่าวข้างต้น ไม่เป็นจริงโดยสิ้นเชิง เป็นเท็จและมีลักษณะอาจทำให้ประชาชนเข้าใจผิดหรือเกิดความไม่ไว้วางใจนโยบายของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินมาแล้ว

ไทยรัฐ ๒๔ มกราคม ๒๕๒๐

ธุรกิจเมืองไทย ต.จ.มกราคม - ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐

ไทยรัฐ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐

แถลงการณ์ร่วม ๕ สหประชาชาติสื่อพิมพ์

สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักสัณนิเทศศาสตร์แห่งประเทศไทย
สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย สมาคมนักหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาคแห่งประเทศไทย

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐ นายประยุทธ์ ศ. นาคะนาท ประธานคณะที่ปรึกษาพนักงานการพิมพ์ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแถลงการณ์ว่า ได้ดำเนินการไปตามหน้าที่ โดยมีพรบ. การพิมพ์กับประกาศคณะปฏิรูปฯ เป็นหลักในการทำงาน หนังสือพิมพ์เข้าใจว่าคณะที่ปรึกษาพนักงานการพิมพ์เป็นศัตรู แต่การทำงานของตนเองในหน้าที่นั้นย่อมจะมีผู้ไม่เห็นด้วย ซึ่งตนเองก็ไม่สนใจว่าใครจะว่าอะไร

นายประยุทธ์กล่าวต่อไปว่า เมื่อมีการปิดหนังสือพิมพ์ เจ้าพนักงานการพิมพ์มักจะอ้างว่า เป็นคำสั่งของคณะที่ปรึกษา ทั้งๆที่บางเรื่องเป็นความเห็นร่วมกันระหว่างเจ้าพนักงานการพิมพ์และที่ปรึกษา การที่เจ้าพนักงานการพิมพ์ประกาศไปอย่างนั้น เพราะกลัวหนังสือพิมพ์ทำ จึงอ้างคำสั่งที่ปรึกษา ซึ่งนายประยุทธ์ก็ไม่รู้ว่าจะไปกลัวอะไรกันทำไม

ในเรื่องการปิดหนังสือพิมพ์สยามรัฐนั้น นายประยุทธ์กล่าวว่า เป็นการปิดที่มีเหตุยลร่วมกันระหว่างที่ปรึกษาและเจ้าพนักงานการพิมพ์ ในครั้งแรก มรว. คึกฤทธิ์ ปราโมชเขียนเรื่องนายสีทวนยู ถึงแม้จะเขียนแรง (มรว. คึกฤทธิ์เขียนว่ารัฐบาลไทยหามีไม้มรว. คึกฤทธิ์พบนายสีทวนยู) แต่รัฐบาลก็ออกข่าวชี้แจงไปแล้ว จึงไม่ได้คิดปิด ต่อมา "ทหารเก่า" ได้เขียนอีก ซึ่งก็ได้ชักเคื่อนไปก่อนแล้ว เมื่อเขียนอีกก็ต้องลงโทษกันไป

ส่วนกรณีหนังสือพิมพ์ออกไม่ได้อีก ๑๓ ฉบับนั้น (เข้าใจว่าหมายถึงหนังสือพิมพ์ ประชาธิปไตย รวมประชาชาติ เกอเวยชยอพอเคอะเนชั่น ประชาชาติ(รายสัปดาห์) จตุรัส และหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและภาษาจีนอีกหลายฉบับที่ตีพิมพ์ทั้งในกรุงเทพฯ และสวนหมิงมาก - กองบ.ก.) นายประยุทธ์ชี้แจงว่า ถ้าหนังสือพิมพ์พุทธธมมาที่จะพิจารณาให้ออกได้ ไม่ได้ปิดตลอดไป แต่คงดูสถานการณ์ด้วย

สยามรัฐ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐

ชนนักข่าวต่างประเทศออกจากไทย หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ วันที่ ๑๙ กพ. กล่าวว่า เนื่องจากนายออร์แมน ที่แถมได้เขียนบทความในหนังสือพิมพ์हारอิสเทิร์นว่า วิจารณ์การเมืองไทยในลักษณะที่จะทำให้เกิดความแตกแยก พยายามสร้างสถานการณ์ให้สับสนวุ่นวาย เพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในคณะรัฐบาล ทางรัฐมนตรีมหาดไทยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าการกระทำของชาวต่างชาติผู้นี้ เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ มีลักษณะเป็นบุคคลต้องห้าม จึงสั่งให้จับกุมตัวเนรเทศออกนอกประเทศ

คำสั่งการในครั้งนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นายสมัคร สุนทรเวช เป็นผู้ลงนามสั่ง โดยให้เหตุผลว่า บทความของนายที่แถมซึ่งลงพิมพ์ในนิตยสารहारอิสเทิร์นอีกฉบับหนึ่งมีชื่อว่า ประจำวันที่ ๑๑ กพ. ซึ่งกล่าวว่า อาจมีการเปลี่ยนรัฐบาลหรือไม่ก็มีรัฐบาลเกิดขึ้นในเร็ววัน เป็นข้อความที่ผู้เขียนจงใจจะสร้างสถานการณ์ก่อให้เกิดความวุ่นวาย และการเข้าใจผิดกันขึ้นในหมู่ชาวไทย

นายที่แถมถูกกล่าวหาว่าเป็นบุคคลที่เป็น "ภัยต่อความปลอดภัยของประเทศ" และถูกสั่งให้ออกนอกประเทศและห้ามกลับเข้ามาอีกต่อไป หลังจากนั้นไม่นาน คร.ถนัค คอมันตรก็ได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า นายที่แถมอาจจะทำงานให้ประเทศใดประเทศหนึ่งก็ได้และจะเชื่อในลัทธิมาร์กด้วย

นายที่แถมถูกควบคุมตัวอยู่ประมาณ ๓ ชั่วโมง ในระหว่างที่เจ้าหน้าที่ราชการจัดการเรื่องเอกสารต่างๆของเขา และตำรวจยังได้พิมพ์รอยนิ้วมือของเขาไว้อีกด้วย นายที่แถมขอยุติในเมืองไทยอีก ๒๔ ชั่วโมงเพื่อจัดการธุระของเขาให้เรียบร้อย แต่ไม่ได้รับอนุญาต

ในเรื่องนี้ ทางสมาคมผู้สื่อข่าวต่างประเทศแห่งประเทศไทยได้ทำการประท้วงต่อรัฐบาลไทย แต่โฆษกของรัฐบาลก็ยังยืนยันว่า ขอเขียนของนายที่แถมถึงความจงใจของผู้เขียนที่จะฉ้อฉลอย่างผิดๆแก่ประชาชนไทยว่า มีการแตกแยกในคณะรัฐบาลและในหมู่ทหาร การกระทำนี้ผิดกฎของสภาพปฏิรูปฯ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๑ ตค.

ไทยรัฐ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐

หมายเหตุ กองบ.ก.ได้แปลบทความของนายที่แถมนี้ไว้ในคอลัมน์ "ทัศนคติ"

ยานเกราะ "บิค" ตัวเอง เมื่อเวลาประมาณ ๑๐ น.เศษของวันที่ ๑ กุมภาพันธ์นี้ จู่ๆสถานีวิทยุยานเกราะก็หยุดรายการปกติ แล้วเปิดแตรนอนอย่างไทยหวานลึกลับเพลงปลุกใจ กับเสียงของโฆษกนายประกาศว่า จะมีข่าวสำคัญขอใหรอรับฟังกระทั่งเวลาประมาณ ๑๑ น.เศษ ก็มีเสียงโฆษกหญิงประกาศว่า "ทราบเรียนท่านผู้ฟังที่เคารพ สถานีวิทยุยานเกราะได้รับแจ้งแผนดินเกิดจนสุดความสามารถของเราแล้ว บัณฑิตสถานีวิทยุยานเกราะไม่สามารถรับใช้ท่านได้อีกต่อไป จึงขอฝากฝังแผนดินนี้ให้พี่น้องประชาชนได้ร่วมกันปกปัก รักษาต่อไป ขณะนี้พันเอกอุทรา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ได้เข้ามามอบตัวโดยไม่มีผู้ใดรองขอหรือบังคับแต่ผู้รักษาระเบียบ โดยกล่าวหาตัวเองว่า ปกปักรักษาชาติในทางที่ผิด พันเอกอุทรา สนิทวงศ์ ณ อยุธยาขอกราบลำทอนผู้ฟังทั้งหลายไป ๓ บัณฑิต สถานีวิทยุยานเกราะ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐" การเปิดแตรนอนลึกลับเพลงปลุกใจและทำอำลานั้น กระทำอยู่หลายครั้ง สร้างความคลางแคลงให้แก่ประชาชนที่สนใจติดตามรายการ "พบกับท่านผู้ฟัง" ของพันเอกอุทรา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ซึ่งออกอากาศติดต่อกันเป็นประจำในเวลา ๑๔ น. ถึง ๑๕ น. ว่ามีข้อเท็จจริงอย่างไรกันแน่ เพราะพันเอกอุทราได้ประกาศตัวอย่างแข็งกร้าวในรายการนี้คือปัญหาต่างๆที่ขัดแย้งกันของหน่วยงานรัฐ รวมถึงประกาศตัวเป็น

ศัตรูกับคอมมิวนิสต์ชนิดฉวยหัว โดยเฉพาะในระยะสองสามวันที่ผ่านมา ได้วิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงต่อปัญหาการปิดสน.
ปฏิรูปฯ พวกจึงไปถึงประชาชนที่ปรึกษาเจ้าหน้าที่งานการพิมพ์ และนายกรัฐมนตรี ยิ่งในเย็นวันที่ ๓๑ มค. ได้ความรุนแรงเป็น
พิเศษ ทั้งโคกระสุนให้ไทยทุบกำลังเข้าบุกเขมรและลาว เพื่อตอบโต้ความโหดเหี้ยมของเขมรด้วย

สำหรับตัวพันเอกอุทรา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา นั้น รายงานข่าวแจ้งว่าได้เข้ามาขอตัวกับผู้รักษาพระนคร เมื่อเวลาประมาณ
๑๐ น.เศษแล้ว จากนั้นไม่มีผู้ใดเปิดปากว่าอยู่ที่ใด ที่สถานีวิทยุยานเกราะ ปรากฏว่า เมื่อเวลาประมาณ ๑๔ น.เศษ
ได้มีรายการของพันเอกอุทราทั้งหมด และมีประชาชนเป็นจำนวนมากหลั่งไหลกันไปที่สถานีจนแน่นขนัดเพื่อขอทราบข้อ
เท็จจริงที่เกิดขึ้น บ้างนำกระเช้าดอกไม้ไปถวาย ทหารยานเกราะประมาณ ๕๐ นายได้กระจายกันออกรักษาความสงบทั่ว
บริเวณ เจ้าหน้าที่สถานีวิทยุทุกคนไม่ยอมปรักภาใดๆทั้งสิ้น และขอเก็บกล้องถ่ายรูปของหนังสือพิมพ์ที่เขาไปสังเกตการณ์
เพื่อมีหลักฐานเหตุการณ์ รายงานแจ้งว่ากระทั้งสองทุ่มเศษแล้วยังมีประชาชนทยอยกันไปยังสถานีวิทยุยานเกราะ และ
จับกลุ่มวิพากษ์วิจารณ์กันอยู่

บ้านเมือง ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๐

การสู้รบ

วิทยุเสียงประชาชนวิจารณ์สถานการณ์เมืองไทย

นับแต่ ม.จ.วิภาวดี รังสิต ถูกสังหารโดยกองทัพลูกเสือประชาชนไทย เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ เหล่าชั้นชั้นปกครอง
ปฏิกริยา โคประโคมข่าวกันว่า ฝ่ายประชาชนโคตรร้ายป่าเถื่อน และว่าพวกคอมมิวนิสต์มีเจตนารายคอชาติ ขาโค่นแก้วแทน
ขององค์พระมูขของชาติ

คำถามที่ต้องตอบก็คือว่า เขาไปทำอะไรกันที่นั่น หลังเหตุการณ์นั้น พลโทปิ่น ศรธรรมศรี แม่ทัพภาค ๔ ได้สั่งทหารไปประ
ຈการที่เวียงสระ เพิ่มขึ้น เพื่อจะโคปรามให้หนักยิ่งขึ้น พลโทปิ่น กล่าวว่า หลังเหตุการณ์นั้นสามวัน เขาได้สั่งทหาร
ไปกวาดล้างบริเวณนั้น และโอ้อวดว่าได้สังหารถูกการร้ายคอมมิวนิสต์ ไป ๓๐ คน อีกทั้งสามารถเอาศพมาได้ด้วย แต่หัว
ถูกพวกมกค.ตัดเขาไป เพราะจะทำให้สืบไควว่าเป็นใคร

ความจริงมีอยู่ว่าผู้ที่ถูกสังหารโดยพลโทปิ่น ศรธรรมศรี นั้น เขามีได้เป็นคอมมิวนิสต์ เขาเหล่านี้เป็นคนไทย ซึ่งเป็นเจ้าของ
ประเทศ ลวเหตุที่ต้องตายเพราะเขาอาศัยอยู่ที่ตำบลบางสอง ในกิ่งอำเภอเวียงสระ ทางกรมักจะใช้วิธีนี้เสมอ โดย
สังหารเรียบ แล้วเผาทั้ง หรือตัดหัวออก เพื่อไม่ให้สืบทราบว่าเป็นชาวบ้านที่ไหน แล้วประกาศว่าเป็นการกระทำของคอมมู
นิสต์

เมื่อหลายเดือนก่อนระหว่างแผนการกวาดล้างแผนหนึ่ง เด็กเลี้ยงควายคนหนึ่ง อายุ ๑๐ ขวบ ก็ถูกสังหารพร้อมพ่อแม่
เพราะเด็กเกิดจากความกลัวทหารและปืน หลังจากนั้นทางการก็ประกาศว่า คอมมิวนิสต์ฆ่าเด็กและพ่อ เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม คน
เหล่านี้ ก็ฆ่าและทำให้เด็กก็กลัว ประชาชน บาดเจ็บ กันเป็นจำนวนมากที่ธรรมศาสตร์ เร็ว ๆ นี้ทางรัฐบาลก็มีชอกกลงกับ
รัฐบาลมาเลยที่จะร่วมมือกันปราบปรามประชาชน ผู้พยายามหาทางด้วยความสุจริต

ทามกลางซากศพกลืนควาเลือดและเสียงร่ำไห้ของปวงชนที่ตกเป็นเหยื่อของพวกปฏิกริยา ม.จ.วิภาวดี กลับขึ้น ฮ. เพื่อไป
โศกาลัยและแจกข้าวของแก่ผู้ทำบุญและก่อกรรมกับประชาชน รายงานจากรัฐบาลแจ้งว่า ระหว่างอยู่บน ฮ. ม.จ.
วิภาวดี ทรงทราบว่า มีตำรวจตระเวนชายแดนมาบอกสองนาย ก็ให้ ส.รับไปรักษา ส่วนประชาชนในเขตนั้นเล่า ถูกฆ่า
ตายเป็นเบือ ถูกรังแกข่มเหง กลั่นแกล้ง บ้านของถูกยึด ถูกทำลาย ทำไม ม.จ.วิภาวดี ไม่สนใจบ้าง

ปัจจุบันฝ่ายปกครองแบ่งหน้าที่กันออกเป็น ๒ กลุ่ม กลุ่มแรกรับหน้าที่ปราบปรามและกำจัดผู้ที่ไม่เห็นด้วย โดยวิธี
"สามเรียบ" คือ ฆ่าเรียบ เผาเรียบ ปล้นเรียบ กลุ่มที่ ๒ รับบทบาทเป็นวีรบุรุษ วีรสตรี คอยออกเยี่ยมเยียน ทำที่ไว้ไม่ให้
กำลังใจแก่ผู้ตกทุกข์ได้ยาก จุดประสงค์ใหญ่ของทั้ง ๒ กลุ่ม ก็เพื่อคงความเป็นทาสของคนไทยทั้งมวลไว้ ล้างรับจักรวรรดิ
นิยมอเมริกันและศักดินาใหญ่

ฝ่ายประชาชนจะโคตรร้ายหรือกระหายเลือดนั้นไม่ได้ กองทัพของเราประกอบไปด้วยลูกหลานของประชาชน ที่ต่อสู้เพื่อ
ผลประโยชน์ของประชาชน เราเห็นได้ชัดว่าทามกลางท่ากระสุน เราได้รับการสนับสนุนจากประชาชนของเรา และเราก็จะ
ขอปฏิบัติตามนโยบายที่เราตั้งใจไว้แต่ดั้งเดิม

กองทัพลูกเสือประชาชนไทยไม่ต้องการ เป็นศัตรูกับผู้ที่หวังดีและสนับสนุนการต่อสู้ของเรา ในอดีตมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
หลายครั้ง โดยเราไม่ได้ตั้งใจ จึงอาจจะขอให้ผู้ที่ไม่ใช่ศัตรูของประชาชน อย่าได้ไปเกี่ยวข้องกับศัตรูของเรา ผู้ที่
ทรยศต่อประชาชน และพร้อมจะขายชาติกินเอง ขอให้เขารับกรรมที่ก่อขึ้นไว้ เรามีโคกระทำโดยมีเจตนารายใด ๆ
ก็ตามเป็นงานที่ต้องทำให้สำเร็จ เพื่อชาติไทยและคนไทยทั้งมวล

ออกอากาศโดย วิทยุเสียงประชาชนไทย

ตีพิมพ์ใน SWB. ๒ มีค. ๒๕๑๐

ตั้งกลุ่มลามัคคีประชาชนเพื่อป้องกันหมู่บ้าน

กอ.รมน. ร่วมกับกองทัพบกที่ ๔ และศูนย์ปฏิบัติการพิเศษ ได้จัดตั้งกลุ่มเพื่อปกป้องรักษาหมู่บ้านในเขตภาคใต้ โทพนจากภัยโจรจีนคอมมิวนิสต์ และภัยจากการรุกรานอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากคนไทยและไทยมุสลิมได้รับความลำบาก เพราะขโมยสุกดม มีการลักพา การทุกรโฆ แม้กระทั่งการเผาโรงเรียน

การกระทำของพวกนอกกฎหมายนี้ ทำให้ราษฎรไม่สามารถประกอบอาชีพได้อย่างสะดวก ทางรัฐบาลจึงได้จัดตั้งกลุ่มเหล่านี้ขึ้นเพื่อต่อต้านภัยอันตรายต่างๆ กลุ่มเหล่านี้ตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๑๑ ปัจจุบันมีจำนวน ๕๔ กลุ่ม โดยมีสมาชิก ๓,๕๐๐ คน กระจายกันอยู่ที่ ปัตตานี นราธิวาส ยะลา และนครศรีธรรมราช และประชาชนเหล่านี้จะคอยให้ข่าวสารแก่ทางการเสมอ

Bangkok Home Service คีพิมพ์ใน SWB.๔ มีนาคม ๒๕๒๐

การต่อต้านคอมมิวนิสต์ระลอกใหม่

เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ศกนี้ มาเลเซียและไทยได้เริ่มปฏิบัติการร่วมทางทหาร ณ อำเภอสะเตาะ ในภาคใต้ของประเทศไทย เพื่อต่อต้านแหล่งที่สงสัยว่าเป็นที่มั่นของกองกำลังผู้ก่อการร้ายของพรรคคอมมิวนิสต์ มาเลเซีย กองทหารไทยและมาเลเซียจำนวนประมาณ ๒๐๐๐ คนเข้าร่วมดำเนินการ ในครั้งนี้ หลังจากที่มีการเซ็นซอร์คลงเกี่ยวกับปัญหาชายแดนเมื่อ ๑๑ วันที่แล้ว หน่วยของมาเลเซียประกอบด้วย ทหารช่าง กองลาดตระเวน หน่วยคอมมานโด กองทหารปืนใหญ่ หน่วยกำลังทางอากาศ

เมื่อเดือนที่แล้ว ก็ได้มีการปฏิบัติการคล้ายกันนี้ และความล้มเหลวครั้งที่แล้วก่อให้เกิดการเตือนว่า กองทหารนี้ใช้กำลังทางอากาศและปืนใหญ่มากเกินไป ซึ่งเป็นอันตรายเกี่ยวกับข้อเตือนที่ผิดของทหารอเมริกันในเวียดนาม

Daily Telegraph ๑๕ มีนาคม ๒๕๒๐

การปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในภาคใต้

พล.อ.เจริญ พงษ์พานิช เสนาธิการทหารเปิดเผยว่า ได้ส่งกำลังทหารอีก ๒ กองพันไปเพิ่มเติมในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ บริเวณเขาบรรทัด ซึ่งเป็นเขตติดต่อระหว่างจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราชและพัทลุง เพื่อให้การปราบปรามผู้ก่อการร้ายได้ดียิ่งขึ้น การส่งกำลังไปเพิ่มเติมนี้ได้เริ่มปฏิบัติการตั้งแต่ปลายเดือนที่แล้ว

พล.อ.เจริญแจ้งว่า ปัญหาเรื่องการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์และการปราบปรามโจรก่อการร้าย หรือโจรแบ่งแยกดินแดนอยู่ในความรับผิดชอบของเราแต่ฝ่ายเดียว โดยทางฝ่ายมาเลเซียจะเกี่ยวข้องเฉพาะการปราบปรามโจรจีนคอมมิวนิสต์บริเวณชายแดนตามความตกลงที่มีอยู่ต่อกันเท่านั้น ฉะนั้นเรื่องการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์และโจรก่อการร้ายจึงเป็นหน้าที่ของฝ่ายเรา หรือเป็นเรื่องภายในประเทศของเราที่จะต้องดำเนินการ และในการปราบปรามนี้ ไม่เฉพาะจะโค่นปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เท่านั้น แต่ยังได้ดำเนินการปราบปรามโจรก่อการร้ายด้วย แต่ก็ไม่มีการโค่นเป็นอันตรายถึงกับนาหวงโยมมาก เพราะทางการสามารถควบคุมสถานการณ์ไว้ได้

สำหรับการปฏิบัติการร่วมทางทหารระหว่างไทยกับมาเลเซียในการปราบปรามโจรจีนคอมมิวนิสต์ซึ่งได้ปฏิบัติตามแผนที่เรียกว่าดาวใหญ่ไปแล้วนั้น ปรากฏว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจ และขณะนี้กำลังวางแผนที่จะปฏิบัติการร่วมทางทหารในการปราบปรามโจรจีนคอมมิวนิสต์ครั้งใหม่อีก

ในขณะเดียวกัน พล.อ.เจริญ น.ทร. ผู้บัญชาการทหารบกชี้แจงว่า ตามที่ได้ทราบสถานการณ์การคุกคามของผู้ก่อการร้ายทางภาคใต้ในขณะนี้จำเป็นต้องใช้มาตรการเด็ดขาดในการปราบปราม ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบฝ่ายทหาร ได้พยายามสั่งการไปยังเจ้าหน้าที่ทหารทุกนายที่ออกไปปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะในเขตที่มีการแทรกซึมและการบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์ ให้ทหารเป็นมิตรที่ดีของประชาชน ดูแลสอดส่องให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือตามความสามารถที่จะกระทำได้นอกจากนี้ให้ทหารทุกนายพยายามช่วยเหลือตนเองอย่างมากที่สุด เพราะในแง่ของการดำเนินการเพื่อปราบปรามผู้ก่อการร้ายนั้น จะคำนึงเฉพาะการไขว่คว้าปราบปรามอย่างเดียวไม่ได้ จะต้องมีการพิจารณาวิถีชีวิตในการตั้งประชาชนเข้ามาเป็นพวก และหาแนวร่วมที่เป็นฝ่ายเดียวกันให้มากที่สุดอีกด้วย ซึ่งหากเป็นไปได้แล้วจะใช้เวลาอันมากในการปราบปรามให้โค่นล้มตามเป้าหมาย

การปราบปรามนั้นจะต้องที่โอบล้อมเข้ามาทุกทาง จากทุกจังหวัดที่เป็นเขตติดต่อ โดยจะไม่ยอมให้ผู้ก่อการร้ายหลุนหนีไปทางอื่นได้เลย แผนการปราบปรามอย่างเด็ดขาดนี้ทำให้ไว้อย่างรอบคอบที่สุด

ข่าวไทย ๑๑ มีนาคม ๒๕๒๐

กองทัพบกที่ ๔ ออกคำสั่งห้ามบุคคลออกนอกบ้านยามวิกาล

พล.ท.ปิ่น ชรธรรมศรี แม่ทัพกองทัพบกที่ ๔ และผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์เขต ๔ ได้มีคำสั่งห้ามบุคคลออกนอกบ้านยามวิกาล ตั้งแต่วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ศกนี้ ในช่วงเวลา ๒๐.๐๐ น. จนถึงเวลา ๐๕.๐๐ น. ของวันรุ่งขึ้น ในเขตท้องที่อำเภอบ้านนาสาร รวม ๓ ตำบล คือตำบลพุดพิชิต ตำบลท่าดี และตำบลลำพูน รวม ๒๕ หมู่บ้าน ซึ่งมีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ ๓ พันคน

และในวันเดียวกันนั้น ได้มีคำสั่งห้ามบุคคลออกนอกบ้านยามวิกาลของกองทัพบกที่ ๔ เพิ่มเติมประกาศไว้ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช รวม ๑๔ ตำบล ๔ อำเภอ และ ๑ กิ่งอำเภอ คือ อำเภอท่าศาลา อำเภอดงยาง อำเภอพิปูน อำเภอ-ลานสกา และกิ่งอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม เป็นต้นไป

สาเหตุที่ออกคำสั่งนี้ก็เนื่องด้วยผู้ก่อการร้ายในเขตท้องที่ดังกล่าวได้ปฏิบัติการใช้กำลังอาวุธดักจับโจมตีเจ้าหน้าที่จนได้รับบาดเจ็บและถึงแก่ความตายอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังปล้นสะดม ฆ่าทำลายสถานที่ราชการหลายครั้ง อันเป็นการทำลายความ

มั่นคงแห่งชาติ นับว่าเป็นสถานการณ์อันตรายร้ายแรงอย่างยิ่ง เพื่อป้องกันภัยอันตรายดังกล่าว และเพื่อให้เจ้าหน้าที่ปราบปรามผู้ก่อการร้ายอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีประกาศคำสั่งดังกล่าว

นอกจากนี้ ผู้อำนวยการป้องกันและการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์เขต ๔ ยังมีคำสั่งให้ผู้ที่มีอาวุธปืน กระสุนปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิดทุกชนิด ไปมอบกับเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ และฝ่ายปกครองอีกด้วย โดยกำหนดให้อำเภอภายในวันที่ ๓ มีนาคม ศกนี้ ผู้ใดฝ่าฝืนมีความผิดจำคุก ๒ ปีหรือปรับไม่เกิน ๑ หมื่นบาท

ในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ได้มีประชาชนในเขตอำเภอหาดสำราญ อำเภอกระสุนปืน และเครื่องกระสุนปืนไปมอบให้เจ้าหน้าที่ที่ศาลาประชาคม อำเภอหาดสำราญ คือ ปืนยาวประมาณ ๑๐๐๐ กระบอก ปืนสั้น ๒๐๐ กระบอก กระสุนปืนลูกซองมากกว่า ๒๐๐๐ นัด ส่วนวัตถุระเบิดไม่มี

ชาวไทย ๑๑ มีนาคม ๒๕๒๐

การปราบปรามประชาชนในภาคใต้ ทหารไทยร่วมกับทหารมาเลเซียกว่า ๒๐๐๐ คน โดยมีเครื่องบินทิ้งระเบิดและปืนใหญ่คอยให้การสนับสนุนตาม "แผนการปราบปรามดาวใหญ่" (Operation Big Star) เข้าทำการกวาดล้างประชาชนในเขตภาคใต้ มีผลให้ประชาชนเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก รวมทั้งพืชผลเสียหายด้วย ที่ตำบลน้ำตึก จังหวัดศรีสะเกษ เสียชีวิตราษฎรมากกว่าหนึ่งพันคน จำต้องทิ้งถิ่นฐานบ้านช่องของตน

พวกกอ.รมน. (ISOC) ทหารและตำรวจทำการจับกุมคนไม่เลือกหน้า ที่เวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ราษฎรมากกว่า ๑๐๐ คนถูกจับกุมตัวไปแล้ว ส่วนใหญ่เป็นชาวไร่ชาวนา และกรรมกร เฉพาะที่เขาสุนย คนงานกว่า ๖๐ คนถูกฝ่ายปราบปรามจับกุมตัวไว้

วิธีการปราบ คือ ล้อมหมู่บ้านและจุดโพเฒาในเขตที่มีทหารคุมอยู่ ราษฎรไม่มีสิทธิ เสรีภาพที่จะประกอบอาชีพได้อย่างสะดวก เพราะมีกฎข้อบังคับอยู่มากมาย ฝ่ายรัฐบาลสามารถจับกุมต้องสงสัยคนไหนมาทำการสอบสวน หรือทรมานก็ได้ บางคนถูกปล่อยออกมาเพียงเพื่อถูกสังหารภายหลัง เช่นที่อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้ตั้งด่านตรวจเข้มมากมายทำการจับกุมผู้ที่มีเสบียงอาหารหรือยารักษาโรคอยู่กับตัว โดยอ้างว่าคนเหล่านี้จะเอาข้าวของไปเลี้ยงคอมมิวนิสต์ ที่สุราษฎร์ธานีแห่งเดียว มีผู้ถูกจับกุมซ่อนหามันสิบ

ประชาชนในเขตจังหวัดภาคใต้คงได้รับความลำบากและทุกข์ยากอย่างยิ่งจากการกระทำของทหาร ตำรวจรัฐบาลที่มุ่งแต่จะปราบปรามคนไทย การกระทำเยี่ยงชาตกรของรัฐบาลกลุ่มสังคี-ชานินทร์นี้ได้รับการประณามจากประชาชนทั่วสารทิศ เขาเหล่านี้จะรวมตัวกันมากขึ้นๆเพื่อทวงหนี้สินเดิมของเขาขึ้น

วิญญูเสียงประชาชนไทย ใน SWB. ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐

การปฏิบัติการดาวใหญ่ ภายหลังแผนดาวใหญ่ ๑ ระหว่างเดือนมค.-กพ. กองทหารร่วมไทย-มาเลเซียจำนวน ๕๐๐๐ คนได้ปฏิบัติการตามแผนดาวใหญ่ ๒ ซึ่งยิ่งใหญ่ขึ้นอีก จุดประสงค์คือปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ประมาณ ๒๐๐ คนในเขตรอบๆอำเภอสะเตง ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์มาเลเซีย นอกจากกำลังทหารราบ กำลังทางอากาศของทั้งสองประเทศเตรียมพร้อมเพื่อการสนับสนุน เป็นไปโดยความหวังที่จะเบียดเบียนรวมปฏิบัติการด้วย ในขณะที่แผนดาวใหญ่ ๑ ใช้เฉพาะเฮลิคอปเตอร์คิกบินเท่านั้น

ระยะเวลาปฏิบัติการยังไม่กำหนดแน่นอนตามข้อตกลงชายแดนไทย-มาเลเซียฉบับใหม่

วิญญูยานอวยรายงานโดยเขียนถึงแหล่งข่าวจากตะวันตกว่า ในการปฏิบัติการนี้ คนแก่ เด็ก และผู้หญิงจำนวนมากถูกจับกุม ในขณะที่การปฏิบัติการดาวใหญ่ ไม่สามารถจับกุมผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้เลยแม้แต่คนเดียว

วิญญูกัวลาแลมเปอร์ และวิญญูยานอวย ๑๕ มีนาคม ๒๕๒๐ ใน SWB. ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๐

ไทย-มาเลเซีย วิญญูเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย ประจำวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๒๐ กล่าวว่า สัญญาไทย-มาเลเซียฉบับใหม่มีผลให้อำนาจอธิปไตยของไทยถูกละเมิด และชักจูงเขามาน เปิดโอกาสให้ตำรวจและทหารปฏิกิริยาละเมิดอธิปไตยไทย และฆ่าชาวไทยตามต้องการ สัญญานี้เลวร้ายยิ่งกว่าข้อตกลงที่ทหารลอนดอน-ประภาสทำไว้ ซึ่งชาวไทยประท้วงอย่างแข็งขัน

หนังสือพิมพ์ Nhan Dan ของฮานอยกล่าวถึงสัญญาพรมแดนไทย-มาเลเซีย ๔ มีนาคม ว่า แสดงถึงความกังวลและแผนการของฝ่ายปฏิกิริยา ไทยที่จะปราบปรามประชาชนและการกดขี่ของประชาชนอย่างรุนแรงขึ้นอีก

ใน SWB. ๗ มีนาคม ๒๕๒๐

สหรัฐาส่งยุทโธปกรณ์ให้กองทัพไทยอีก

กรุงเทพฯ ๑๐ มีนาคม- โฆสกลสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐประจำกรุงเทพฯ ได้แถลงวันนี้ว่าสหรัฐจะได้นำการส่งยุทโธปกรณ์ไปช่วยเหลือกองทัพไทยในการต่อสู้กับทหารคอมมิวนิสต์ เครื่องบินขนส่งของกองทัพอากาศสหรัฐชุดแรกมีกำหนดที่จะไปถึงสนามบินกรุงเทพฯ ในวันเสาร์ (ที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๒๐) นับเป็นครั้งแรกที่สหรัฐได้ส่งความช่วยเหลือประเภทนี้ให้แก่ประเทศไทยนับตั้งแต่รัฐบาลไทยให้สหรัฐถอนทหารออกไปเมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๑๘

โฆสกลสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐกล่าวว่าจะมีการลำเลียงยุทโธปกรณ์วิธีนี้เดือนละสองครั้ง เพื่อที่จะได้ขนส่งอาวุธยุทโธปกรณ์ที่กองทัพไทยต้องการอย่างรีบด่วน เกินกว่าที่จะสามารถขนส่งด้วยเรือสินค้าหรือเครื่องบินของการบินพาณิชย์ ขณะนี้รัฐบาลไทยกำลังประสบกับศึกหนัก ซึ่งกำลังเพิ่มความรุนแรง คาดคะเนกันว่ามีความต้องการคอมมิวนิสต์ประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน เมื่อยุทโธปกรณ์ที่รัฐบาลไทยที่แนวรบซึ่งมีด้วยกัน ๓ ด้าน

ก่อนหน้านี้ไม่มีเครื่องบินทหาร ของสหรัฐอยู่ในประเทศไทย นอกจากการแวะเติมน้ำมันที่ฐานทัพอากาศทาสี โดยเครื่องบินการกรรมของกองทัพเรือสหรัฐ และเครื่องบินขนส่งของกองทัพอากาศสหรัฐ การขนส่งอาวุธครั้งใหม่จะเป็นการขนส่งโดยเครื่องบิน ซี-๑๑๙ สตาร์ลิฟเตอร์ (C-141 STARLIFTER) ซึ่งจะบินลงที่สนามบินคอนเมือง

แหล่งข่าวทหาร ไทยกล่าวว่าอุปกรณ์ที่จะขนส่งมาได้แก่เครื่องอะไหล่สำหรับอาวุธ และยานพาหนะที่เสียหายไป รวมทั้งที่ใช้ในการสู้รบโดยตรง ในขณะนี้ประเทศไทยได้รับการช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐมูลค่า ๑๖ ล้านดอลลาร์ (๓๒๐ ล้านบาท) และได้รับอนุมัติให้ซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ด้วยวิธีผ่อนส่งระยะยาวมูลค่ารวม ๓๐ ล้านดอลลาร์ (๖๐๐ ล้านบาท)

Los Angeles Times ๑๐ มีนาคม ๒๕๒๐

การช่วยเหลือทางอาวุธ คร. ป่วย อังภาภรณ์ อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้แถลงในที่ประชุม น.ส.พ. ในนครนิวยอร์กว่า เวลานี้กำลังของมกค. ในเมืองไทยได้เพิ่มจำนวนถึงราว ๓,๐๐๐ คนแล้วใน ๓๓ จังหวัด โดยนักศึกษา ครู ผู้นำชาวนา และกรรมกรเขาไปรวมขบวนการควย คร. ป่วย กล่าวว่า นายทหารชั้นนายพลของไทยได้ขออาวุธจากสหรัฐ และรัฐบาลอเมริกัน ชุดก่อนก็ได้มอบเฮลิคอปเตอร์ให้ไปหลายเครื่อง จึงหวังว่ารัฐบาลใหม่ของสหรัฐจะไม่ส่งอาวุธให้แก่รัฐบาลไทยอีก คร. ป่วย กล่าวว่า การต่อสู้ในเมืองไทยจะกลายเป็นอย่างเวียตนาม คือ "ถ้าสหรัฐให้อาวุธแก่รัฐบาลไทย เวียตนามและจีนก็จะให้อาวุธแก่อีกฝ่ายหนึ่ง

สยามรัฐ ๑๐ ก.พ. ๒๕๒๐

จับเจ้ามหาชีวิตลาว สำนักข่าว เอพี. รายงานเมื่อตอนเย็นวันที่ ๑๓ มีค. ว่า รัฐบาลลาวได้ทำการจับกุมเจ้าสว่างวัฒนา เจ้ามหาชีวิตลาว พร้อมควยเชื้อพระวงศ์อีก ๓ คน (คนหนึ่งเป็นโอรสของเจ้ามหาชีวิต) ในข้อหาต่อต้านรัฐบาล ก่อนที่จะทำการจับกุมเจ้ามหาชีวิตลาวครั้งนี้ บุคคลสำคัญในคณะรัฐบาลของลาวได้ประชุมกันก่อน แล้วจึงไล่ส่งเจ้าหน้าที่เข้าทำการจับกุมเมื่อตอนเช้าวานเสาร์ ในขณะที่เจ้ามหาชีวิตอยู่อย่างสามัญชนธรรมดาที่บ้านสวนครัวในเมืองหลวงพระบาง ห่างจากเวียงจันทน์ประมาณ ๑๕๐ ไมล์ แล้วนำตัวไปขังคุกที่เวียงชัย ส่วนเชื้อพระวงศ์อีก ๓ คนนั้น ตามกระแสน้ำแรงว่า อาจจะไปขังที่พงสาลี ซึ่งเป็นที่คุมขังนักโทษการเมือง

ตอนที่รัฐบาลปัจจุบันได้เข้าปกครองก็ได้แต่งตั้งเจ้ามหาชีวิตเป็นที่ปรึกษาของรัฐบาลลาว สถาบันกษัตริย์ของลาวได้สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๑๘ นี้เอง

ไทยรัฐ ๑๔ มีค. ๒๕๒๐

นโยบายการค้าเสรี เอกอัครราชทูตสหรัฐประจำประเทศไทย นายชาร์ลส์ ไวท์เฮาส์ กล่าวถึงนโยบายต่อเอเชียของรัฐบาลนายคารเตอร์ว่า จะเป็นมิตรกับทุกประเทศ และเปิดความสัมพันธ์ตามปกติ กับประเทศคอมมิวนิสต์ในอินโดจีน ถ้าการถ่วงดุลอำนาจ พร้อมกับนั้นก็โดยปฏิเสธชาวทหารสหรัฐจะกลับเข้ามาในไทยอีก โดยกล่าวว่าทางวอชิงตันไม่ประสงค์จะเปิดฐานทัพในประเทศนี้ต่อไปอีก

ธุรกิจเมืองไทย ๓๑ มีค. - ๖ กพ. ๒๕๒๐

ไทย-กัมพูชา ความที่มีเหตุการณ์เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคมที่ฝ่ายไทยอ้างว่า ทหารกัมพูชาได้ล่วงล้ำเข้ามาในบ้านเรือนและสังหารราษฎรในท้องที่หมู่บ้านหนองคอ บ้านคลองคอ และบ้านน้อยป่าไร่ อำเภอรันธิประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี กระทรวงการต่างประเทศไทยได้พิมพ์สมุดปกขาวบันทึกความเข้าใจพร้อมด้วยภาพ ผู้ที่สนใจจะคัดลอกขอได้จากสถานทูตไทยประจำประเทศต่างๆ

อย่างไรก็ดีรัฐบาลกัมพูชาได้ออกบันทึกลงวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ อ้างว่า คินแดนที่วอชิงตันเป็นคินแดนของกัมพูชา ซึ่งชาวไทยเห็นว่าไม่จริงกับข้อเท็จจริงแต่อย่างใด

ต่อมาทางกระทรวงการต่างประเทศไทยได้ออกสมุดปกขาวเล่มที่สองชี้แจงสิ่งที่เห็นว่าเป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องนี้ (เป็นที่น่าเสียดายว่า ทางเราไม่เคยได้รับถ้อยแถลงทางการของกัมพูชาเลย จึงไม่สามารถนำมาลงให้ทราบกันได้)

ข่าวไทย ๑๑ และ ๒๑ มีค. ๒๕๒๐

ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาว

รัฐบาลลาวได้ปล่อยชาวไทย ๑๑ คน ในลี้ภัยหนีหลังจากถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำแห่งหนึ่งในกรุงเวียงจันทน์ (Samke Prison) การปล่อยผู้ที่ถูกคุมขังครั้งนี้เกิดขึ้นในระยะเวลาไล่เลี่ย กับที่ได้มีการตกลงกันว่า จะเปิดเส้นทางการบินระหว่างกรุงเทพฯ กับเวียงจันทน์ใหม่อีกครั้งหนึ่ง

ก่อนหน้านี้ไม่กี่วัน รองนายกรัฐมนตรีไทยได้ประกาศว่าความวุ่นวายในลาว เป็นผลสืบเนื่องมาจากประเทศไทย ทางลาวจึงได้ตอบโต้ทันทีด้วยการกล่าวหาว่าฝ่ายไทยได้รุกรานเข้าเขตแดนลาว

เหตุการณ์เหล่านี้แสดงถึงความสัมพันธ์ที่แปลกประหลาดระหว่างประเทศทั้งสอง ทั้งสองประเทศยอมรับว่ามีผลประโยชน์ร่วมกัน แต่ดูเหมือนว่าความขัดแย้งทางเชื้อชาติจะช่วยให้ฝ่ายหนึ่งยินยอมประนีประนอมคว่ำ คือการที่จะให้อีกฝ่ายหนึ่งอยู่ในภาวะ "สันติสนธิ" ด้วยเหตุนี้เจ้าหน้าที่ของทั้งสองฝ่ายสามารถที่จะเจรจากันได้เพื่อแลกกับการเพิ่มกระแสไฟฟ้าที่ส่งจากเขื่อนน้ำงึมในลาว มายังภาคอีสานของไทย ในขณะที่ความขัดแย้งกันที่ทหารของทั้งสองฝ่ายยังคงต่อสู้กันตามแนวชายแดน

จากความสับสนวุ่นวายในปัจจุบันระหว่างลาว เป็นปรปักษ์กันกับการร่วมมือ สถานการณ์จะเปลี่ยนไปในทางใดขึ้นอยู่กับเวียดนาม ซึ่งเป็นเพื่อนบ้านทางทิศตะวันออกของลาว เป็นที่เข้าใจกันว่าเวียดนามต้องการส่งเสริมให้ลาวหาทางที่จะอยู่ด้วยกับรัฐบาลทหารของไทย ซึ่งหมายความว่าเวียดนามจะไม่ต้องการรับภาระที่ยากลำบากในการช่วยเหลือลาว ในกรณีที่ประเทศไทยปิดกั้นไม่ให้ลาวใช้เส้นทางผ่านไทยในการส่งสินค้าอีก แต่ถึงกระนั้นก็ตามดูเหมือนว่าเจ้าหน้าที่ไทยและอเมริกันจะเชื่อมั่นว่าการที่เวียดนามได้เพิ่มกองกำลังในลาวนั้นมิใช่จุดประสงค์เพื่อกีดขวางการปราบปรามการต่อต้านรัฐบาลคอมมิวนิสต์ในลาว กล่าวคือ เป็นการสนับสนุนการรุกของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในลาวตามทางต่างๆ ของประเทศไทยด้วย

ดูเหมือนว่าความวุ่นวายในลาวมีอยู่ทั่วไปในลาว โดยมีทหารที่เคยเป็นฝ่ายอดีตกษัตริย์ปฏิบัติอยู่ทางภาคใต้ของลาว ประมาณ ๑,๕๐๐ คน ส่วนทางภาคเหนือ และตะวันตกของเวียงจันทน์ มีกองชาวเขาเผ่ามวกคอยก่อกวนการล่าสัตว์ และบุกโจมตีการรักษาค่านของฝ่ายประเทศลาว มีรายงานว่านับตั้งแต่เดือนธันวาคมจำนวนทหารเวียดนามในลาวได้เพิ่มขึ้นอีก ๓,๐๐๐ คน รวมเป็น ๔๕,๐๐๐ คน บางหน่วยได้สู้รบกับกองกำลังชาวเขา แต่ส่วนใหญ่มาทำงานด้านการก่อสร้าง เช่น การซ่อมแซมถนน การซ่อมแซมสนามบินสุวรรณเขต และการสร้างสนามบินใหม่ที่ทุ่งไหหิน (Plain of Jars) การทำงานของทหารเวียดนามเป็นการปลุกปั่นการก่อกวนในเขตทหารรัฐบาลลาว ทำให้ทหารรัฐบาลลาวซึ่งมีจำนวน ๓๐,๐๐๐ คน สามารถทำการสู้รบกับพวกที่ต่อต้านรัฐบาล และเสริมกำลังป้องกันทางชายแดนไทย อย่างไรก็ตามการมีทหารเวียดนามในลาวอาจเป็นสิ่งบ่งชี้ว่าลาวจะตกเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จของการปฏิวัติของรัฐบาลลาวก็ได้

ผู้นำเวียดนามเข้าใจดีว่าลาวมีความสำคัญทางด้านการยุทธศาสตร์เพียงไร แต่อย่างไรก็ตามในขณะนี้ ดูเหมือนว่าผู้นำเวียดนามเกิดความสงสัยที่จะให้ลาวเป็นประเทศบริวาร เท่าๆกับที่พวกเขาตั้งใจที่จะให้ความสนับสนุนเต็มที่แก่พรรคคอมมิวนิสต์ไทยซึ่งยังห่างไกลจากการเริ่มยึดถืออย่างจริงจังๆ

The Economist ๑๒ มีนาคม ๒๕๓๐

ไทย-มาเลเซีย รมท.ต่างประเทศไทย-มาเลเซีย ได้ลงนามในความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางชายแดนของประเทศทั้งสองเมื่อวันที่ ๔ มี.ค. ๒๕๓๐ รมท.ต่างประเทศไทยชี้แจงว่า หลักการทั่วไปจะคงเป็นไปตามความตกลงที่มีอยู่เดิม สิ่งที่เปลี่ยน คือ

๑. ยอมให้มีการข้ามชายแดนซึ่งกันและกัน ตามเวลาและระยะที่จะได้ตกลงกันไว้ก่อน เมื่อปฏิบัติการเสร็จจะส่งกลับไปยังพื้นที่
๒. การยอมให้ข้ามแดนรวมไปถึงการส่งกำลังบำรุง การล่าสัตว์ขนส่งสัมภาระ และการนำคนเจ็บข้ามเขตแดนด้วย
๓. ระยะทางข้ามเขตระหว่างกันจะกำหนดเป็นรายละเอียดย่อยเป็นคราวๆต่อไป ตามแผนสถานการณ์และความจำเป็น
๔. มิได้ระบุเฉพาะความร่วมมือในการปราบปรามคอมมิวนิสต์บริเวณชายแดน แต่จะครอบคลุมไปถึงเรื่องการลักลอบของเถื่อน

การลักลอบขนของ การลักขโมย และการประมงด้วย

การปฏิบัติการรวมนี้จะสามารถทำได้มีผลทันที เพราะจะมีคณะกรรมการที่รับผิดชอบอยู่ ๒ ระดับ คือ คณะกรรมการชายแดนทั่วไป และคณะกรรมการชายแดนประจำภูมิภาคหรือท้องถิ่น ข้อตกลงที่ได้ทำกันนี้มีไว้กำหนดระยะเวลาไว้ว่าจะมีผลใช้บังคับเวลาใด และจะมีการปราบปรามทั้งฝ่ายที่เป็นภัยต่อความมั่นคง กับทำให้ปัญหาที่มีอยู่ตามชายแดนของประเทศทั้งสองหมดไป

ในลี้ภัยที่ออกมา นายกรัฐมนตรีของทั้งสองประเทศได้ยืนยันพันธกรณีที่บรรลุลึกถึงความมุ่งหมายของปฏิญญารัฐบาลร่วมว่าด้วยความร่วมมือทางชายแดนสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง ปราศจากการแทรกแซงจากประเทศภายนอกไม่ว่าในรูปลักษณะใด มีการยืนยันรวมถึงความปรารถนาว่าทั้งสองประเทศจะส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับทุกประเทศ แม้ว่าจะมีความแตกต่างในระบอบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งนี้เป็นพื้นฐานแห่งความเสมอภาค ผลประโยชน์ร่วมกัน ความเคารพอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนซึ่งกันและกัน และการไม่เข้าแทรกแซงในกิจการภายในของกันและกัน

ชาวไทย ๑๑ และ ๒๑ มีนาคม ๒๕๓๐

ไทย-อเมริกา เครื่องบินขนส่งทหารของสหรัฐฯ ซี-๑๑๙ ลำแรกบินถึงไทยเมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม เพื่อขนส่งยุทโธปกรณ์ทางทหารให้กองทัพไทยเป็นครั้งแรกตามโครงการช่วยเหลือทหารไทยต่อต้านคอมมิวนิสต์ เป็นที่น่าสังเกตว่า อาวุธชุดนี้มาทั้งพร้อมกับเจ้าหน้าที่ไทยกำลังกวาดล้างจับกุมครั้งใหญ่ทั่วประเทศ

วิทยุอาณานิคม ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๐ ใน SWB. ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๐

พล.ต.ท.จรัส จันทขจร รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล กล่าวว่า "จะสรุปภายใน ๒-๓ วันนี้ โดยจะสรุปส่วนทั้งหมด ๒,๐๐๐ กว่าคน รวมทั้งคดีที่หมิ่นพระบรมโอราชาราชด้วย เสนอกรมตำรวจตามกองคดีกรมตำรวจ ที่ห้องก็มี ที่ไม่ห้องก็มี" ที่มีหลักฐานพร้อมอยู่แล้วและต้องส่งห้องมีจำนวน ๑๐๐ กว่าคน เหลืออีก ๑,๐๐๐ กว่าคน ก็ไม่ห้องแต่ตำรวจไม่ห้อง ทางกรมอัยการฟ้องก็ยอมได้ ส่วนกรมตำรวจฟ้องแต่กรมอัยการไม่ฟ้อง อคร.ก็แย้งได้" ในกรณีที่ผู้ต้องหาหนีไประหว่างการประกันตัวนั้น พล.ต.ท. จรัส ตอบว่า "ผู้หนีไประหว่างการประกันตัวมีจำนวน ๔๐ กว่าคน ยังติดตามมาสอบไม่ได้เลย ทางเราก็ได้ติดต่อกับนายประกัน ดำเนินการตามกฎหมาย ผู้หนีไปยังไม่รู้เลยว่าหนีไปไหน"

กระวันสยาม ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๐

กรมตำรวจแยกคดีลอบลวนผู้ต้องหาจลาจลที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๔ มีค. ศกนี้ พล.ต.ท. ณรงค์ มหานนท์ รองอธิบดีกรมตำรวจฝ่ายปราบปราม เปิดเผยกับผู้สื่อข่าวถึง ผลคดีทั้งขอหากบฏจลาจลที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ว่า ได้สืบสวนสอบสวนคดีเสร็จแล้ว และได้ส่งสำนวนไปยังกองคดีกรมอัยการเพื่อพิจารณาตั้งแต่วันที่ ๒ มีค. ผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม มีจำนวน ๓,๑๔๕ คน เป็นชาย ๒,๔๗๗ เป็นหญิง ๖๖๘ เขียวชน ๔๓ ผู้ต้องหาที่ยังจับตัวไม่ได้ และออกหมายจับไปแล้ว ๓๓ คน เป็นชาย ๓๑ คน หญิง ๒ คน ขอกล่าวหาทั้งหมด ๕ ข้อ ดังนี้

- (๑) ร่วมกันมีอาวุธปืนเครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และเป็นที่ใช้ในการก่อการสงครามโดยมิได้รับอนุญาต
 - (๒) ร่วมกันก่อเหตุชิงทรัพย์เจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติหน้าที่โดยไร้กำลังและอาวุธ
 - (๓) เป็นขบวนการร่วมกันกระทำความผิดตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป
 - (๔) ร่วมกันฆ่าและพยายามฆ่าเจ้าพนักงานที่ปฏิบัติหน้าที่
 - (๕) ร่วมกันฆ่าและพยายามฆ่าผู้อื่น
 - (๖) ร่วมกันละเมิดกำลังคนและกำลังอาวุธเพื่อเป็นกบฏและยุยงให้ราษฎรเป็นกบฏ
 - (๗) ร่วมกันกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชน ด้วยวาจา หนังสือ หรือวิธีอื่น เพื่อให้เปลี่ยนแปลงกฎหมายในแผ่นดิน หรือเปลี่ยนแปลงรัฐบาล เพื่อให้เกิดการปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชน ถึงขั้นก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร และเพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมายในแผ่นดิน โดยไร้กำลังข่มขืนและประทุษร้าย
 - (๘) มีผู้สมคบกันตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไป โดยผู้เชื่อว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย และใช้อาวุธ ซึ่งเจ้าพนักงานให้เลิกแล้ว ไม่ยอมเลิก
 - (๙) ร่วมกันบุกรุกสถานที่ราชการในเวลากลางคืน กระทำให้เสียทรัพย์
- กรมตำรวจหาความเห็นและส่งสำนวนเสนอกรมอัยการดังนี้
- (๑) เห็นควรส่งห้องผู้ต้องหาที่จับไว้แล้ว ๑,๑๐๐ คน
 - (๒) เห็นควรส่งห้องผู้ต้องหาที่ยังจับกุมไม่ได้ ๓๓ คน
 - (๓) เห็นควรส่งไม่ฟ้อง เนื่องจากเห็นว่าพยานหลักฐานไม่เพียงพอ ๓๐๔๔ คน
 - (๔) เห็นควรส่งห้อง เพิ่มข้อหาที่มีการกระทำความผิดเป็นคอมมิวนิสต์ ๗๔ คน

บ้านเมือง ๕ มีนาคม ๒๕๓๐ และ ข่าวไทย ๑๑ มีนาคม ๒๕๓๐

เมื่อวันที่ ๑๒ มีนา. ๒๐ มีการปล่อยผู้ต้องหาที่ถูกจับกุม หลัง ๒ ตุลาคม. ในข้อหาขโมยสิ่งของและยึดไปสัตว์ที่คุมขังมีจำนวน ๕๔ คน มี นายวัชร เวชชะธีรางค์ นายยอดธง หับหิวโม นายณพพร สุวรรณพานิช นายทวีทรัพย์ กุลเกื้อ นายทองสุข สุภาที่ นายหรรษ์ วีระณรงค์ นางลาวลมลักษณ์ เข้มมบรรณ นางสาวเพ็ญพรรณ กาจจนภักดิ์ และนายเฉลิม เจริญผล ในขณะที่ผู้ต้องหา ๒ ตุลาคม ถูกปล่อย เจ้าหน้าตำรวจสันติบาลขออายัดตัวผู้ต้องหาเอาไว้อีก ๓ คน คือ นายอารม พงศพจน์ เลขาธิการสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย และประธานสหพันธ์แรงงานประปานครหลวง นายมณฑิร คันทูเพิ่ม อดีตนายกองการนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง และนายสุวิทย์ ประยูรศักดิ์ โดยอ้างขอหากบฏจลาจลร่วมกับผู้อื่น ในวันที่ ๒ ตุลาคม เป็นข้อหาใหม่ และนำตัวไปควบคุมไว้ที่โรงเรียนพลตำรวจนครบาลทางเหนือต่อไป

นายประโธง กิริยบุตร อธิบดีกรมอัยการ ได้เปิดเผยกับผู้สื่อข่าว เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ถึง กรณี ๒ ตุลาคม ที่ทางพนักงานสอบสวนได้ส่งมาใหทางกรมอัยการพิจารณา สำหรับผู้ต้องหาจำนวน ๓๖ คน ซึ่งถูกตั้งข้อหา ขอลโจร พยายามฆ่าเจ้าพนักงาน จลาจล และมีอาวุธในครอบครองนั้น บัดนี้พนักงานอัยการกองคดี ได้ตรวจสำนวนเรียบร้อยแล้ว มีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาเหล่านั้น ทั้งนี้เพราะพยานหลักฐานไม่เพียงพอหลักฐานเดียว และจะไต่สวนเรื่องนี้ เสนอต่ออธิบดีกรมตำรวจต่อไป อธิบดีกรมอัยการเปิดเผยต่อไปว่า ผู้ต้องหาทั้ง ๓๖ คนนี้ มีอยู่ ๔ คน ที่น่าจะฝากขัง โดยอาศัยอำนาจศาลอาญา ซึ่งเรื่องทางกรมอัยการ จะต้องยื่นต่อศาลให้มีการปล่อยตัวด้วย

สยามใหม่ ๑๓ มีนา. ๒๕๓๐ และ เสี่ยงพวงม ๑๓ มีนาคม ๒๕๓๐

พันเอกสมคิดให้สัมภาษณ์

พ.อ. สมคิด ศรีสังคม อดีตประธานพรรคสังคมนิยมฯ ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ เป็นครั้งแรกหลัง ๒ ตค. ๖๕ เป็นต้นมา ในงานนิทรรศการภาพเขียน ที่หอศิลป์พระศรีวรา

"หลังจาก ๒ ตค. มา ก็พักออกงานครั้งนี้เป็นครั้งแรก ตลอดเวลาที่ผ่านมาฉันนั่งเขียนหนังสือขายอยู่แต่ในบ้าน อยู่กับลูก กับเมีย บางทีก็ไปพักผ่อนตามหัวเมืองชายทะเลบ้าง และไม่เคยไปพบปะกับอดีตผู้นำ พรรคสังคมนิยม เช่น นายไขแสง ดูกใส นายชานี ศักดิ์เศรษฐ์ หรือนายวิรัตน์ ศักดิ์จิระภาพงศ์เลย ไม่ทราบว่าเขาถูกพรรคไปไหนกัน แต่เขาเห็นว่า ใครไปไหนก็เป็นสิทธิของเขา ผมไม่เกี่ยวข้อง ผมไม่คิดต่อเขา และเขาก็ไม่คิดต่อผม"

พ.อ. สมคิด กล่าวต่อไปว่า การกล่าวหาว่า คนนั้นคนนี้เป็นคอมมิวนิสต์ เช่น กล่าวหาว่า คร. ป่วย เป็นคอมมิวนิสต์นั้น ความจริงแล้ว คร. ป่วยเป็นนักเสรีนิยม ต้องการประชาธิปไตย ที่แท้จริง "ถ้าคนอย่าง คร. ป่วย เป็นคอมมิวนิสต์ คนไทยทั้งหมดก็ควรจะเป็คอมมิวนิสต์ไปด้วย" และที่ น.ส.พ.หลายฉบับ โจมตีเขาว่าพานักศึกษาหนีข้ามไป เวียงจันทน์มานั้น ขอเรียนว่า นับแต่กลับจากประชุม สหภาพรัฐสภาที่สเปน โดยไม่รู้ว่ามีการยึดอำนาจกันขึ้น ก็ไม่ได้นิ่งหรือพาใครหนีไปไหน ส่วนมากก็ขลุกอยู่แต่ในบ้าน จนจะกลุ้มใจตายอยู่แล้ว นอกจากนั้น เขาก็ยังถูกโจมตีว่า ทำลาย ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และถึงไม่เป็นความจริงแต่ก็มีคนหลงเชื่อ ไปกับการโฆษณาโจมตีนั้นด้วย

พ.อ. สมคิด ให้ความเห็นต่อสภาพการเมืองของไทยว่า ทรายโคที่ทหารไม่ยอมละทิ้งการเมือง ก็ไม่มีทางที่การเมืองของไทย จะพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นได้ และก็จะไม่มีใคร อยากจะมายุ่งเกี่ยวกับการเมือง แล้วในที่สุดบ้านเมืองจะเป็นอย่างไร ก็ไม่มีใครมองเห็น

พ.อ. สมคิด กล่าวด้วยว่า ทุกวันนี้ เขาก็ถูกคิดความปองร้ายอยู่ทุกขณะ ก็มีเพื่อนฝูงหวังดีเตือนเขาให้ระมัดระวังตัวอยู่เสมอ "แต่คนมันจริงจะฆ่า ก็ไม่รู้จะทำอย่างไร ก็แล้วแต่เขา" พ.อ. สมคิด กล่าวในที่ลุด

ชาวไทย ๕ มีนาคม ๒๕๖๐

ม.จ.วิภาวดี รั้งสิทธิ์ เข้าวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ระหว่างที่เดินทางโดยเครื่องบินเฮลิคอปเตอร์ไปเยี่ยมตำรวจตระเวนชายแดน ที่ตำบลบ้านสอง อำเภอยะรัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยถูกกัก.คุมขังขณะที่เฮลิคอปเตอร์ลงจอด ณ ม.จ.วิภาวดี รั้งสิทธิ์ (นางสนองพระโอรส) ล้นชีพิทักษ์ ที่สนามบินคอนนาก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการนี้คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติทั้งข้อเสนอบุคลากรโยธา (กรุงเทพฯ-สระบุรี) เป็นถนนวิภาวดี รั้งสิทธิ์ เพื่อเป็นอนุสรณ์และเป็นการเทิดพระเกียรติด้วย นอกจากนี้ยังนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานสถาปนาม.จ.วิภาวดี รั้งสิทธิ์ขึ้นเป็นพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า และขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ประถมาภรณ์ช้างเผือกถวายด้วย

ชาวไทย กุมภาพันธ์ และ มีนาคม ๒๕๖๐

ห้ามหนังสือ โฆษกกระทรวงมหาดไทยแจ้งว่า รัฐบาลไทยได้ออกคำสั่งห้ามหนังสือประมาณหนึ่งร้อยเล่ม ที่เขียนโดยผู้นำคอมมิวนิสต์และที่ต่อต้านระบอบการเมืองปัจจุบันทั้งแคลิฟอร์เนียและการทำรัฐประหาร หนังสือเหล่านี้รวมถึงหนังสือของ เหมาเจตุง จูเอ็นไล เลนิน คาร์ล มาร์กซ ไฮจิโนห์ และเออร์เนสต์ (เช) กูวราว ควย ทั้งนี้ห้ามเฉพาะภาคภาษาไทยเท่านั้น

AP. International Herald Tribune ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๐

ชาวที่พิมพ์ใน นิกรไทย นี้ เราจะอ้างถึงต้นฉบับที่เราคัดหรือคัดลอกมาจากกับไว้ทุกชิ้น บางชิ้นเราอาจเพิ่มคำบรรยายเพื่อหาความให้อ่านติดความเข้าใจง่ายขึ้นด้วย บางชิ้นเราอาจย่อมาจากต้นฉบับเดิมซึ่งยาวเกินไป หากผู้อ่านประสงค์จะอ่านซ้ำขึ้น ๆ โดยละเอียด ขอให้ท่านจากต้นฉบับที่เราอ้างถึง ในกรณีที่ท่านหาอ่านไม่ได้ จะขอไปที่เราโดยสงคาศาประณียากรและค่าถ่ายเอกสาร เรายินดีบริการท่าน

เพื่อความสะดวกและง่ายแก่การเข้าใจ หากท่านพบคำย่อของแหล่งข่าว ขอให้ท่านไปรคเข้าใจตามที่เรากำหนดไว้

SWB. มาจาก Summary of World Broadcasts ที่พิมพ์ใน BBC

FEER. มาจาก Far Eastern Economic Review

ผก. มาจาก ผูกถ้อยคำคอมมิวนิสต์

พปท. มาจาก กองทัพลกเอกประชาชนไทย

พคท. มาจาก พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

กอ.รมน. มาจาก กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน

ปปป. มาจาก คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการประพฤติมิชอบในวงราชการ

กรป. มาจาก กองอำนวยการรักษาความปละกภัย

หมายเหตุ เราใช้คำว่า "การก่อการร้าย" เมื่อเราแปลคำว่า INSURGENT ตามภาษาของทางราชการ เพราะเราไม่สามารถหาคำที่เหมาะสมกว่าได้ ทั้งนี้มีไคหมายควมว่า เขาจะร้ายทั้งที่ทางราชการเรียกซึ่งเราเห็นว่าตรงกับคำ TERRORIST

กบฏ ๒๖ มีนาคม ๒๕๒๐

เท่าที่พอจะประมวลได้นั้น ในวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๒๐ เวลาประมาณ ๕ กำลังทหารกองพลที่ ๕ จากจังหวัดกาญจนบุรี ประมาณ ๓๐๐ นาย เข้ายึดศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก (สวนรื่นฤดี) กองบก.สูงสุดส่วนหน้า และกรมประชาสัมพันธ์ โดยให้เหตุผลว่า รัฐบาลนี้ไม่สามารถแก้ไขสภาพบ้านเมืองและเศรษฐกิจให้ดีขึ้น จึงต้องแก้ไขบ้านเมืองให้ดีขึ้น เพื่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ทางค่ายบุคคลนั้น ขึ้นหัวหน้าได้แก่ พ.ท.สนั่น ขจรประศาสน์ พ.ท.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ พ.ท.วิศิษฐ์ ควรประคิน พ.ท. อัครวิทย์ หิรัญศิริ และ พลเอกฉลาก หิรัญศิริ ซึ่งเพิ่งลี้ภัยออกมาจากสมทบเมื่อตอนเช้า ๖.๐๐ น. ของวันที่ ๒๖ นี้เอง ฝ่ายกบฏได้จับตัว พลเอกประเสริฐ ขรรค์ศรี (และถูกแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติ) และพลเอกประลอง วีระปรีห์ เป็นตัวประกัน แล้วยิงพลตรีอรุณ ทวาทสิน บบ.พล ๑ เสียชีวิต โดยอ้างว่าไม่ให้ความร่วมมือ

ฝ่ายกบฏเริ่มวางอาวุธที่ละจุด จน ๒๐.๐๐ น. ก็มีประกาศว่าทางสวนรื่นฤดี ถูวางอาวุธแล้ว โดยผู้นำกบฏทั้ง ๕ ขอแลกตัวประกันกับอิสรภาพที่จะบินไปลี้ภัยอยู่ในไทเป คอมามือข่าวว่าทางไทเปไม่ยอมรับ ประเทศอื่น ๆ ในเอเชียอาคเนย์ก็ปฏิเสธเช่นกัน ในที่สุดกบฏทั้ง ๕ ก็ถูกคุมตัวไว้

หลังจากเหตุการณ์อยู่ในความสงบแล้ว ก็เริ่มมีการสืบสวนสอบสวนและจับกุมผู้มีส่วนร่วมในการกบฏครั้งนี้ ชาวเอพี ใน นสพ. Inter. Herald Tribune วันที่ ๓๐ มีค. ๒๐ กล่าวว่ามีกบฏจับกุมข้าราชการ ๔ คน นักหนังสือพิมพ์ ๔ คน ของเขาวันที่ ๒๕ ในข้อหา สมคบกันทำปฏิวัติ ในจำนวนนี้มี นายอมร จันทรมานูร รองเลขาธิการลง. คณะกรรมการกฤษฎีกา นายรักษศักดิ์ วัฒนพานิช อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ และนายพิชัย วาสนาส่ง ซึ่งมีข้อหาว่าสงสัยจะเป็นผู้ร่างคำประกาศของคณะปฏิวัติ นอกจากนี้ยังมีกำลังห้ามบุคคลบางคนออกนอกประเทศ และประกาศไปตามคานตำรวจคนเขาเมืองทั่วไปด้วย

นสพ. บ้านเมือง และ เคลวินีส วันที่ ๓๐ มีนาคม รายงานว่า นายรักษศักดิ์ ถูกจับเพราะเป็นผู้อำนวยการสถานวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งโคจรกระจายเสียงประกาศคณะปฏิวัติ และให้ตั้งกรรมการสอบสวนในกรณีนี้ให้เร่งเคลื่อนที่เข้าไป ภายหลังออกแถลงการณ์ของฝ่ายปฏิวัติในสวนรื่นฤดี สำหรับนายพิชัยซึ่งเป็นพี่พี่และมียศใน นสพ. ข่าวไทย คอยนั้น นสพ. บ้านเมือง รายงานว่า "ผมถูกจับที่หลัง" นอกจากนั้นตำรวจยังไต่ถามตามจับกุมตัวนายสมพจน์ ปิยะอุย บก. นสพ. ข่าวไทย และมจร. โรงเรียนคุณศึกษา ซึ่งสอบพบว่าสงอาหาร และเครื่องขึ้นเขาไปในสวนรื่นฤดีด้วย สำหรับ นสพ. ข่าวไทย นั้น ทางรัฐบาลได้สั่งปิดไปตั้งแต่คนเดือนเมษายน โดยไม่มีกำหนด และอ้างว่าไต่พยายามโฆษณาชวนเชื่อเป็นอันขาดจริงกล่าวร้าย เลียนลือรัฐบาลไทยติดต่อกันหลายครั้ง โดยเฉพาะข้อเขียนของนายวีระ มุสิกพงศ์

นสพ. บ้านเมือง กล่าวอีกด้วยว่า "ทราบข่าว" มีนายตำรวจกองปราบ ๑๕ นาย มียศตั้งแต่ พ.ท.ค. ลงมาถึงพลตำรวจโท การสนับสนุน เพราะตอนเย็นวันที่ ๒๕ ตำรวจกองปราบชุดนี้ได้เข้าไปที่สวนรื่นฤดี พอเข้ามามีการปฏิวัติเกิดขึ้น ตำรวจสอบพบด้วยว่า มี พล.ท.เฉลิม คำรณรงค์ อดีตเจ้ากรมการขนส่ง ซึ่งเป็นเพื่อนนักเรียนนายร้อยรุ่นเดียวกับ พลเอกฉลาก รวมกบฏด้วย และขณะนี้ (๓๐ มีค.) ตำรวจกำลังตามหาตัวอยู่

ในวันที่ ๓๐ มีค. นายวีระ มุสิกพงศ์ อดีตส.ส.กรุงเทพฯ และโฆษกของพรรค ปชป. และของรัฐบาลสมัย ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ได้เข้ามามอบตัวกับทางราชการ "เมื่อทราบข่าวว่าคนมีข้อพิพาทเกี่ยวกับการกบฏครั้งนี้" (เคลวินีส ๑ เมษายน)

สำหรับทางฝ่ายรัฐบาล ได้ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนในเรื่องนี้ ใน นสพ. เคลวินีส ฉบับวันที่ ๒๙-๓๐ มีค. รายงานว่า "ในวันที่ ๒๕ มีค. พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ รองบ.สูงสุด และเลขาธิการสภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี ให้สัมภาษณ์ว่า เสียเพื่อนที่น่ายกไปคนหนึ่ง คือ พลตรีอรุณ ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลหรือนายทหารตัวอยู่ และขอขอบคุณสื่อมวลชนที่ช่วยทำให้เหตุการณ์ต่าง ๆ กลับคืนสู่สภาวะปกติ เกี่ยวกับการกบฏนั้นจะไม่เอาผิดกับทหารผู้น้อย เพราะถูกหลอกมา และไม่ถือว่าเป็นการปฏิวัติ ถือเป็นเพียงการก่อความวุ่นวาย ว่าเป็นผลในทางกฎหมายอย่างยิ่ง "การใช้กำลังทหารและอาวุธ จะใช้เป็นทางสุดท้ายในการแก้ปัญหา" ที่ตอบโต้เช่นนั้นเป็นเพราะทราบล่วงหน้ามา ๓-๔ วันแล้ว ไม่ต้องการให้เสียเลือดเนื้อ จึงพยายามติดต่อควยสันติวิธี "เหมือนลูกโป่งอัดลมเต็มที่ แทนที่จะเอาปืนยิงให้ระเบิด เราก็เอาเข็มเจาะให้แฟบ มันจึงต้องระงับ" สำหรับการยึดกบ.ที่สวนรื่นฤดี นั้น ก็ยึดเฉพาะห้องทำงานไม่ได้เข้าไปยึดห้องสำคัญที่มีเครื่องมือเครื่องใช้ในการป้องกันประเทศ อยู่ กองบัญชาการการป้องกันของเราไม่ได้อยู่เพียงแห่งเดียว เรามีอยู่หลายแห่งสั่งการได้ทันที สำหรับชีวิตคนนั้น พลเอกเกรียงศักดิ์ กล่าวว่า "พวกผมต้องระวังตัว ต้องนอนซบชีวิตกันไว้เหมือนกัน เพราะถือว่ามันรักแล้ว ไม่มีใครทำอะไรไม่ได้" เกี่ยวกับเรื่องคอนแทกกับ พล.อ.ฉลาก นั้น พล.อ.เกรียงศักดิ์ กล่าวว่า "ผมคิดสนใจขึ้นไปหาฉลากคนเดียว... ผมพูดในฐานะเพื่อน ในที่สุดเราก็คงกันได้"

พล.อ.เกรียงศักดิ์ เองขอไม่แสดงความเห็นเกี่ยวกับข้อหาที่จะตั้งกับนายทหารทั้ง ๕ และพลเรือนคนอื่นที่ถูกจับเพราะเป็น
เรื่องของกฎหมาย แต่รับรองไม่มีการดูหน้าปะจมูกอย่างเด็ดขาด การยิงพล.ต.อรุณนั้น "เท่าที่ทราบจากบุคคลในที่เกิดเหตุ
คนที่ยิงพล.ต.อรุณ คนหนึ่งคือ พล.อ.ฉัตร แต่เราต้องสอบสวนข้อเท็จจริงกัน" และขอยืนยันว่าทหารสามเหล่าทัพสามัคคีกัน
ไม่มีการแตกแยก "เรายืนยันที่จะป้องกันชาติ... แม้กระสุนจะหมดก็เอากันด้วยมือเปล่า"

นสพ.เคลนิวส์ ๒๕ มีค. รายงานว่า ข้อหาที่ถูกละทิ้งทางกฎหมายให้รัฐบาลลาออกเพราะอ่อนแอ นั้น พลเรือเอกสงัด ชลออยู่
รมต.กลาโหมตอบว่า รัฐบาลจะลาออกมันแล้วแต่ในธรรมชาติของเขาเอง แล้วแต่เรื่องของเขา เขาพูดว่าเขาเองว่าเป็นใจ

นสพ.ไทยรัฐ ๒ เมษายน ลงข่าวว่า พล.อ.อ.กมล เคชะทุ่งคะ ผบ.สูงสุดกล่าวว่าทั้ง ๓ ทัพจะดำเนินการปรับปรุงสิ่งที่
บกพร่องหละหลวม จนถึงขนาดให้มีการ เข้ามายึดสวนวันเป็นกองบ.ก.ได้ ส่วนปัญหาคลื่นใต้น้ำนั้นอาจจะเกิดขึ้นได้เสมอ แต่
ขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างสอบสวนจึงยังไม่อยากพูดอะไรมาก

จากรายงานของ หลุยส์ เอ็ม. ไชมอนด์ Washington Post ใน Inter. Herald Tribune (๔.๔.๗๗)
นั้น เป็นที่คาดหมายกันว่าอาจมีการจับกุมเพิ่มเติม บรรดาภาคีในกรุงเทพฯ คล้ายคลึงกับตอนที่มีการกวาดล้างจับกุม "ฝ่ายซ้าย"
หลังรัฐประหาร ๒ คค. ๖๕ ที่แตกต่างกันคือในครั้งนี้อยู่ที่ผู้ถูกจับกุมและต้องสงสัยล้วนแต่เป็น "ฝ่ายขวา" ดูเหมือนสิ่งเชื่อมโยง
ระหว่างทหารที่พยายามก่อการและพลเรือนที่เป็นผู้ต้องสงสัยคือพรรคชาติไทย ในเมื่อการรัฐประหารของรัฐบาลชุดปัจจุบันได้
รับผลสำเร็จในเดือน ตุลาคม ๒๕๖๕ นั้น เป็นที่คาดคะเนกันว่า พล.ต.ประมาธ อภิเษกสาร พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ และ
พล.อ.ฉัตร โคกขาคึกกันที่จะทำการรัฐประหารในช่วงนั้นด้วย หลังจากนั้น พล.ต.ชาติชาย เดินทางไปยังประเทศสวิตเซอร์-
แลนด์ระยะหนึ่ง และ พล.อ.ฉัตร บวชที่วัดบวรฯ ส่วน พล.ต.ประมาธ อยู่ในประเทศไทยคอยไปอย่างเงิบๆ ไม่มีกิจกรรมที่
ออกหน้าออกตา

มีผู้สังเกตการณ์บางคน คาดคะเนว่า ในที่สุดการสอบสวนและการจับกุมคงจะต้องขยายไปถึงอดีตผู้นำพรรคชาติไทยเหล่านี้
แต่เจ้าหน้าที่ได้ปฏิเสธรายงานข่าวที่ว่า พล.ต.ประมาธ และ พล.ต.ชาติชาย มีชื่ออยู่ในรายชื่อผู้ที่จะห้ามไม่ให้เดินทางออก
นอกประเทศ

ส่วนผู้สื่อข่าวของนิตยสารนิวส์วีค (๔.๔.๗๗) แสดงความเห็นว่ ถึงแม้ว่าการพยายามทำรัฐประหารครั้งนี้ไม่ได้รับผลล่ำ-
เร็จก็ตาม แต่การเคลื่อนไหวกลับเกิดขึ้นอย่างคล่องแคล่ว และรวดเร็ว ซึ่งย่อมจะเป็นสิ่งเคลื่อนไหวใจผู้นำทหารของไทยว่า ยังมีความ
รู้สึกไม่พอใจแพร่หลายอยู่ในกองทัพ ซึ่งอาจเป็นภัยแก่ตน

ผู้สื่อข่าวพิเศษของเรารายงานมาว่า ทางวิทยุแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศของรัฐบาลสั่งไม่ให้มีการเคลื่อนไหวใดๆ
โดยไม่ได้รับอนุญาต

นสพ.เคลนิวส์ และ ไทยรัฐ ประจำวันที่ ๒ เมษายน ได้ลง "คำร้องขอปล่อย" (ปากซังต่ออีก ๑๒ วัน) พล.อ.ฉัตร
หรือผู้ใด ผู้ต้องหาที่ ๑ นายพิชัย วาสนาสง ผู้ต้องหาที่ ๒ นายวิเศษศักดิ์ วัฒนพานิช ผู้ต้องหาที่ ๓ กล่าวหาว่ารวมกับพวก
ซึ่งเป็นนายทหารและพลเรือน ทั้งที่จับตัวได้และยังจับตัวไม่ได้อีกเป็นจำนวนมาก สะสมกำลังคนและอาวุธสมคบกันเพื่อเป็นกบฏ
หรือรู้ว่ามีผู้จะเป็นกบฏแล้วทำการช่วยปกปิดไว้ ใจกำลังประทุษร้ายหรือรู้เห็นว่าจะใจกำลังประทุษร้ายเพื่อล้มล้างหรือเปลี่ยน
แปลงรัฐบาล ล้มล้างอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจอธิปไตยหรืออำนาจตุลาการแห่งรัฐธรรมนูญ ยุยงทหาร หรือคำรวจให้ละเลยไม่
กระทำการตามหน้าที่ หรือให้ก่อการกำเริบ กระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนทางวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ เพื่อให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงรัฐบาล รวมกันบังคับใจกำลังบุกรุกเข้าไปในอาคารสถานที่ราชการทหารตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปโดยใช้อาวุธในเวลา
กลางคืน ฯลฯ เฉพาะผู้ต้องหาที่ ๑ กล่าวหาว่า พล.ต.อรุณ ทวาหะคิน และมีอาวุธปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต
อีกด้วย

"เนื่องจากความผิดของผู้ต้องหาในคดีนี้ ได้กระทำความผิดที่กระทบกระเทือนต่อความปลอดภัยของชาติ กระทำการอย่าง
ถูกอาจ ไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมือง และเป็นอดีตนายทหารชั้นผู้ใหญ่มีอิทธิพลและบวเริวมาก หากได้รับการประกันตัวไป
แล้ว จะทำให้เกิดผลเสียหายต่อรูปคดี จึงขอคัดค้านการประกันตัวด้วย"

คำร้องขอปล่อยปากซังผู้ต้องหาในคดีก่อการกบฏในราชอาณาจักร ซึ่งได้ถูกพนักงานสอบสวนควบคุมตัวไว้ครบ ๗ วันแล้ว
นั้น ศาลได้พิจารณาแล้วมีความเห็นว่าไม่มีข้อคัดค้าน จึงอนุญาตให้ไต่ถามคำขอ ผู้ต้องหาทั้งสามขณะนี้ถูกควบคุมตัวอยู่ที่เรือนจำ
ชั่วคราว กองกักกับการโรงเรียนตำรวจนครบาลบางเขน และศาลทหาร (อาญา) ข้าราชการก็ตั้งขึ้นภายในบริเวณเรือนจำชั่วคราวนี้
เนื่องจากการนำผู้ต้องหาทั้งสามมาศาลจะไม่สะดวกและไม่ปลอดภัย

สถานการณ์ทางการเมือง ในประเทศไทย ภายหลังเหตุการณ์ ๖ ตุลา สู่ประชาชน

๑. เบื้องหลัง - เหตุการณ์ก่อน ๖ ตุลาคม ๒๕๑๔

ภายหลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๒ กลุ่มทหารที่ทรงพลังมีอยู่อย่างน้อย ๓ กลุ่ม คือ (ก) กลุ่มพลเอกเกษม สีวะรา (ข) กลุ่มชวยราชครู และ (ค) กลุ่มจอมพลถนอม-ประภาส

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง อันเป็นผลจากเหตุการณ์ในเดือนตุลาคม ๒๕๑๒ ได้มีผลอย่างสำคัญในการขึ้นทอนอำนาจของกลุ่มจอมพลถนอม-ประภาส และขณะเดียวกัน กลุ่มพลเอกเกษม สีวะรา กลับขึ้นมาเป็นกลุ่มที่ทรงพลังมากที่สุดในบรรดาทหารกลุ่มต่างๆ ดังที่เป็นที่ทราบกันดีว่า การ "ชิงช้อ" ของพลเอกเกษม ประกอบกับการหนุนช่วยของพลเอกประเสริฐ ธรรมศิริ พลเอกประจวบ ถนองราษฎร์ และพลโทวิฑริย ยะสวัสดิ์ ในเหตุการณ์เมื่อวันที่ ๑๔-๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๒ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่บีบบังคับให้จอมพลถนอม ถิทธิจักร จอมพลประภาส จารุเสถียร และพันเอกณรงค์ ถิทธิจักร ต้องออกนอกประเทศไทยไป และนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ทรราชจนกระทั่งก่อถึงอนิจกรรม พลเอกเกษมพยายามเสริมสร้างฐานอำนาจของตน ด้วยการตั้งเอานายทหารฝ่ายเสนานิการมาเป็นพวก การโยกย้ายตำแหน่งในกองทัพบกในเดือนตุลาคม ๒๕๑๓ ก็คือ ๒๕๑๔ ก็คือ หรือแม้กระทั่งในปี ๒๕๑๕ ก็คือ ได้มีผลอย่างสำคัญในการสร้างความแข็งแกร่งให้แก่กลุ่มพลเอกเกษมอย่างมากมาย และดูเหมือนว่า ปรากฏการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในกองทัพบกนับตั้งแต่การรัฐประหารในปี ๒๕๑๐ ก็คือ นายทหารฝ่ายเสนานิการได้ขึ้นมาเป็นแม่ทัพบก เริ่มต้นด้วยพลเอกบุญชัย บำรุงพงศ์ ในเดือนตุลาคม ๒๕๑๔ และตามด้วยพลเอกเสริม ๗ นคร ในเดือนตุลาคม ๒๕๑๕ ทั้งๆที่มีนายทหารฝ่ายคุมกำลังพลหลายต่อหลายนาย ที่มีอาวุโสมากกว่าที่จะได้เลื่อนตำแหน่งขึ้นมาเป็นแม่ทัพบกได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพลเอกประเสริฐ ธรรมศิริ แต่พลเอกเกษมก็เลือกที่จะขยายฐานกำลังของตน ด้วยการตั้งนายทหารฝ่ายเสนานิการมาเป็นสมัครพรรคพวก เนื่องจากความไม่แน่ใจในสายใยและรากเงาของกลุ่มจอมพลถนอม-ประภาสที่ยังหลงเหลืออยู่

กลุ่มชวยราชครู ซึ่งมีอำนาจภายหลังการรัฐประหารในปี ๒๕๑๐ และต้องสูญเสียอำนาจไปภายหลังการรัฐประหาร ๒๕๑๐ โดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ กลับมีอำนาจขึ้นมาใหม่ภายหลังเหตุการณ์ในเดือนตุลาคม ๒๕๑๒ ในช่วงเวลาสามปี จนกระทั่งก่อนการรัฐประหาร ๖ ตุลาคม ๒๕๑๔ กลุ่มชวยราชครูพยายามสร้างฐานอำนาจด้วยวิธีการที่สำคัญ ๒ วิธี คือ วิธีแรก ด้วยการกระโดดเข้าไปต่อสู่ทางการเมืองภายใต้ระบอบรัฐสภา โดยก่อตั้งพรรคชาติไทย ซึ่งประสบผลสำเร็จอย่างงดงามในการเข้าไปกุมอำนาจรัฐ เพราะสามารถเข้าไปร่วมจัดตั้งรัฐบาล ทั้งกับ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และต่อมา กับ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช วิธีที่สอง หลังจากที่ถูกอำนาจรัฐบาลลงได้ กลุ่มชวยราชครูก็พยายามขยายอำนาจทางทหาร โดยอาศัยอำนาจรัฐที่มีอยู่ในมือ ประกอบกับการสั่งเงินทางเศรษฐกิจ ในการชักจูงนายทหารคนสำคัญให้มาเป็นสมัครพรรคพวก นายทหารที่ถูกดึงเข้าสู่วงจรชวยราชครูที่สำคัญได้แก่ พลเอกสุชาติ หิริวัฑริย พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ พลโทไพฑริย อิงศตานุวัฑริย สิ่งที่น่าสนใจก็คือ พลตรีประมาณ อธิเบศร์สาร ผู้นำกลุ่มชวยราชครู ได้พยายามฉวยโอกาสในการแต่งตั้งนายทหารในสังกัด ให้เข้าไปกุมตำแหน่งสำคัญๆที่คุมกำลังพล และก่อนที่รัฐบาล ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ จะสิ้นอายุลง พลตรีประมาณในฐานะรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม ได้มีคำสั่งเปลี่ยนแปลงตำแหน่งในกองทัพบกและกองบัญชาการทหารสูงสุด โดยแต่งตั้งให้พลเอกสุชาติเป็นรองบัญชาการทหารบกในเดือนเมษายน ๒๕๑๔ ซึ่งมีนัยที่สำคัญว่า พลเอกสุชาติจะได้ดำรงตำแหน่งบัญชาการทหารบกเมื่อพลเอกบุญชัยปลดเกษียณในเดือนตุลาคม ๒๕๑๔ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ได้ก่อให้เกิดปฏิกิริยาภายในกองทัพบกเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มพลเอกเกษม เพราะคำสั่งของพลตรีประมาณดังกล่าว ได้มีผลโดยตรงในการบั่นทอนฐานกำลังเองกลุ่มพลเอกเกษม อย่างไรก็ตาม เมื่อรัฐบาล ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ขึ้นมามีอำนาจในเวลาต่อมา พลเอกสุชาติก็ถูกปลดออกจากตำแหน่งรอง ผบ. ทบ. และพลเอกเสริม ๗ นคร ซึ่งสังกัดกลุ่มเกษม สีวะรา ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทน การเปลี่ยนแปลงตำแหน่งครั้งนี้ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งในเดือนตุลาคม ๒๕๑๔ ได้มีผลให้ฐานกำลังของกลุ่มชวยราชครูในกรุงเทพฯ ถูกทำลายไปจนเกือบหมดสิ้น เพราะนายทหาร "ยังเตอร์ก" ของกลุ่มนี้ ถูกโยกย้ายได้ไปอยู่ต่างจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกองทัพบกที่สอง (นครราชสีมา) และกองทัพบกที่สาม (พิษณุโลก) ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ ไม่ยากแก่การเข้าใจนัก เพราะบรรดา ส.ส.พรรคประชาธิปไตยทางทิศเหนือเห็นว่า รัฐบาลประชาธิปไตยจะไม่สามารถอยู่รอดได้ หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำฝ่ายทหาร และกลุ่มทหารที่พรรคประชาธิปไตยเลือกที่จะอิงอยู่ด้วย ก็คือ กลุ่มพลเอกเกษม สีวะรา ก็จะเห็นได้ว่า รัฐบาลประชาธิปไตยได้มอบหมายตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมแก่พลเอกเกษม ทั้งดำรงตำแหน่งได้เพียงวันเดียวก็ถึงแก่กรรม แต่ถึงกระนั้นก็ตาม การปลดพลเอกสุชาติและการแต่งตั้งพลเอกเสริม ให้ดำรงตำแหน่งรอง ผบ.ทบ. ในทันทีที่เขามารับการประเทศ ย่อมเป็นประจักษ์พยานอย่างชัดแจ้งว่า พรรคประชาธิปไตยเลือกที่จะอิงอยู่กับกลุ่มพลเอก

กลุ่ม ซึ่งภายหลังจากที่พลเอกกฤษณ์ถึงแก่กรรมแล้ว ผู้นำของกลุ่มนี้ก็คือ พลเอกบุญชัย บำรุงพงศ์ และพลเอกเดวิด ๓ นคร
อย่างไรก็ตาม ในขณะที่เดียวกับที่พยายามแสวงหาการสนับสนุนจากกลุ่มพลเอกกฤษณ์ สมาชิกบางคนของพรรคประชาธิปัตย์
โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนายค่าง ลัทธิพิทักษ์ ก็ได้มีการติดต่อสร้างสายสัมพันธ์กับกลุ่มพลโทวิฑูรย์ ยะสวัสดิ์ ซึ่งได้มีผล
อย่างสำคัญในการทำให้พลโทวิฑูรย์ได้รับแต่งตั้งเป็นรองเสนาธิการกองทัพบกในเดือนตุลาคม ๒๕๑๔ การเลื่อนตำแหน่งของ
พลโทวิฑูรย์ ได้ก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจแก่กลุ่มจอมพลถนอม-ประภาสเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพลโทสัทธิ จิตรปัทมา
ซึ่งได้ "เลื่อน" ตำแหน่งจากแม่ทัพภาคที่สี่ มาเป็นผู้ช่วยเสนาธิการทหารบก สิ่งที่น่าสังเกตก็คือ ในทันทีที่พลโทสัทธิประกาศว่า
จะลาออก พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ในขณะที่นั้นก็ได้มีภาระหนึ่งคือพิมพ์ว่า "ถ้าอยากจะทำอะไร ก็เขียน
ใบลาออกมาเลย ผมจะเซ็นอนุมัติทันที ..." (จุฑารัตน์ ฉบับวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๑๔) การแสดงท่าทีนี้ซึ่งกร้าวต่อพลโทสัทธิ
โดยตรง และต่อกลุ่มจอมพลถนอม-ประภาสโดยอ้อมเช่นที่ปรากฏนี้ ไม่ยากแก่การเข้าใจเลย เพราะรอยแฉที่กลุ่มจอมพล
ถนอม-ประภาสสร้างให้แก่พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ยังปักไม่สนิท ทั้งเป็นที่ทราบกันดีว่า หากมีอะไรเพราะเหตุการณ์ ๑๔
ตุลาคม ๒๕๑๖ พลเรือเอกสงัดก็คงไม่อาจได้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือและผู้บัญชาการทหารสูงสุดในเวลาต่อมา
เพราะในการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งในสามเหล่าทัพเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๑๖ นั้น กลุ่มจอมพลถนอม-ประภาสได้แต่งตั้งให้
พลเรือเอกเชิดฉาย ฉะบือ คำดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือ ทั้งๆที่มีอาวุโสต่ำกว่าพลเรือเอกสงัด ชลออยู่

ภายหลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ไม่ปรากฏแน่ชัดว่า ผู้นำฝ่ายทหารคนใดเป็นผู้นำของกลุ่มจอมพลถนอม-ประภาส
ทราบจนกระทั่งเกิดรัฐประหารในเดือนตุลาคม ๒๕๑๔ และพัฒนาการของเหตุการณ์หลังจากนั้นได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า
พลเอกชุตี เพ็หะสัณห์ เป็นผู้นำของกลุ่มจอมพลถนอม-ประภาส ตลอดระยะเวลาสามปี ที่กลุ่มนี้สูญเสียอำนาจ ได้อาศัย
กลไกนายทุนชนชั้นและรอยต่อโอกาสในการสร้างสถานการณ์สำหรับการทำรัฐประหารอยู่เสมอ แล้วโอกาสที่รอยต่อมาถึงใน
วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๔

๒. "การปฏิรูป" วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๔

การคลี่คลายของเหตุการณ์ภายหลังการรัฐประหาร ๖ ตุลาคม ๒๕๑๔ ได้ชี้ให้เห็นอย่างแจ่มชัดว่า กลุ่มผู้ที่ต้องการล้ม
ล้างระบอบการปกครองประชาธิปไตย และรู้ดีว่าระบอบเผด็จการกลับมาได้ในเหตุการณ์ตุลาคม ๒๕๑๔ มีอยู่ด้วยกันอย่างน้อย
๒ กลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มราชครู และกลุ่มจอมพลถนอม-ประภาส การสร้างสถานการณ์เพื่อเป็นเหตุสุดวิสัยสนับสนุนการทำ
รัฐประหาร ได้มีการกระเตรียมวางแผนล่วงหน้าเป็นอย่างดี การนำจอมพลประภาส จารุเสถียร และต่อมาจอมพลถนอม
กิตติขจรกลับไปเมืองไทยก็ดี และการนำคำจารุเวหนวยตระเวรชายแดนมาปราบปราม "ผู้ก่อการจลาจล" ซึ่งชุมนุมกันอยู่ที่
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็ดี ล้วนแล้วแต่เป็นประจักษ์พยานที่ชี้ถึงการวางแผนล่วงหน้าทั้งสิ้น แต่ใครเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังการ
วางแผนเหล่านี้ ยังไม่อาจชี้ชัดลงไปได้ อย่างไรก็ตาม จากแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้ เมื่อจอมพลประภาสกลับเมืองไทยในเดือน
สิงหาคม ๒๕๑๔ นั้น พลโทวิฑูรย์ ยะสวัสดิ์ได้แจ้งข่าวนี้ต่อหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งก่อนที่จอมพลประภาสจะเหยียบแผ่นดินไทยถึง
๑๒ ชั่วโมงเศษ และจากนั้น ข่าวนี้ก็ได้ถ่ายทอดไปถึงผู้นำของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ในอีกด้านหนึ่งนั้น ความ
ถอยค้ำของผู้ที่ใกล้ชิดพรรคประชาธิปัตย์ การวางแผนนำจอมพลประภาสกลับเมืองไทย ได้เตรียมกันมาตั้งแต่เดือน
สิงหาคม ในทันทีที่การกลับเมืองไทยของจอมพลประภาสปรากฏเป็นข่าวขึ้น ส.ส. บางคนของพรรคประชาธิปัตย์ ได้ไปพบ
ผู้นำศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

แม้ว่าการกลับเมืองไทยของจอมพลประภาสจะไม่สามารถจุดชนวนความวุ่นวายทางการเมืองมากพอที่จะสร้างสถานการณ์
สำหรับการทำรัฐประหาร แต่การกลับเมืองไทยของจอมพลถนอม กิตติขจรในระยะไล่เลี่ยกันนั้น ประสบความสำเร็จ
สมความมุ่งหมาย แม้ว่าศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยจะโค่นล้มระบอบการปกครองเพียงใด ก็ไม่
วายที่จะตกไปสู่กับดักที่วางไว้อย่างแนบเนียน ดังจะเห็นได้ว่า ศูนย์ฯมีโดยสืบตามที่จะเรียกชุมนุมประท้วง หากแต่คอยดู
ความคลี่คลายของเหตุการณ์เป็นเวลามากกว่าหนึ่งสัปดาห์ และตัดสินใจเรียกชุมนุมประท้วงในวันที่ ๕ ตุลาคม โดยหวังว่า
การเปลี่ยนแปลงตำแหน่งในสามเหล่าทัพจะมีผลตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม อันมีผลให้กลุ่มกลุ่ม ส.ส.ระบอบเผด็จการนั้น จะช่วย
ให้สถานการณ์คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น และคาดกันว่า จอมพลถนอมจะต้องออกนอกประเทศไปภายในหนึ่งสัปดาห์ แต่แล้ว
สิ่งที่ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้น ในสัปดาห์ก่อนที่จะมีการชุมนุมประท้วงการกลับเมืองไทยของจอมพลถนอม กรมกรลงนามออก
คำรวจทองถิ่นจับแขวนคอชายที่นครปฐมในขณะที่กำลังติดโปสเตอร์ประท้วง ความปกติการชุมนุมซึ่งดำเนินการโดยศูนย์ฯมัก
จะมีรายการบันเทิง โดยเฉพาะการเล่นดนตรีและการละเล่นระบำ ชุมนุมนาฏศิลป์และการละเล่นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มักจะเข้าร่วมจัดรายการบันเทิงระหว่างการประชุมต่างๆ ในการชุมนุมที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อ
วันที่ ๕ ตุลาคม ชุมนุมนาฏศิลป์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดให้มีการแสดงการระบำระบำ ซึ่งยังเคยแสดงคนหนึ่งมีหน้า
คล้ายสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช (ซึ่งเสด็จกลับเมืองไทยก่อนหน้านี้เพียงไม่กี่วัน) ภาพการแสดงระบำได้ปรากฏใน
หนังสือพิมพ์ราชกิจบางฉบับในมาวันเดียวกันนั้น และ วิฑูรย์เกราะ ได้ถือโอกาสขึ้นว่า เป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ
ซึ่งยังก่อให้เกิดการประณามอาชญากรรมอย่างป่าเถื่อนในวันต่อมา แม้ว่าทางราชการจะแถลงว่า จำนวนผู้ตายในการ
อาชญากรรม ๖ ตุลาคม มีเพียง ๓๕-๔๐ คน แต่จากการสอบถามเจ้าหน้าที่สนธิ์ร่วมกตัญญู มูลนิธิเพื่อเด็ก และผู้ที่อาศัย
ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม จำนวนผู้ตาย ๓๐๐ คนเศษอาจเป็นตัวเลขที่ใกล้เคียงมากกว่า และหาก

มิได้รับความช่วยเหลือจากชาวบ้านแถวท่าพระจันทร์ ตรอกท่าวัง และฝั่งศิริราช จำนวนผู้ตายก็คงจะมากกว่านี้เป็นอันมาก

ข้อมูลที่ควรจะนำมาพิจารณาประกอบเพิ่มเติม ก็คือ จากถ้อยคำของผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์บางฉบับ การนำตำรวจหน่วยปฏิบัติการพิเศษ สังกัดกองตำรวจชายแดนไปปราบปราม "ผู้ก่อการจลาจล" ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในตอนเช้าของวันที่ ๒ ตุลาคมนั้น โดยังความประหลาดใจแก่ตำรวจนครบาลอย่างยิ่ง

ในส่วนที่เกี่ยวกับการ เล่นละคอนในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม แม้จะมีข้อชวนสงสัยเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายของผู้แสดง ซึ่งปรากฏในหนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆ กล่าวคือ ภาพที่ปรากฏใน ข่าวสยาม ไตรรงค์ เหาะลิซ่า ภาพที่ปรากฏใน เดอะ เนชั่น ไตรรงค์ เหาะลิซ่า และรูปปั้นที่ปั้นด้วยปูนขาวรูปไม่ใคร่สมจริงเท่าใด แต่ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า รูปของนายอมรินทร์ บัวหัทธิน ซึ่งถ่ายจากบางมุม มีลักษณะคล้ายสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช นอกจากนั้น จากปากคำของผู้ที่ร่วมชุมนุม ปรากฏว่า มีการแสดงละคอนหาชวนทอยอย่างน้อยสองครั้งในวันที่ ๕ ตุลาคม อย่างไรก็ตาม หากยังไม่สามารถหาคำตอบที่ชัดเจนของคำถามที่สำคัญต่อไปนี้ได้ ก็ไม่อาจสรุปอย่างชัดเจนได้ว่า การแสดงละคอนดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของแผนการวางสถานการณ์เพื่อทำรัฐประหาร คำถามที่สำคัญดังกล่าวนี้ก็คือ (๑) ใครเป็นผู้เสนอความคิดในการแสดงละคอนหาชวนทอยและการเล่นหุ่นนาฏศิลป์และการละคอน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ถ้าหากทราบจุดยืนของผู้ที่เสนอความคิดดังกล่าว เราก็พอที่จะหาคำตอบโดยบางว่า การแสดงละคอนเป็นแผนส่วนหนึ่งของการวางสถานการณ์รัฐประหารหรือไม่) (๒) อภินันท์ บัวหัทธินคือใคร และเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงละคอนของชุมนุมนาฏศิลป์และการละคอนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้อย่างไร (มีเสียงโชนกันว่า อภินันท์เป็นสมาชิกใหม่ของชุมนุมนาฏศิลป์) และ (๓) ใครเป็นผู้แต่งตั้งนายอภินันท์ บัวหัทธิน และมีความตั้งใจที่จะแต่งตั้งให้เหมือนสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชหรือไม่ (หลังวันที่ ๒ ตุลาคม ด้วยการขึ้นชื่อของสถาบันวิทยุยานเกราะ อาจารย์ยลาวัลย์ อุบลินทร์ ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้แต่งตั้ง แต่หลังจากที่อาจารย์ยลาวัลย์ให้สัมภาษณ์แก่ ข่าวสยาม ปฏิเสธข้อกล่าวหาว่า ก็ดูเหมือนจะไม่มีใครใส่ใจ ประกอบกับในขณะเดียวกัน ทางตำรวจได้แถลงว่า ทราบตัวผู้แต่งตั้งแล้ว แต่จนถึงบัดนี้ ก็ยังไม่ปรากฏเป็นข่าวว่าเป็นใคร) โดยที่ผู้เกี่ยวข้องกับการแสดงละคอนดังกล่าวติดคุกอยู่เกือบทั้งหมด จึงเป็นการยากที่จะทราบคำตอบของคำถามทั้งสามนี้ จนกว่าจะมีการนำคดีมาพิจารณาในศาลสถิตยุติธรรมอย่างถูกต้องและอย่างเปิดเผย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการจัดการแสดงละคอนจะเป็นความรับผิดชอบของชุมนุมนาฏศิลป์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ในฐานะผู้จัดการชุมนุมประท้วงการกลับเมืองไทยของจอมพลถนอม ไม่สามารถที่จะปฏิเสธความรับผิดชอบร่วมได้ ในส่วนของศูนย์ฯ เองนั้น ดูเหมือนจะไม่มีเจตนาจะกระทำการอื่นเป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เพราะในทันทีที่มีการกล่าวหาดังกล่าวนี้ ศูนย์ฯ บางคนพร้อมกับผู้แสดงละคอน ก็เข้ามาขอตัวแก่ทางราชการ โดยหวังว่าเหตุการณ์จะคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้นในวันต่อมา แต่แล้วแผนการวางสถานการณ์รัฐประหาร ซึ่งโคตรจะเตรียมเป็นอย่างดีล่วงหน้า ทำให้การคาดการณ์ของผู้นำนักศึกษาเป็นไปอย่างผิดพลาด ทั้งๆ ที่ก่อนหน้านี้จะมีการชุมนุมประท้วงครั้งนี้ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมชได้ลงนามในเอกสารให้หลักประกันความปลอดภัยแก่ผู้ที่เข้าร่วมชุมนุม ซึ่งนับเป็นเอกสารคำมั่นสัญญาฉบับแรกและฉบับเดียว ที่นายกรัฐมนตรีให้แก่นักศึกษา แต่การใช้กำลังอาวุธในการประหารชีวิตผู้ร่วมชุมนุมที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก็เริ่มต้นอย่างประปรายตั้งแต่ประมาณเวลา ๒.๐๐ น. และรุนแรงยิ่งขึ้นตั้งแต่เวลา ๕.๓๐ น. ของวันที่ ๒ ตุลาคม

จากข้อมูลต่างๆ ที่ประมวลได้ ดูเหมือนว่าผู้ที่มีส่วนร่วมในการวางสถานการณ์รัฐประหารโดยตรง คือ กลุ่มชอวยราชย์ จากการสอบถามผู้ใกล้ชิดรัฐบาล ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ให้ความว่า ในตอนบ่ายของวันที่ ๒ ตุลาคม พลตรีประมาณ อภิเรณูสาร โดยใช้อำนาจที่ประมุขคณะรัฐมนตรีจาก ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช และประมุขที่ดินประมุขหนึ่งนายกรัชมณตรี อาจเป็นไปได้ว่า พลตรีประมาณเข้าใจว่า กลุ่มของคนกำลังประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหาร จึงได้มีพฤติกรรมเช่นนั้น แม้ว่าในบางวันนั้น เหตุการณ์ของเลือดที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะดูคลี่คลายแล้วก็ตาม แต่การชุมนุมของลูกเสือชาวบ้านที่ลานพระบรมรูปทรงม้าในเช้าวันนั้น และต่อมาที่ทำเนียบรัฐบาลในเย็นวันเดียวกัน ประกอบกับการเรียกร้องของพรรคชาติไทย มีผลให้ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมชต้องออกแถลงการณ์เรียกร้องให้นายสุวินทร์ มาศคิณัฐ นายชวน หลีกภัย และนายดำรง ลัทธพิพัฒน์ รัฐมนตรีร่วมรัฐบาลซึ่งถูกกล่าวหาว่า มีหัวเอียงซ้ายออกจากตำแหน่ง มีเจตนาหมิ่น ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมชออกจากตำแหน่ง รัฐมนตรี ในระยะเวลาไล่เลี่ยกันนั้น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชได้เสด็จไปที่ทำเนียบรัฐบาลและทรงเรียกร้องให้ลูกเสือชาวบ้านซึ่งชุมนุมอยู่หน้า สลายตัวกลับบ้าน เหตุการณ์ก็คลี่คลายไปในทางที่ดี ซึ่งไม่อาจจะมีเหตุผลให้มีการทำรัฐประหารได้ เพราะสิ่งที่เรียกว่า "การจลาจล" ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็ดูคลี่คลายแล้ว แต่แล้วเพียงชั่วโง่งมเศษค้อมา กลุ่มบุคคลที่เรียกตัวเองว่า "คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน" ก็ประกาศยึดอำนาจ ล้มล้างรัฐธรรมนูญ ลิดรอนสิทธิมนุษยชน และรื้อฟื้นระบอบเผด็จการเผด็จการกลับมาใช้ โดยมีพลเรือเอกสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็น "หัวหน้า"

เป็นที่เข้าใจกันว่า พลเรือเอกสฤษดิ์ได้มีส่วนร่วมในการวางสถานการณ์รัฐประหารให้แก่กลุ่มชอวยราชย์ และถูกกำหนดให้มีบทบาทในการหาความเข้าใจกับกระทรวงกลาโหมอเมริกัน ความหวังของกลุ่มชอวยราชย์ที่จะยึดอำนาจรัฐด้วยการทำรัฐประหาร เกือบจะสำเร็จลงความมุ่งหมาย หากไม่ถูกกลุ่มจอมพลถนอม-ประภาสชิงตำแหน่งก่อน พ้นจากการของเหตุการณ์ภายหลังการทำรัฐประหาร ๒ ตุลาคม ๒๕๑๔ โดยยังให้เห็นอย่างกระจ่างชัดว่า ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำรัฐประหารครั้ง

กล่าว คือ พลเอกศ เทพหัสดินทร์ ผู้ซึ่งได้รับ "เลื่อน" ตำแหน่งจากศูนย์ราชการกองทัพอากาศที่หนึ่ง มาเป็นผู้ช่วยศูนย์ราชการกองทัพบก ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๔ หากพิจารณาในแง่ของการทุ่มกำลังพล ตำแหน่งใหม่ของพลเอกศมีฐานอำนาจทางทหารลดน้อยลง ซึ่งไม่น่าที่จะทำการรัฐประหารได้สำเร็จ แต่ความสำเร็จของพลเอกศ นอกเหนือจากเงินเวลาที่ดีกว่ากลุ่มขอยราชครูแล้ว ก็อยู่ที่ว่า พลเอกศยังคงต้องเห็นกองทัพภาคที่หนึ่งอยู่ มิได้ส่งมอบงานให้แก่พลโทอำนาจ คำวิภาจันท์ (สังกัดค่ายกษัตริย์ สี่พระรา) ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้รับตำแหน่งแทนพลเอกศตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม การที่มีกองทัพภาคที่หนึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชาในวันที่ ๒ ตุลาคมนั้น มีผลให้พลเอกศเป็นผู้นำฝ่ายทหารที่ทรงพลาญภาพที่สุดขณะนั้น เพราะพลเอกเสริม ๗ นคร ผู้บัญชาการกองทัพบกคนใหม่ เพิ่งจะเข้ารับตำแหน่งได้ไม่ถึงหนึ่งสัปดาห์ประการหนึ่ง ประกอบกับพลเอกเสริมเป็นทหารฝ่ายเสนาธิการ ไม่เคยทุ่มกำลังพลมาก่อนอีกประการหนึ่ง แม้จะได้มีการกระเตรียมให้พลโทอำนาจ รั้งเป็นคนของพลเอกเสริม ขึ้นมารับตำแหน่งแทนที่พลโทอำนาจ แต่ในเมื่อพลเอกศยังไม่ส่งมอบงานให้พลโทอำนาจ พลเอกเสริมก็อยู่ในตำแหน่งจนแน่น

จากการปะติดปะต่อข้อมูลต่างๆ เป็นที่เข้าใจกันว่า ความสำเร็จของการทำรัฐประหาร ๒ ตุลาคม เกิดจากการริเริ่มของพลเอกศ โดยอาศัยกองทัพภาคที่หนึ่งเป็นฐานอำนาจ ฐานอำนาจของพลเอกศได้รับการหนุนช่วยจากพลตรีอรุณ ทวาทะสิน ผู้บัญชาการกองพลที่หนึ่งคนใหม่ จากนั้นพลเอกศจึงได้นำความคิดในการทำรัฐประหาร ไปปรึกษาพลเอกบุญชัย บำรุงพงศ์ ผู้บัญชาการกองทัพบกคนเก่า และพลเอกกมล เคชะทุ่งคะ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดคนใหม่ เมื่อการเจรจาสำเร็จลง จึงได้มีการเสนอตำแหน่ง "หัวหน้า" คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินแก่พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ อดีตผู้บัญชาการทหารสูงสุด พลเรือเอกสงัดซึ่งทำงานในกลุ่มขอยราชครู ไม่มีทางเลือกอื่น นอกจากอยู่ในภาวะจำยอมที่จะรองรับตำแหน่งนี้

สิ่งที่น่าสังเกตก็คือ แม้พลเรือเอกสงัดจะได้อำนาจจากการปกครองแผ่นดิน และได้ประกาศแต่งตั้งให้พลอากาศเอกกมล เคชะทุ่งคะ เป็นผู้รักษาความสงบภายในประเทศในเวลาต่อมา แต่การประกาศให้พลเอกเสริมเป็นผู้รักษาความสงบกรุงเทพมหานคร และการประกาศรายชื่อสมาชิกคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ต้องใช้เวลาอยู่หลายชั่วโมง ดังแสดงให้เห็นว่า ผู้นำฝ่ายทหารซึ่งรวมตัวกันเป็นคณะปฏิรูปนั้น ไม่มีเอกภาพ ไม่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมาตั้งแต่ต้น แม้ว่าผู้บัญชาการกองทัพอากาศทั้งสี่จะได้รับการประกาศให้เป็นสมาชิกในจำนวน ๒๔ คนของคณะปฏิรูปก็ตาม ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ทำให้เข้าใจว่า หากคณะปฏิรูปมีได้ประกอบด้วยผู้นำฝ่ายทหารที่มีฐานกำลังสำคัญเป็นสมาชิกแล้ว การรัฐประหารชอนก็อาจเกิดขึ้น

ข้อที่น่าสังเกตต่อไปก็คือ ในช่วงเวลาประมาณหนึ่งสัปดาห์หลังจากการรัฐประหาร ๒ ตุลาคม ๒๕๑๔ พลเอกเสริมมิได้ปรากฏตัวในที่สาธารณะ การเยี่ยมเยียนทหารและตำรวจรักษาการณ์รอบกรุงเทพมหานคร ซึ่งปรากฏเป็นข่าวนั้น มักจะเป็นข่าวของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร พลเรือเอกสงัด และพลเอกศ จนกระทั่งมีข่าวลือกันหนาแน่นว่า จะมีรัฐประหารชอนโดยกลุ่มพลเอกเสริม หรือกลุ่มพลเอกประเสริฐ ชุรรณศิริ ในที่สุด รัฐบาลในขณะนั้นจำต้องจัดให้มีการแถลงข่าวเกี่ยวกับการรักษาความสงบ โดยมอบให้พลเอกเสริมเป็นผู้แถลง ข่าวลือดังกล่าวจึงสงบลง

๓. ภายหลัง "การปฏิรูป" ๒ ตุลาคม ๒๕๑๔

พัฒนาการของสถานการณ์ทางการเมืองภายหลังการรัฐประหาร ๒ ตุลาคม ๒๕๑๔ ช่วยให้เข้าใจได้ว่า ในขณะไม่มีกลุ่มผู้นำฝ่ายทหารที่ทรงพลังอยู่อย่างน้อย ๕ กลุ่ม คือ

- (๑) กลุ่มกษัตริย์ สี่พระรา ซึ่งในขณะนี้มีพลเอกเสริม ๗ นคร และพลเอกบุญชัย บำรุงพงศ์ เป็นผู้นำ
- (๒) กลุ่มจอมพลดอนม-ประมาล ซึ่งมีพลเอกศ เทพหัสดินทร์ เป็นผู้นำ
- (๓) กลุ่มพลเอกประเสริฐ ชุรรณศิริ
- (๔) กลุ่มขอยราชครู มีพลตรีประมาณ อภิเรณสาร เป็นผู้นำ
- (๕) กลุ่มพลอากาศเอกกมล เคชะทุ่งคะ

นอกเหนือไปจากทั้ง ๕ กลุ่มนี้แล้ว ยังมีกลุ่มย่อยๆ อีกอย่างน้อย ๓ กลุ่ม ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาถึงในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมือง คือ กลุ่มพลเอกประเสริฐ รุจิระวงศ์ กลุ่มพลอากาศเอกทวี จุลละทรัพย์ และกลุ่มพลโทวิฑูรย์ ยะสวัสดิ์ สำหรับพลตำรวจเอกประเสริฐ รุจิระวงศ์นั้น มีเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องด้วย ๒ กรณี ซึ่งควรจะต้องกล่าวถึงคือ (ก) หลังจากการรัฐประหาร ๒ ตุลาคมไม่ถึงหนึ่งสัปดาห์ หนังสือพิมพ์บางฉบับ ได้กล่าวโจมตีพลเอกประเสริฐในเรื่องการก่อความไม่สงบ ทำให้เป็นที่เข้าใจกันว่า พลตำรวจเอกประเสริฐคงจะพยายามทำรัฐประหารชอน ทั้งที่พลตำรวจเอกประเสริฐได้แสดงตนมาโดยตลอดนับตั้งแต่หลังการปฏิวัติ ๒๕๑๔ เป็นต้นมา ว่าไม่สนใจการเมือง และ (ข) ประมาณปลายเดือนธันวาคม มีข่าวปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์บางฉบับว่า พลตำรวจตรี.ร.ว.เจตจันทร์ ประวิตร ลั่นของคนที่ไปรบของพลตำรวจเอกประเสริฐ รุจิระวงศ์ ได้กลับเข้ารับราชการในกรมตำรวจอีกครั้งหนึ่ง โดยที่มีการเลิกสมัครรับขึ้นของพลตำรวจตรี.ร.ว.เจตจันทร์ ซึ่งยังความประหลาดใจแก่อธิบดีกรมตำรวจเป็นอย่างมาก ยิ่งไปกว่านั้น ไม่ปรากฏว่ามีการปฏิเสธข่าวที่ว่า พลตำรวจตรี.ร.ว.เจตจันทร์ ได้กลับเข้าทำงานในกรมตำรวจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บุคคลสำคัญของพลตำรวจเอกประเสริฐนั้น ยังคงมีอยู่ไม่น้อย ส่วนพลอากาศเอกทวี จุลละทรัพย์นั้น ได้เก็บตัวเงียบและไม่แสดงออกทางการเมือง แม้ว่าจะมีโอกาสที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาปฏิรูป เนื่องจากพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เสนาธิการคณะปฏิรูป

มีสายสัมพันธ์อันสนิทแนบแน่นกับพลอากาศเอกทวี แต่พลอากาศเอกทวีก็มีได้ช่วงชิงโอกาสดังกล่าวนี้ การ "เก็บตัว" ของพลอากาศเอกทวี อาจส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนทางการเมืองในเวลาต่อมา

แม้ว่าฐานะของกลุ่มพลเอกเสริม ณ นคร จะค่อนข้างอ่อนแอในระยะแรกภายหลังการรัฐประหาร ๒ ตุลาคม แต่กลุ่มของพลเอกเสริมก็เติบโตงอกงามขึ้น หลังจากพลเอกยกย่องงานของผู้นับถือการกองทัพอากาศที่หนึ่งในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๑๕ ให้แก่พลโทอำนาจ คำวิภาจุน หนึ่ง เป็นที่ทราบกันดีว่า ตำแหน่งผู้นับถือการกองทัพอากาศที่หนึ่งนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อฐานอำนาจทางทหารของผู้นำฝ่ายทหารกลุ่มต่างๆ และในการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งในกองทัพบกในเดือนตุลาคม ๒๕๑๕ นั้น แม้ว่าตำแหน่งนี้จะตกแก่คนของพลเอกเสริม แต่ก็ต้องมีการประนีประนอมให้มีความเหมาะสมของผู้นับถือการกองทัพอากาศที่หนึ่งถึง ๔ ตำแหน่ง แทนที่จะเป็น ๓ ตำแหน่งดังที่เคยเป็นมา (ผู้ที่ดำรงตำแหน่งในขณะนี้ ได้แก่ พลตรีจิตต์กวี เกษะโกมล พลตรียุทธศิลป์ เกษรสุข พลตรียุทธศักดิ์ ภมรสถิตย และพลตรีวาทิน อิศรางกูร ณ อยุธยา จุลสาร ๕ ตุลาคม ๒๕๑๕) การเติบโตงอกงามขึ้นของกลุ่มพลเอกเสริม ได้มีผลให้กลุ่มพลเอกยกย่องได้รับผลประโยชน์เท่าที่ควร ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มทั้งสองปรากฏอย่างแจ่มชัดมากขึ้นทุกที แม้หนังสือพิมพ์จะไม่กล่าวรายงานข่าวเรื่องนี้โดยตรง แต่รายงานข่าว "ซุบซิบ" ซึ่งมีนัยเท่านั้น ได้ปรากฏในหนังสือพิมพ์อยู่บ่อยครั้ง ในเดือนธันวาคม มีข่าวลือเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งในกองทัพบกตำแหน่งที่สำคัญซึ่งมีการกล่าวถึง มีอยู่ ๓ ตำแหน่ง คือ

(ก) พลตรีอรุณ ทวาทะดิน (กลุ่มพลเอกยศ) จะได้เป็นผู้นับถือการกองทัพอากาศที่หนึ่ง แทนพลโทอำนาจ คำวิภาจุน (กลุ่มพลเอกเสริม)

(ข) พลโทสัณฑ์ จิตรปรีมา (กลุ่มพลเอกยศ) จะไต่กลับไปเป็นผู้นับถือการกองทัพอากาศที่สี่ แทนพลโทปิ่น ชรรณศรี (กลุ่มพลเอกเสริม) เนื่องจากถูกการร้ายคอมมิวนิสต์ปฏิบัติกรอย่างผิดกฎหมายในภาคใต้ และมีการพูดถึงความไร้สมรรถภาพของพลโทปิ่น

(ค) พลตรีเทียนชัย ศิริสัมพันธ์ จะถูกย้ายจากตำแหน่งผู้นับถือการศูนย์ปฏิบัติการพิเศษ ซึ่งมีกองบัญชาการอยู่ที่ป่าหวายลพบุรี (พลตรีเทียนชัย ดังกั๊กกลุ่มจอมพลถนอม-ประภาส)

แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ จะเป็นเพียง "ข่าวลือ" แต่มีผู้นำลงเฝ้าว่า พลโทสัณฑ์ จิตรปรีมาได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ ปลูกธงขาวนี้โดยทันที และขณะเดียวกัน ก็มีจดหมายประท้วงการย้ายพลตรีเทียนชัย ที่พิมพ์ในหนังสือพิมพ์บางฉบับ เหตุการณ์ทั้งหมดคนแสดงให้เห็นถึงการระคายเคือง ประลองกำลังกัน ระหว่างกลุ่มพลเอกเสริมกับกลุ่มพลเอกยศ และดูเหมือนว่า กลุ่มพลเอกยศจะไม่สามารถหักห้ามใจเอาชนะกลุ่มพลเอกเสริมได้ ดังนั้น จึงพยายามทำรัฐประหารซ้อนในเดือนธันวาคม แต่ไม่สำเร็จ ข่าวเรื่องนี้ไม่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ แต่มีการพูดถึงเรื่องนี้ในหมู่นักข่าวทั้งไทยและต่างประเทศ และแล้วในที่สุด กลุ่มพลเอกยศก็ใช้ไม้ตายขั้นสุดท้าย ด้วยการนำจอมพลประภาส จารุเสถียรกลับเมืองไทย

การกลับเมืองไทยของจอมพลประภาส ช่วยให้ได้ภาพที่ชัดเจนมากกว่า กลุ่มผู้นำทางทหารที่ได้ความสนับสนุนรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร มีอยู่ ๒ กลุ่มด้วยกันคือ กลุ่มพลเอกเสริม ณ นคร และกลุ่มพลอากาศเอกกมล เคชะทุ่งคะ ส่วนกลุ่มผู้นำฝ่ายทหารที่สูญเสียผลประโยชน์ หรือมิได้รับผลประโยชน์เท่าที่ควร และพยายามยกอำนาจด้วยการทำรัฐประหาร นอกเหนือจากกลุ่มพลเอกยศแล้ว ที่สำคัญก็มีกลุ่มพลเอกประเสริฐ ชรรณศรี และกลุ่มชอรรษานุ

พลเอกประเสริฐ ชรรณศรีนั้น เคยอยู่ในสังกัดกลุ่มจอมพลถนอม-ประภาส แต่ได้หันมาสนับสนุนพลเอกกฤษณ์ สีวะรา ในเหตุการณ์วันที่ ๑๔-๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๖ ซึ่งมีผลอย่างสำคัญ ที่บีบบังคับให้จอมพลถนอม ถิกิตขจร จอมพลประภาส จารุเสถียร และพันเอกณรงค์ ถิกิตขจร ต้องออกนอกประเทศไทย ด้วยเหตุนี้ พลเอกประเสริฐจึงถูกกลุ่มจอมพลถนอม-ประภาสตราหน้าว่าเป็นผู้ทรยศ ขณะเดียวกัน พลเอกกฤษณ์ สีวะรา ก็ได้ให้ความไว้วางใจแก่พลเอกประเสริฐอย่างเต็มที่ ทั้งนั้นนอกเหนือจากสายใยที่พลเอกประเสริฐมีอยู่กับกลุ่มจอมพลถนอม-ประภาสมาก่อนแล้ว ก็อาจเป็นเพราะการ "เป่าหู" จากพลเอกประจวบ จันทรางกูร และพลโทวิฑูรย์ ยะลวดี พลเอกประเสริฐจึงอยู่ในฐานะใกล้ชิด จากแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้ ภายหลังการรัฐประหาร ๒ ตุลาคม นายบุญชู โรจนเสถียรได้พยายามหาเงินให้แก่กลุ่มพลเอกประเสริฐ เพื่อทำรัฐประหาร ด้วยความพยายามดังกล่าวนี้ นอกจากจะเกิดความหะเยหะยานทางการเมืองของพันนายบุญชูเองแล้ว ยังเป็นเพราะสถานการณ์ทางการเมืองภายหลังการรัฐประหารตุลาคม ทำให้นายบุญชูต้องสูญเสียผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นอันมาก นายบุญชูในนามของกลุ่มเงินทุนที่เอสเอ (พร ลิขอำนาจ) ได้ถือกิจการของบริษัททัวร์รอยัล และโรงแรมสุริยา และกำลังจะซื้อบริษัทการบินแอร์สยาม การเข้ามาเป็นผู้นำของพลอากาศเอกกมล เคชะทุ่งคะ นอกจากจะมีผลให้กร.กัณจน นาคามศิริ ต้องถูกปลดออกจากตำแหน่งปลัดกระทรวงคมนาคมแล้ว ยังมีผลให้นายบุญชูธรรม ทองไข่มุกด์ และนายเมตตา พุ่มชูศรี ต้องถูกปลดออกจากตำแหน่งผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณด้วย การปลดบุคคลทั้งสามนี้ ในกรณีของกร.กัณจน ก็เนื่องจากความพยายามของกร.กัณจนในการเปิดโปงการคอร์รัปชันในบริษัทการบินไทย ซึ่งพลอากาศเอกกมลเป็นประธาน ทั้งนี้ด้วยการหนุนหลังของบริษัทแอร์สยาม ในกรณีของนายบุญชูธรรมและนายเมตตา ก็เพราะทั้งสองคนเป็นผู้ถือหุ้นรายสำคัญของแอร์สยาม ซึ่งมีผลประโยชน์ขัดแย้งกับบริษัทการบินไทย และดูเหมือนว่า รัฐบาลนายธานินทร์พยายามที่จะเอาอกเอาใจพลอากาศเอกกมล ด้วยการมีแอร์สยามในทุก ๆ ด้าน จนในที่สุดแอร์สยาม

ประกาศปิดตัวเองชั่วคราว หลังจากให้นายวิทย์ วิจิตรวาทการ เข้าไปเป็นผู้จัดการเพียงไม่กี่วัน แม้แอร์สยามจะประกาศหยุดกิจการชั่วคราว แต่รัฐบาลโดยกระทรวงคมนาคม ก็ยังออกแถลงการณ์แสดงท่าทีที่แข็งกร้าวต่อแอร์สยามอย่างน้อย ๔ ฉบับ การสูญเสียผลประโยชน์อันพึงได้ของนายบุญชู จึงมีส่วนทำให้นายบุญชูหันไปหาเงินให้แก่อุปกรณ์พลเอกประเสริฐ และจากแหล่งข่าวเดียวกันนี้ นายบุญชูได้ชักนำให้ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ทำความคุ้นเคยกับพลเอกประเสริฐ ดังนั้นจึงเป็นที่คาดกันว่า หากพลเอกประเสริฐประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหาร ม.ร.ว.คึกฤทธิ์จะได้เป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไป

ข่าวเรื่องนายบุญชูกับม.ร.ว.คึกฤทธิ์ มีความสัมพันธ์กับกลุ่มพลเอกประเสริฐ ได้มีการพูดคุยกันในหมู่สื่อชาวต่างประเทศ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ เองมีใต้มือกับความต้องการที่จะเล่นการเมือง โดยได้กล่าวถึงเรื่องนี้แบบเปิดเผยในงานเลี้ยงรับรองซึ่งจัดโดยสมาคมมิตรภาพไทย-มาเลเซียที่ป็นังเมื่อคราวที่เดินทางไปเยือนมาเลเซียตามคำเชิญของนายกรัฐมนตรีประเทศนั้น ระหว่างลี้ภัยที่ฮ่องกงและสามของเดือนมกราคม ความรายงานข่าวของสยามรัฐ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ได้กล่าวว่า ตนมีสภาพเหมือนกับนักฟุตบอลที่กำลังรอคอยให้สนามฟุตบอลที่เจาะและเจ็มนองไปคายน้ำ แห่งเสียก่อน จะโคลงไปเตะ แต่ในขณะที่น้ำยังท่วมสนามอยู่นี้ ตนจำต้องที่ปึงโป่งไปพลาญก่อน และเมื่อเดินทางกลับถึงเมืองไทยเมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ก็ยังยืนยันเจตนารมณ์ดังกล่าวนี้ และกล่าวว่า ถึงจะคงรอคอยให้รัฐบาลธานินทร์พนอนอำนาจอีก ๑๒ ปี ก็ไม่นานเกินรอ (ถึงเวลานั้นม.ร.ว.คึกฤทธิ์จะมีอายุ ๕๐ เศษ)

กลุ่มชวยราชครูเป็นกลุ่มที่สูญเสียผลประโยชน์อย่างชัดเจนจากการรัฐประหารตุลาการ คงเป็นที่ทราบกันดีว่า ผู้นำทางทหารของค่ายนี้ คือพลเอกฉัตร หิรัญศิริ ถูกปลดออกจากราชการ และได้ออกบวช ณ วัดบวรนิเวศ (พระอนันต์ เสนาณรงค์) ได้ไปร่วมงานบวชนักด้วย) ในเดือนธันวาคม พลเอกฉัตรได้รู้คงไปยังภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณกลางเดือนธันวาคม มีรายงานข่าวในหนังสือพิมพ์ เดอะมอร์นิ่งเอกซ์เพรส (หนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษฉบับใหม่ มี ม.ร.ว.อายุมงคล โสณกุล เป็นคอลัมน์นิสต์ที่สำคัญ) ว่าพลเอกฉัตรถูกฆาตกรรมระหว่างที่รุดคงอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ ๒-๓ ต่อมา ภริยาของพลเอกฉัตรปฏิเสธข่าวนี้ ชอง มีข้อพิงสงสัยเถกเถก กลุ่มยังเคออร์กตั้งกัชชวยราชครู ส่วนใหญ่อยู่ในกองทัพภาคที่สองและกองทัพภาคที่สาม ในระยะเวลาเดียวกันนี้ นายเชคิจ ภุริยพิภาณ (เจ้าของนามปากกา พญาไม้) ได้เขียนบทความเป็นตอน ๆ ตีพิมพ์ในบ้านเมือง เรื่องบทเรียนจากสามก๊ก โดยย่อเรื่องจากวรรณกรรมจีนเรื่องสามก๊ก (ประมาณหนึ่งร้อยหน้าแรก) และพยายามโยงให้เขาสถานการณ์ทางการเมืองปัจจุบัน นับสำคัญจากบทความชุดนี้ (ตีพิมพ์ในเดือนธันวาคม ๓ ตอน และในเดือนมกราคม ๑ ตอน) ก็คือ (๑) การประจบสอพลอและการเล่นพรรคเล่นพวกของพวก "ตันที" ในที่สุดแล้ว จะนำมาซึ่งความหายนะและการนองเลือดในบ้านเมือง (๒) อาจจะมีทหารจากต่างจังหวัดเข้าโจมตีนครหลวง (เนื้อหาส่วนนี้ตรงตามต้นฉบับเดิม) และ (๓) การนองเลือดและความไม่สงบในบ้านเมืองจะเป็นเหตุให้พระเจ้า "เลนเต้" ลวรรคในเดือนสาม (ตามต้นฉบับเดิมพระเจ้าเลนเต้ลวรรคในเดือนหก ซึ่งทำให้ไม่แน่ใจว่า ผู้เขียนจงใจบิดเบือนหรือไม่) หนังสือพิมพ์บ้านเมืองมีนายบรรหาร ศิลปอาชา (สังกัดพรรคธรรมสังคม) เป็นนายทุน และมีพลตรี ชัยพันธ์ อิศานายทหารคนสนิทของจอมพลประภาส เป็นผู้นำนหลัง

โอกาสที่ทหารต่างจังหวัดจะทำรัฐประหาร โดยเฉพาะจากกองทัพภาคที่สองและสาม หากจะมีก็คงไม่มากนัก แม้ว่าภายหลังการรัฐประหารตุลาการ ทหารต่างจังหวัดจะยังมีได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเท่าที่ควรก็ตาม นายทหารระดับนายพันทุกคนที่คุมกำลังในกรุงเทพมหานคร ได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาปฏิรูป ส่วนทหารต่างจังหวัด แม้จะมีตำแหน่งสูงถึงรองแม่ทัพภาค ก็ได้รับผลตอบแทนดังกล่าวนี้)

๔ นักการเมืองพลเรือน

การรวมตัวกันอย่างหลวม ๆ ของกลุ่มบุคคลที่เรียกตัวเองว่า "คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน" เพื่อมุ่งหวังอำนาจการปกครองแผ่นดิน โดยปราศจากพื้นฐานแห่งอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน ประกอบกับความขัดแย้งในผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งมีมาก่อนการรัฐประหารตุลาการ ได้มีผลอย่างสำคัญในการก่อให้เกิดภาวะความไร้เสถียรภาพทางการเมือง ความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนระหว่างผู้นำทางทหารส่วนกลาง ๆ ในที่สุดแล้ว จะนำมายืนยันมาสู่สังคมไทย แม้ว่ารัฐบาลนายธานินทร์ ภุริยวิเชียร จะพยายามให้ผลตอบแทนทางการเมืองและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจแก่ผู้นำทางทหารกลุ่มต่าง ๆ ด้วยการแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกสภาปฏิรูป หรือด้วยการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการบริหารของรัฐบาลหรือการให้คงกลาวัน กลับปรากฏว่าไม่ทั่วถึง และไม่พอเพียง ในขณะที่นายธานินทร์ ภุริยวิเชียร ได้ยืนยันอย่างหนักแน่นในการปราบปรามคอร์รัปชัน การให้ผลประโยชน์ทางการเมืองและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ทั้งเป็นรูปแบบหนึ่งของการคอร์รัปชัน ก็ยังคงมีการปฏิบัติล้นหลามจากรัฐบาลแล้วรัฐบาลเล่า ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ เป็นต้นมาโดยไม่ขาดสาย โดยที่รัฐบาลนายธานินทร์ ไม่อาจปฏิเสธได้

ทั้งที่ได้อ้างมาแล้วในภาคที่สอง กลุ่มพลังทางทหารที่สนับสนุนรัฐบาลปัจจุบันมีอยู่ ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มพลเอกเดิรม ๓ นคร และกลุ่มพลอากาศเอกกมล เคะหะวงศ์ ทั้งนี้มีพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ และพลเรือเอกสัจ จลลอยู่ เป็นสะพานเชื่อมโยงกับรัฐบาลอเมริกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงกลาโหมอเมริกัน ความไม่มั่นคงของรัฐบาล มีผลให้นายธานินทร์ พยายามแสวงหาความสนับสนุนจากกองทัพเรือ โดยอาศัยพลเรือเอกสัจเป็นสื่อ แต่กองทัพเรือจะก้าวเข้ามามีบทบาท

ทางการเมืองอีกครั้งหนึ่ง คงยากที่จะเป็นไปได้

ในขณะที่รัฐบาลพยายามขยายฐานสนับสนุนทางทหาร พฤติกรรมส่วนตัวของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีบางคน ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มทหารที่ให้การสนับสนุนรัฐบาล กรณีตัวอย่างในเรื่องนี้ คือ ผู้นำฝ่ายทหาร บางคนไม่พอใจพฤติกรรมของนายสมัคร สุนทรเวช หลายต่อหลายเรื่อง เรื่องที่สำคัญมีดังนี้คือ

(๑) นายสมัครในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้สั่งปลดพลตำรวจเอกศรีรัฐ มหิธรเทพ ออกจากตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ และแต่งตั้งพลตำรวจโทมนต์ชัย พันธุคงขึ้น ดำรงตำแหน่งแทน ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๑ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ นายสมัครอ้างว่าโคปรักษา "ผู้ใหญ่ฝ่ายทหารบางคน" แล้ว แต่ผู้ใหญ่ฝ่ายทหารที่นายสมัครอ้างถึง คงมิได้รวมพลเรือเอกสกล วัคควัย เพราะหลังจากที่นายสมัครออกทีวีประกาศปลดพลตำรวจเอกศรีรัฐเพียงสองวัน พลเรือเอกสกลได้ขอตัวพล.ต.อ. ศรีรัฐไปทำงานในกองบัญชาการทหารสูงสุด การกระทำอันหักหน้าของนายสมัครครั้งนี้ ได้ก่อให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ทหารบางหมู่บางเหล่า และในเดือนมกราคม มีความเคลื่อนไหวบางประการ ที่จะย้ายพลตำรวจเอกศรีรัฐกลับไปเป็นอธิบดีกรมตำรวจ หนังสือพิมพ์ เคลินิวส์ ได้รายงานเรื่องนี้ ก่อนที่จะถูกลบเลิกเพียงไม่กี่วัน

(๒) ในเดือนธันวาคม นายสมัครได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ว่า เวียดนามจะบุกประเทศไทย ในวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ การยึดครองเมืองไทยตามวันดังกล่าวนี้ เป็นคำทำนายของจุลสาร แผนการยึดครองประเทศไทยของคอมมิวนิสต์ ซึ่งเขียนโดยนายประสิทธิ์ ไชยทองพันธ์ ที่ปรึกษาคนหนึ่งของ กอ.รมน. คำสัมภาษณ์ของนายสมัครดังกล่าวนี้ ได้ก่อให้เกิดผลกระทบทางการเมืองและทางเศรษฐกิจเป็นอันมาก ในทางการเมืองมีผลให้ประธานพวกันชนวิสัย ประจวบกับในขณะนั้น ถูกออกหมายคอมมิวนิสต์ได้ใหม่ปฏิบัติการในภาคใต้ ในทางเศรษฐกิจ ทำให้การลงทุนซึ่งซบเซาอยู่แล้วยิ่งซบเซามากขึ้น ไม่เฉพาะแต่นายทุนต่างประเทศจะไม่กล้าลงทุนเท่านั้น นายทุนไทยก็พลอยยับยั้งการลงทุนด้วย นายอดิศักดิ์ คุ้มกันตร ได้วิพากษ์วิจารณ์การให้สัมภาษณ์พลอย ๆ ของนายสมัคร นายสมัครตอบโต้ว่า หากนายอดิศักดิ์เก่งจริง คงจะได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศในปัจจุบัน นายอดิศักดิ์กลับว่า คนมีความไม่เก่งอยู่ ๒ อย่าง อย่างหนึ่งคือ ไม่เก่งในการบริหารคน อีกอย่างหนึ่งคือ ไม่เก่งพอที่จะเป็นลูกจ้างของสถานทูตต่างประเทศ (นายสมัคร เคยเป็นลูกจ้างสถานทูตอิสราเอลในกรุงเทพฯ) การโต้เถียงเยี่ยงทหารก่อโรเคียงสักกับคนที่มีพื้นฐานด้านอรรถาณานายอดิศักดิ์นั้น นับเป็นความผิดพลาดอย่างหนึ่งของนายสมัคร

(๓) ในเดือนธันวาคม นายสมัครผู้ซึ่งมีความสุขในการปรากฏตัวบนจอโทรทัศน์ ได้ออกรายการชุมนุมที่จะปิดหนังสือพิมพ์บางฉบับถึงสองครั้ง ครั้งแรกเป็นเพราะหนังสือพิมพ์บางฉบับออกโพลล่งข่าวว่า นายธานินทร์ โค้วหาญอาศัยกับมาเลย์เซีย ยินยอมให้ทหารตะวันออกมาเลย์เข้ามามีเขตแดนไทยได้ ๕ กิโลเมตร เพื่อติดตามปราบปรามโจรจีนคอมมิวนิสต์ ลำพังบางฉบับออกโพลล่งข่าวว่านางอึ้งไค้งไม่สู้กระไรนัก เพราะคนที่อ่านภาษาอังกฤษออกมีจำนวนน้อย แต่นายรักณะ ยาวะประภาส โค้วหาญเรื่องนี้ ไปถ่ายทอดเป็นภาษาไทยในเสียงปวงชน นายสมัคร เป็นเคียดเป็นแค้นมาก ออกทีวีระนามนายรักณะและเสียงปวงชน โดยอ้างว่าข่าวนี้ไม่มีมูล (แต่บัดนี้เป็นที่แน่ชัดว่า ขาวนี้มีมูล) ครั้งที่สอง นายสมัครออกทีวีทันทีที่ได้รับใบปลิว ซึ่งแจกจ่ายกันในกรุงเทพฯ เรียกร้องให้รัฐบาลปลดนายสมัครออกจากตำแหน่งรัฐมนตรี นายสมัครเปิดเผยเรื่องใบปลิวนี้ พร้อมทั้งบริภาษ สยามรัฐ และ เคลินิวส์ พอถึงจุดนี้ (ประมาณกลางเดือนธันวาคม) หนังสือพิมพ์ของกสิกรรัฐบาลเยี่ยงหนูกลัวแมว ก็เริ่มประจักษ์แก่ใจว่า รัฐบาลชุดนี้ไร้เสถียรภาพ การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลในหน้าหนังสือพิมพ์ แทนที่จะลดน้อยลง กลับมีมากขึ้น สมาคมหนังสือพิมพ์และผู้สื่อข่าวทั้งสามสมาคมได้รวมตัวกันเขียนจดหมายประท้วงพฤติกรรมอันไร้ความรับผิดชอบของนายสมัครถึงนายกรัฐมนตรี

(๔) ในวันที่ ๔ มกราคม รัฐบาลได้จัดให้มีรายการบริจาคเงินเพื่อสมทบทุนสร้างโรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธราช เนื่องในโอกาสพระราชพิธีอภิเษกสมรส ทางโทรทัศน์ไทยทีวีสี ๕ ในช่วงหนึ่งของรายการ พ.อ.สุทนต์ สันติวงศ์ โฆษกคนหนึ่งของรายการ ประกาศว่า ขอให้ผู้ที่อยู่ในฐานะที่ปลดนายสมัครออกจากตำแหน่งรัฐมนตรี จะขึ้นมาร่วมบริจาคเงิน โดยส่งมอบให้นายสมัครเอง ปรากฏว่า ผู้ที่ พ.อ.สุทนต์ กล่าวถึงคือ พลอากาศเอกกมล เกษะคุงกะ ประธานที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ซึ่งบริจาคเงินในนามของสมาคมดังกล่าว นายสมัครได้ออกรายการเอกกมลสนธิ์อยู่ข้าง ๆ ประมาณ ๑๐ นาที ในขณะที่นายสมัครสาธยายความเป็นมาและเหตุผลที่ตนเองได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอย่างยืดยาวนั้น พลอากาศเอกกมลก็ยืนฟังพึมพำอยู่ข้างข้างซึ่งยังไม่ออกว่าเป็นอะไร (รุ่งเช้ามีหนังสือพิมพ์บางฉบับเผยว่า ถึงที่พลอากาศเอกกมลพยายามพูดก็คือ ผมไม่ปลิด ๆ) การกระทำของ พ.อ.สุทนต์และนายสมัครดังกล่าวนี้ ทำให้พลอากาศเอกกมลรู้สึกเสียหน้าอย่างยิ่ง

พฤติกรรมต่าง ๆ ของนายสมัครดังที่กล่าวมานี้ ยังความไม่พอใจแก่ผู้นำฝ่ายทหารบางกลุ่มและดูเหมือนว่า พลเอกเกรียงศักดิ์จะไม่มีความพอใจของตน คงจะเห็นได้ว่า ในวันขึ้นปีใหม่ พลเอกเกรียงศักดิ์ได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ว่า รัฐบาลควรจะพุดน้อยลง และทำงานมากขึ้น ขณะเดียวกัน ควรที่จะแสดงท่าทีที่เป็นมิตรกับสื่อมวลชนมากกว่าที่เป็นมา คำว่า "รัฐบาล" ในที่นี้ พลเอกเกรียงศักดิ์คงหมายถึงนายสมัครโดยตรง

นายสมัครไม่เพียงแต่ทำให้ตัวเองโคกเคี้ยว ด้วยการสร้างศัตรูและทำลายมิตรเท่านั้น แม้แต่ผู้ที่เคยเป็นแนวร่วมของ

นายสมัคร ก็ประกาศตัวเป็นศัตรูกับนายสมัคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งนายธรรมบุญ เทียนเงิน ความขัดแย้งระหว่างนายสมัคร กับนายธรรมบุญ นั้น โดยพื้นฐานแล้ว เป็นความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ทางการเมือง ขบวนการความขัดแย้งระหว่าง บุคคลทั้งสอง พอสรุปได้ดังนี้

(๑) ในระหว่างที่มีการจัดตั้งรัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร แหล่งข่าวซึ่งเชื่อถือได้ กล่าวว่า ทั้งนายธรรมบุญ และนายสมัคร ต่างแข่งขันกันที่จะเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งผลปรากฏว่า นายสมัครชนะเกมการเมือง เถื่อน

(๒) หลังจากที่ถูกปลดจากตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย นายธรรมบุญหันเข้าไปที่ตำแหน่งประธานสภาปฏิรูป แหล่งข่าวเดียวกันกล่าวว่า นายสมัครได้ให้ความสนับสนุนแก่นายธรรมบุญ ในการดำเนินการทุกวิถีทางที่จะให้นายธรรมบุญ ได้ตำแหน่งนี้ ซึ่งเป็นเหตุให้นายธรรมบุญแบ่หาอย่างเต็มที่ว่า หากมีผู้เสนอชื่อตนเป็นประธานสภาปฏิรูป จะไม่ปฏิเสธ แต่โดยที่ผลมาภิผลส่วนใหญ่ของสภาปฏิรูปเป็นทหาร นายธรรมบุญจึงพลาดตำแหน่งดังกล่าว

(๓) ในเดือนพฤศจิกายน หลังจากที่มีการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีไม่นาน นายสมัครได้ออกโทรทัศน์สนับสนุนแผนการสร้าง ระบอบประชาธิปไตย ๑๒ ปี ของนายธานินทร์ และกล่าวต่อไปว่า หากมีการเลือกตั้งในปี ๒๕๒๓-๔ นายสมัครจะตั้งพรรค การเมืองร่วมกับนายธรรมบุญ โดยให้นายธรรมบุญเป็นหัวหน้าพรรค เจตจำนงของนายสมัคร หากมองในแง่ดี ก็คงต้องการ ปลอบใจนายธรรมบุญที่พลาดตำแหน่งทางการเมือง แต่การประกาศเจตนารมณ์ที่จะตั้งพรรคการเมือง โดยที่เข้าใจกันว่า มิได้ปรึกษาหารือกับนายธรรมบุญก่อนเช่นนี้ ได้ทำลายโอกาสที่พอมีอยู่ของนายธรรมบุญที่จะเป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ใน อนาคตโดยหมดสิ้น

(๔) นายธรรมบุญในฐานะผู้ว่าการกรุงเทพมหานคร โดยยึดถือเป็นนโยบายเสมอมา ที่จะกวาดล้างพ่อค้าแม่ขายหาบเร่ ที่กีดขวางการสัญจรของประชาชน ในระยะแรกรัฐบาลเห็นด้วยกับนโยบายดังกล่าวนี้ แต่หลังจากที่ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม ผู้นำฝ่ายทหารกลุ่มต่าง ๆ ปรากฏขึ้นอย่างกระจ่างชัด ซึ่งทำให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพ รัฐบาลโดยเฉพา นายสมัคร เริ่ม ตั้งใจที่จะดำเนินมาตรการของนโยบายดังกล่าวนี้ จึงได้แต่งตั้งกรมขึ้นชุดหนึ่ง มีหน้าที่พิจารณาว่าร้องเรียนของพ่อค้าแม่ ขายหาบเร่ ทุกครั้งให้นายธรรมบุญไล่พ่อค้าแม่ขายหาบเร่ เหล่านั้นเข้าไปขายในตลาดหรือตามสถานที่ที่กรุงเทพมหานครจัดให้ พ่อค้าแม่ขายเหล่านั้นก็จะร้องเรียนไปที่นายสมัคร จนกระทั่งสามารถกลับไปวางขายที่เดิม สถานการณ์เป็นอยู่เช่นนี้ จน นายธรรมบุญออกตอนไหนไม่ได้ และประกาศสงครามกับนายสมัครอย่างเปิดเผย โดยให้นายสมัครปลดตนออกจากตำแหน่ง ผู้ว่าการกรุงเทพมหานคร อนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อจอมพลประภาสกลับถึงเมืองไทย นายธรรมบุญได้เข้าเยี่ยมเยียน จอมพลประภาสในฐานะเพื่อนนักเรียนรุ่นเดียวกัน รัฐบาลเกรงกลัวว่า กรณีพิพาทเรื่องหาบเร่ระหว่างนายสมัครกับนาย ธรรมบุญจะกลายเป็นชนวนจุดความวุ่นวายทางการเมือง จึงมีมติให้ยกเลิกคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ที่แต่งตั้งโดยรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงมหาดไทย หลังจากที่ยอมพลประภาสเหยียบแผ่นดินไทยไม่ถื่น

นายสมัคร เริ่มตระหนักถึงความไม่มั่นคงในตำแหน่งทางการเมืองของตน สถานีวิทยุยานเกราะและชมรมวิทย์เสรี เป็น กระทบกระเทือนที่ร้ายของนายสมัคร ผู้ที่มีเรื่องทะเลาะบาดหมางหรือขัดแย้งกับนายสมัคร จะถูกวิพากษ์วิจารณ์และประวิภาณโดย ยานเกราะและชมรมวิทย์เสรี คนเหล่านี้ได้แก่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ นายแพทย์โอภาส ชรรณวนิช นายคำวงศ์ ลัทธิพิณ นายธรรมบุญ เทียนเงิน ฯลฯ

การที่ถกเถียงถึงพฤติกรรมของนายสมัคร สุนทรเวชเสียก็ยาวนานนี้ ก็เพราะมีการคาดคะเนว่า บุคคลผู้นี้จะมีบทบาท สำคัญในการสร้างความขัดแย้งระหว่างกลุ่มทหารที่มีอำนาจกับกลุ่มอื่น ซึ่งอาจเป็นชนวนแห่งการนองเลือดในอนาคต ชนิดที่ ไม่เคยปรากฏในประวัติศาสตร์การรัฐประหารของเมืองไทยได้

ข่าวการกลับเมืองไทยของจอมพลประภาส ก่อให้เกิดความกระวนกระวายใจ ทั้งแก่ตัวนายกรัฐมนตรีและกลุ่มทหารที่ สนับสนุนรัฐบาลปัจจุบัน ดังได้กล่าวในภาคที่สองแล้วว่า การสูญเสียอำนาจต่อรองและการโดยลประโยชน์ทั้งทางการเมือง และทางเศรษฐกิจไม่มากเท่าที่ควร ทำให้กลุ่มพลเอกยศ เพ็หส์คิมทรพยายามค้นคว้าวิถีทางที่จะบีบบังคับการปกครอง และการนำจอมพลประภาสกลับเมืองไทย นับเป็นไม้ตายไม้สุดท้าย เมื่อมีข่าวในกลางเดือนธันวาคมว่า จอมพลประภาสจะ กลับเมืองไทย พลเอกเกรียงศักดิ์ โคบินไปไทเป เพื่อพบจอมพลประภาส ซึ่งคาดว่า พลเอกเกรียงศักดิ์คงไปขอรับรองมิให้ จอมพลประภาสกลับเมืองไทยในขณะนั้น โดยอ้างว่าสถานการณ์ยังไม่สู้ดีนัก แม้ว่าพลเอกเกรียงศักดิ์จะได้ให้สัมภาษณ์ในภาย หลังว่า เป็นเจตนารมณ์ของจอมพลประภาสเองที่เลือกกำหนดกลับเมืองไทยก็ตาม ต่อมา เมื่อโอกาสที่จอมพลประภาสจะ กลับเมืองไทยมีมากขึ้น ทั้งนายธานินทร์และพลเอกเกรียงศักดิ์ต่างแสดงความประวิติค ด้วยการให้สัมภาษณ์หนึ่งลัษณ์พินิจว่า อาจ มีบุคคลบางกลุ่มบางเหล่าฉวยโอกาสก่อความวุ่นวาย โดยเอาการกลับเมืองไทยของจอมพลประภาสเป็นข้ออ้าง บุคคลบาง กลุ่มบางเหล่าที่ทั้งนายธานินทร์และพลเอกเกรียงศักดิ์เฝ้าระวังนี้ คงมิใช่มีลัษณ์พิศุภา กรรมกร หรือชาวนาเป็นแน่นอน

๕ อนาคต

ในที่สุดจอมพลประภาสก็กลับถึงเมืองไทยในวันที่ ๔ มกราคม พลเอกยศเป็นผู้นำฝ่ายทหารเพียงคนเดียวที่ไปต้อนรับ จอมพลประภาสถึงสนามบินดอนเมือง แม้ว่ารัฐบาลพยายามจำกัดการเผยแพร่ข่าวการกลับเมืองไทยของจอมพลประภาส โดยอ้างว่าจอมพลประภาสเป็นเพียงประธานลัษณ์คนหนึ่งเท่านั้น ซึ่งก็ปรากฏว่าทั้งวิทย์และโทรทัศน์มิได้รายงานข่าวนี้ แต่

หนังสือพิมพ์ทุกฉบับพากันหัวข่าวนี้ในหน้าหนึ่ง แลก็คือ เสียงปวงชนลุกตั้งปึกเป็นเวลาสามวันในข้อหาว่า พากันหัวข่าวกันเกิน
จนอาจกระทบกระเทือนความมั่นคงแห่งชาติ

การกลับเมืองไทยของจอมพลประภาสมีความสำคัญต่อกลุ่มพลเอกศในสองด้านด้วยกัน ด้านหนึ่ง จอมพลประภาสอาจ
เป็นตัวนำในการชักจูงนำทางทหารกลุ่มต่างๆให้ชนกันต่อสู้กัน เพื่อโค่นล้มกลุ่มทหารที่มีอำนาจในปัจจุบัน ซึ่งก็คือ กลุ่มพลเอก
เสรี และกลุ่มพลอากาศเอกกมล ในอีกด้านหนึ่ง ทำให้ฐานะอำนาจของของกลุ่มพลเอกศมีมากขึ้น

อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า ประมาณวันที่ ๑๐ มกราคม พลเอกประเสริฐ ธรรมศิริได้เข้าพบจอมพลประภาส และสนทนา
กันประมาณ ๒ ชั่วโมง

แนวโน้มของการรัฐประหารครั้งต่อไป จะมีมากขึ้นเพียงใด ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับคำตอบของคำถามพื้นฐานต่อไปนี้ คือ

(๑) จอมพลประภาสจะสามารถประสานกลุ่มผู้นำทางทหารที่สูญเสียผลประโยชน์เข้าด้วยกันได้หรือไม่ คำถามข้อนี้ ออก
เป็นการชั่วคราว มีความเป็นไปได้อยู่มากที่กลุ่มจอมพลถนอม-ประภาสจะกลับมามีอำนาจในระดับที่เคยมีในระยะก่อนการ
ปฏิวัติตุลาคม ๒๕๑๖ และแท้จริงแล้ว จอมพลถนอมคงจะเลิกเล่นการเมืองหลังจากที่ล้มแล้ว เว้นแต่สถานการณ์ทางการเมือง
เมืองจะชักนำไป ดังที่เคยเป็นมาในอดีต อย่างไรก็ตามที่สุดที่จอมพลประภาสจะทำให้ได้ก็คือ การประสานกลุ่มพลเอกประเสริฐ
ธรรมศิริและกลุ่มพลเอกยศ เทพหัสดินทรเข้าด้วยกันเท่านั้น ส่วนการดึงกลุ่มชวยราชครูเขามารวมด้วยนั้น คงจะเป็นไปได้
ยาก เว้นแต่ความมาตรการทางนโยบายของรัฐบาลนายธานินทร์จะมีผลในการปันพอนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของกลุ่มชวย
ราชครู มากไปกว่าที่เป็นอยู่ จนผลักดันให้กลุ่มนี้เข้าร่วมกับกลุ่มจอมพลถนอม-ประภาส อย่างไรก็ตาม หากสามารถประสาน
แม้เพียงกลุ่มพลเอกประเสริฐกับพลเอกยศเข้าด้วยกันได้ ฐานะอำนาจทางทหารก็อาจเพียงพอที่จะทำรัฐประหารได้สำเร็จ

(๒) การที่มีผู้พยายามสมรชัยขัดแย้งระหว่างกลุ่มพลเอกศกับพลเอกเสรี และประสานกลุ่มทั้งสองเข้าด้วยกันได้ ก็คง
จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐมนตรีและตำแหน่งในสามเหล่าทัพไปในทิศทางที่เป็นที่พอใจทั้งแก่กลุ่มพลเอกเสรีและกลุ่ม
พลเอกศ อย่างไรก็ตาม รอยร้าวฉานระหว่างกลุ่มทั้งสองคงมีมากขึ้นกว่าที่จะประสานได้ เพราะพลอากาศเอกกมลได้ให้
สัมภาษณ์ว่า จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐมนตรี (เคอะมอร์นิ่งเอ็กสเพรส ๒๒ มกราคม ๒๕๓๐) ทำให้สัมภาษณ์ดังกล่าว
นี้ อาจตีความได้เป็นสองด้าน ด้านหนึ่งนั้นเป็นความพยายามที่จะลบข่าวลือที่ว่า จะมีรัฐมนตรีจำนวน ๖ คนต้องออกจากตำแหน่ง (ได้แก่ นายสมัคร ตุนทรเวช นายสุชาติ ศิริวรรณ นายอินทรี จันทระสิทธิ์ พลอากาศโทเพิ่ม สิมปลิวัด นางวิมลศิริ
ชำนาญเวช และคุณหญิงเลอศักดิ์ สมบัติศิริ) ในอีกด้านหนึ่งนั้น อาจตีความได้ว่าเป็นการแสดงท่าทีที่แข็งกร้าวของกลุ่มจอมพล
ถนอม-ประภาส ขณะเดียวกันนั้น รัฐบาลได้แต่งตั้งให้พลเอกเกรียงศักดิ์เป็นเลขาธิการสภาที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการ และพลเรือเอกถนอม ชลชอยได้ให้สัมภาษณ์ว่า เมื่อพลอากาศเอกกมล เคอะมอร์นิ่งเอ็กสเพรสขึ้นเงื่อนไขขายน
ตกนี้ พลเอกเกรียงศักดิ์จะดำรงตำแหน่งต่อไปแทน

บทบาทของพลตรีเทียนชัย สิริสัมพันธ์ กับวิชาการศูนย์ปฏิบัติการพิเศษ (ป่าควาย สหบุรี) เป็นสิ่งที่หึงหึงพ้อพ้อ เมื่อจอมพล
ประภาสพร้อมด้วยพลเอกเสรีและพลเอกยศเข้าเฝ้าเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๓๐ พลตรีเทียนชัยได้ร่วมเข้าเฝ้าด้วย ประ
มาชลับคำที่ถามของเคอะมอร์นิ่งเอ็กสเพรส ถูกไล่ของพลตรีเทียนชัยถูกสาทกรรม แต่คำที่ว่าโคบิคคีเป็นศัทธิวินัยศักรม ภาย
หลังพิธีศพระกุลมยานนท ซึ่งเป็นการเฉลิมฉลองของพลตรีเทียนชัย ใครจะขอให้ตำรวจสืบดูศพใหม่ เนื่องจากวิธี
กระสุนทะลุจากด้านหลังออกสู่ด้านหน้า แพร่รอยแผลถูกเย็บเรียบร้อยแล้ว การสืบดูศพครั้งที่สองจึงไม่อาจเปลี่ยนรูปคดีได้
ตำรวจลงความเห็นเป็นคดีฆาตกรรมฆาตกรรม ซึ่งก่อให้เกิดความเจ็บแค้นแก่พระกุลมยานนทเป็นอันมาก อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า
สมาชิกคนหนึ่งของตระกูลนี้เคยเป็น ส.ส. กรุงเทพมหานคร ดังกัพรทศชาติไทย อีกคนหนึ่งเคยเป็น ส.ส. กรุงเทพมหานคร ดังกัพรทศประชาธิปไตย หลังจากนั้นไม่ถึงหนึ่งปีคำที่ รัฐบาลลงสอบสวนพลตรีเทียนชัยข้อหาละอองธุลีมือบังหลวง
เงินประมาณ ๒ ล้านบาท แต่ทั้งๆที่ยังอยู่ในระหว่างถูกสอบสวน รัฐบาลอเมริกันได้มอบเครื่องราชอิสริยาภรณ์แก่พลตรีเทียนชัย
เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ในฐานะที่ให้ความร่วมมือแก่รัฐบาลอเมริกันในระหว่างที่เกิดสงครามอินโดจีน นายไวทเฮาส์
เอกอัครราชทูตอเมริกันประจำประเทศไทย ได้ออกแถลงการณ์ว่า การพิจารณาให้เหรียญตราแก่พลตรีเทียนชัย ได้ทำ
ก่อนที่จะเกิดคดีคอร์รัปชัน (ลงนามโดยรัฐมนตรีกลาโหมของรัฐบาลอเมริกัน) ทั้งนายไวทเฮาส์เองเชื่อว่า บุคคลจะยังไม่ได้
ชื่อว่ากระทำความผิด จนกว่าจะมีการพิสูจน์และพิพากษาแล้ว การมอบเหรียญตราแก่พลตรีเทียนชัยในช่วงที่กำลังมีความขัด
แย้งสูงเช่นนี้ เป็นเหตุการณ์ที่มีนัยทางการเมืองอย่างกระจ่างชัด ในประการแรกทีเดียว แสดงถึงการของลงนามเอกอัคร
ราชทูตอเมริกัน มีนัยว่าปกป้องพลตรีเทียนชัยโดยอ้อม ในประการที่สอง แสดงการบังคับกล่าวมีสวนทางสุดอำนาจระหว่าง
กลุ่มทหารที่มีอำนาจปกครอง กับทหารกลุ่มตรงกันข้าม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การกลับเมืองไทยของจอมพลประภาส มีผลให้กลุ่มทหารที่มีอำนาจปกครองเกาะกลุ่มกัน และผลักดัน
กำลังเข้าด้วยกันอย่างเหนียวแน่นมากยิ่งขึ้น จนเกิดแสดงท่าทีที่แข็งกร้าวต่อกลุ่มจอมพลถนอม-ประภาสอย่างชัดเจน ส
สำหรับกลุ่มผู้นำฝ่ายทหารที่สูญเสียผลประโยชน์ ในขณะนี้ไม่มีทางเลือกอื่น นอกจากการหัวรั้งประหาร ส่วนกลุ่มทหารที่มี
อำนาจปกครองอยู่ในปัจจุบัน จำเป็นต้องหามาตรการในการยึดชีวิตตนเอง การหักเหลี่ยมมีความเป็นเอกภาพยิ่งขึ้น
มิใช่หมายความว่า รัฐบาลนายธานินทร์จะมีเสถียรภาพ แท้จริงแล้ว วิธีการยึดชีวิตในการเสวยอำนาจวิธีหนึ่งก็คือ
การลิดทิ้งรัฐบาลนายธานินทร์ ด้วยการจู่โจมอย่างเงิบๆ ซึ่งมีทางเป็นไปได้มาก เพราะความไร้สมรรถภาพของ

รัฐบาลที่ปรากฏแก่ประชาชน ประกอบกับกลุ่มผู้สูญเสียผลประโยชน์ก็พยายามตอกย้ำประเด็นนี้ ทั้งสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่กระทบกับทุก สถานการณ์ที่เป็นอยู่เช่นนี้ ย่อมทำให้กลุ่มทหารที่มีอำนาจปกครองในขณะนี้ อาจจะต้องคำนึง มาตราการที่สำคัญ ๒ ประการคือ

(๑) เปลี่ยนแปลงคณะรัฐมนตรี จากแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้ นายเฉลิม ประจวบเหมาะ ได้เคยแนะนำให้นายธานินทร์ ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี และเปลี่ยนแปลงตัวรัฐมนตรีสำคัญ ๓ ตำแหน่งคือ นายสมัคร สุนทรเวช นายสุชาติ ศิริวรรณ และ นายอินทรี จันทระสถิตย แทนนายธานินทร์มีนโยบายที่ความคืบหน้าดังกล่าว การกลับเมืองไทยของจอมพลประภาส มีผล ทำให้สถานการณ์ทางการเมืองเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และในที่สุดแล้ว ดูเหมือนว่านายธานินทร์ต้องพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไปในอนาคตอันใกล้ ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลนายธานินทร์ถูกโจมตีว่าไร้สมรรถภาพหนักขึ้น จาก แหล่งข่าวที่เชื่อถือได้ ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนให้เป็นนายกรัฐมนตรีคนใหม่คือ พลอากาศเอกทวี จุลละทรัพย์ ด้วยเหตุที่ว่า พลอากาศเอกทวีเป็นทหาร ซึ่งอาจเป็นที่ยอมรับของทหารกลุ่มต่าง ๆ มากกว่านายธานินทร์ ซึ่งเป็นพลเรือน และใน ประการสำคัญ พลอากาศเอกทวีมีสายสัมพันธ์อันดีกับกระทรวงกลาโหมอเมริกัน ช่องทางที่รัฐบาลจะได้รับความช่วยเหลือ จากสหรัฐอเมริกาจะได้อีกมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้ที่คัดค้านการแต่งตั้งพลอากาศเอกทวีเป็นนายกรัฐมนตรี และสนับสนุนที่จะให้นาย สมัคร สุนทรเวช ดำรงตำแหน่งนี้ ซึ่งทางฝ่ายทหารไม่เห็นด้วย อีกคนหนึ่งที่มีผู้คาดหมายว่าอาจเป็นนายกรัฐมนตรีคือ นายประภาส อวยชัย

(๒) ประกาศให้มีการเลือกตั้งภายในหกเดือนหรือหนึ่งปี ความหวังที่จะฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจและปราบปรามการคอร์รัปชัน การอาศัยความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา ดูเหมือนจะเลือนลางลง เมื่อประธานาธิบดีคาร์เตอร์โค่นลงมาถึงประเด็นสิทธิมนุษยชนในสุนทรพจน์เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๗๗ เพื่อที่จะให้สหรัฐฯ ช่วยเหลือไทยโดยสะดวกใจ รัฐบาลไทยจำต้องเปลี่ยนรูปแบบการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย มาตราการดังกล่าวนี้มีความเป็นไปได้สูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะนี้ ไม้มีความเคลื่อนไหวที่จะโยกย้ายฐานที่พลัดจากฟิลิปปินส์ไปอยู่เมืองไทย หนังสือพิมพ์ เดอะนิวยอร์กไทมส์ ได้กล่าวถึงความเป็นไปได้ที่สหรัฐฯ จะกลับไปมีฐานทัพในเมืองไทยตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๖๓ และพื้นที่ที่ผู้บัญชาการทหารอเมริกันภาคพื้นแปซิฟิกเยือนประเทศไทย เมื่อต้นเดือนมกราคม สถานีวิทยุฮอัสเตอร์เสียดังกล่าวถึงเรื่องนี้อีกครั้งหนึ่ง แต่รัฐบาลนายธานินทร์ก็ออกแถลงการณ์ปฏิเสธข่าวนี้ อย่างทันทีทันควัน

กล่าวโดยสรุป สำหรับกลุ่มทหารที่มีอำนาจการปกครองขณะนี้ ต้องเผชิญไม่เฉพาะแต่ปัญหาการระดมระงับตัวเพื่อมิให้ทหารกลุ่ม ตรงกันข้ามที่รัฐประหารโค่นเท่านั้น หากยังต้องเผชิญปัญหาการดำเนินมาตรการเพื่อยึดเวลาในครองอำนาจอีกด้วย ปัญหาพื้นฐาน ที่กำลังเผชิญอยู่ขณะนี้คือ (๑) ทำอย่างไรจึงจะสามารถเปลี่ยนแปลงคณะรัฐมนตรี โดยไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับกลุ่มอื่นมากนัก และ (๒) หากประกาศให้มีการเลือกตั้งภายในหกเดือนหรือหนึ่งปี จะมีหนทางในการ "อธิบาย" แก่ประชาชนได้อย่างไร ในเมื่อ สามเดือนที่แล้วได้มีการสนับสนุนแผนการสร้างระบอบประชาธิปไตย ๒ ปี ของนายธานินทร์

ส่วนกลุ่มทหารที่สูญเสียผลประโยชน์นั้น คงได้กล่าวแล้วว่า ในขณะนี้ไม่มีทางเลือกอื่น นอกจากการหารัฐประหาร บัญชีพื้นฐาน จึงอยู่ที่ว่า มีกำลังมากพอที่จะโค่นกลุ่มทหารที่มีอำนาจในปัจจุบันได้อย่างไร ไม่เพียงแต่เท่านั้น ยังจำต้องมีคำอธิบายให้แก่ประชาชนว่า ทำไมจึงต้องหารัฐประหาร คำอธิบายที่พอเป็นไปได้คือ (๑) ความไร้สมรรถภาพของรัฐบาลปัจจุบัน (๒) สถานการณ์ทาง เศรษฐกิจที่กระทบกับทุก และ (๓) ความล้มเหลวในการปราบปรามการคอร์รัปชัน และดูเหมือนว่า กลุ่มผู้สูญเสียผลประโยชน์ ทั้งหลาย พยายามตอกย้ำประเด็นสำคัญทั้งสามนี้ โดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ กันดังนี้

(๑) ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งมีการวิพากษ์ว่าพยายามหนุนให้พลเอกประเสริฐ ธรรมศิริทำการรัฐประหาร และอาศัย สยามรัฐ เป็นเครื่องมือในการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล (ซึ่งขณะนี้ สยามรัฐ ได้เตรียมขอหัวหน้าสื่อพิมพ์ฉบับใหม่ชื่อ สุกสายใจ หาก สยามรัฐ ถูกรัฐบาลปิด) เมื่อพิจารณาถึงข้อเขียนต่าง ๆ ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ นับตั้งแต่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ เป็นต้นมา สารสำคัญที่ม.ร.ว.คึกฤทธิ์พยายามบอกผู้อ่าน มีอยู่ ๒ ประการคือ (ก) ขอให้เห็นความล้มเหลวของระบอบสังคมนิยมประชาธิปไตย ซึ่งนายธานินทร์อ้างว่าเชื่อถือและยึดเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย โดยยกเอาสหราชอาณาจักรและสวีเดนเป็น อุทาหรณ์ การย้ำประเด็นนี้มีอยู่บ่อยครั้ง (ข) ขอให้เห็นว่ารัฐบาลนายธานินทร์ ไม่มีความคิดริเริ่มในการนำนโยบายใหม่ ๆ มาใช้ มาตราการบางอย่างที่นำมาใช้ เป็นสิ่งที่รัฐบาลคึกฤทธิ์ริเริ่มไว้

(๒) ดร.สมชัย วัชรวิจิตร โคอาชัย ปณิธาน นิตยสารรายสัปดาห์ ในการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มเสรีนิยมใน กอ.รมน. ใน ปณิธาน ฉบับต้นเดือนมกราคม ดร.สมชัยได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับอนาคตของเมืองไทย สารสำคัญของบทสัมภาษณ์ดังกล่าวมีอยู่ ประการคือ (ก) รัฐบาลควรประกาศให้มีการเลือกตั้งโดยเร็ว เพราะระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น ที่จะช่วยให้เมืองไทยหลุดพ้นจากเงื้อมมือของคอมมิวนิสต์ การที่คณะปฏิรูปกำลังกลับไปปกครองด้วยระบอบเผด็จการ จะทำให้สังคมไทยกลายเป็นคอมมิวนิสต์ เร็วยิ่งขึ้น เพราะในช่วงเวลาสามปีที่ผ่านมา ประชาชนได้สัมผัสเสรีภาพภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย การหมุนเข็มนาฬิกากลับไปทางลึกลับ เท่ากับเป็นการทำให้ตัวเองโคตรเสีย รัฐบาลจะไม่วันใดที่ประชาชน นิสิตนักศึกษา กรรมกรและชาวนา เป็นแนวร่วม ซึ่งในที่สุดแล้วเท่ากับเป็นการผลักดันให้คนเหล่านี้เข้าหาพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ทางออกของสังคมไทย นอกเหนือจากการแก้ปัญหาความยากจนและการแก้ปัญหาคอร์รัปชันแล้ว จะต้องเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยเร็ว โดยให้มีการเลือกตั้งภายใน ๖ เดือนเป็นอย่างช้า มิใช่ใช้เวลาถึง ๕ ปี ดังที่นายธานินทร์เสนอไว้ และ (ข) นโยบายเกี่ยวกับยุทธการรายคอมมิวนิสต์ ไม่ควรเน้นการปราบปรามเป็นหลัก แต่ควรเน้นการไขสงครามจิตวิทยาอย่างมีขั้นตอน โดยอาศัย

มาตรการทางเศรษฐกิจในการแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาการว่างงานประกอบด้วย เพราะการพึ่งมาตรการในการปราบปรามเพียงอย่างเดียว คงที่รัฐบาลนายชาตินิรโทษ์เป็นการรอบคอบ จะเร่งให้เมืองไทยเป็นคอมมิวนิสต์เร็วขึ้น รายละเอียดในเรื่องนี้ปรากฏในหนังสือชื่อ อนาคตของเมืองไทย : ยุทธศาสตร์เพื่อการอยู่รอด (๒๕๑๕) ซึ่งดร.สมชัย เขียนร่วมกับพลเอกสายหยุด เกิดผล บทสัมภาษณ์ของดร.สมชัยดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดปฏิกิริยาในหมู่ปัญญาชนเป็นอันมาก แต่สิ่งที่น่าสังเกตบางประการในบทสัมภาษณ์ของหนังสือเล่มดังกล่าว คือ ดร.รณ.ไม่มีเอกภาพ มีหลายพรรคหลายพวก และมีความเห็นไม่ตรงรอยกัน ในที่สุดรัฐบาลสังคมนิยมประชาธิปไตย สถาบันวิทยุยานเกราะไต้หวันล้มล้างและมีไปอ่านออกอากาศ และสนับสนุนความคิดเห็นของดร.สมชัย แต่สถาบันวิทยุยานเกราะไม่ถูกสังคมนิยม หนังสือพิมพ์ เอกราช ในคอลัมน์ "จดหมายถึงชาตินิรโทษ์" ของนายสุเทพ เหมือนประสิทธิเวช ได้ถ่ายทอดบทสัมภาษณ์ของ ดร.สมชัย พร้อมทั้งการคนที่ตีพิมพ์ในนิตยสาร ปัญญา (เป็นรูปหมวกทหารและมีข้อความว่า (อาถรรพณ์เลข 6 เราเตือนคุณแล้ว) ซึ่งมีเนื้อหาว่า อาจมีการรัฐประหารในวันที่ ๖ กุมภาพันธ์) ผลก็คือ เอกราช ถูกสังคมนิยม เอกราช เปลี่ยนหัวเป็น เอกราช และถูกปิดอีก ด้วยข้อหาว่า โยนญาติของหนังสือพิมพ์ เอกราช หมกอาชญา

(๓) กลุ่มจอมพลถนอม-ประภาส ได้อาศัยหนังสือพิมพ์ บ้านเมือง เป็นเครื่องมือในการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล และในเดือนมกราคม เริ่มอาศัยรายการ "สนทนาประชาชาวนา" ของทีวีช่อง ๙ (ซึ่งพันตรีชัยชาญ เพ็ญประภาส หลานของจอมพลประภาสเป็นผู้อำนวยการในการพิมพ์รัฐบาลนายชาตินิรโทษ์ ในสัปดาห์ที่สองของเดือนมกราคม นายปราโมทย์ ศรีสุนทร แห่ง ตะวันออก ออกมาพูดถึงนโยบายของรัฐบาล ซึ่งมีผลให้หนังสือพิมพ์ถูกปิดลงหลายฉบับ ในรายการนี้ นายชงษ์ มั่นนอย และนายเดโช ภริยาภิกขุ ได้รับเชิญมาร่วมรายการด้วย แต่ทั้งสองไม่ยอมออกรายการ ในสัปดาห์ที่สาม นายฉาง เอี่ยมคีลา และ นายวิฑิต ไกรฤกษ์ มาออกรายการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลเรื่องนโยบายเศรษฐกิจอย่างดุเดือด นายฉางได้อ้างคำพูดของนางวิมล เจริญเจริญ (เจ้าของนามปากกา "หมยงค์") ซึ่งกล่าวในสัปดาห์ที่ ๖ รัฐบาลไม่เห็นท่าอะไรในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ นอกจากการออกกฎหมายปล่อยคนออกจากคุก และออกกฎหมายจับคนในคุก นายฉางพยายามชักชวน ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ด้วยกรกล่าวว่า ควรที่จะนำโครงการเงินผันมาใช้ ซึ่งตามความเห็นของนายฉางเป็นโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อภาคชนบท หากมีการแก้ไขมาตรการต่าง ๆ ให้รัดกุม วันต่อมา นายชาตินิรโทษ์ได้ตอบโต้ว่า โดยส่วนตัวแล้ว มีความเคารพนับถือ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ แต่มีโครงการผันเงินหรือที่หาให้ปัญหาของรัฐมันมีมากมายจนยากแก่การแก้ไข แม้รัฐบาลจะมี (หรือไม่สามารถ) ปิดรายการ "สนทนาประชาชาวนา" แต่ให้เขาเล่นงานนายอาคม มกรานนท์ พิธีกรของรายการนี้ ด้วยข้อหาคอร์รัปชันสมัยที่เป็นผู้อำนวยการสถานีวิทยุ ททบ.

(๔) มีใบปลิวออกมาจากรัฐบาลนายชาตินิรโทษ์ ว่าเล่นพรรคเล่นพวก แจกจ่ายใบหัวกรุงเทียมหนาคู โดยไม่สามารถทราบได้ว่า เป็นของกลุ่มใด แต่มีพยานบุคคลซึ่งอ้างว่า คำว่าจงวางหนวยมีส่วนเผยแพร่โดยตรง ขณะเดียวกันก็มีข่าวลือว่า มีการว่าจ้างเด็กวัยรุ่นไปนั่งวิพากษ์วิจารณ์ที่ร้านกาแฟ

(๕) สถานวิปปฏิภาณใจเป็นเวทีในการพอกย้ำให้เห็นถึงความไร้สมรรถภาพของรัฐบาลนายชาตินิรโทษ์ อาทิเช่น ประมาดกลองเดือนมกราคม นายสวัสดิ์ คำประกอบ ได้ตั้งกระทู้ถามรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบายการปราบปรามผู้ก่อการร้ายว่า ทำไมยังปราบ ผู้ก่อการร้ายจึงยิ่งอีกเพิ่ม กระทั่งถึงกลางปี ทำให้ต้องมีการประชุมคณะรัฐมนตรีพิเศษ (หนึ่ง มีรายงานข่าวที่เชื่อถือได้ว่า นายสวัสดิ์ คำประกอบได้ทบทวนนายจารุบุตร เรื่องสุวรรณ อัครทองหัวหน้าพรรคธรรมสังคม ให้เป็นรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลที่จะจัดตั้งขึ้น ซึ่งเขาใจกันว่า เป็นกลุ่มจอมพลถนอม-ประภาส) ก่อนหน้านั้น นายสาณะ สหายสว่าง ได้ให้สัมภาษณ์กับเดือนมกราคมว่า อย่าให้หวังว่า สถานวิปปฏิภาณใจจะเป็นที่ร่ายยาวให้รัฐบาล

การขึ้นราคาน้ำมันดิบของกลุ่ประเทศโอเปก ทำให้เป็นที่คาดหมายกันว่า รัฐบาลจะต้องขึ้นราคาน้ำมันสำเร็จรูปในไม่ช้า แต่รัฐบาลกลับทราบแต่ใจคิดว่า การประกาศขึ้นราคาน้ำมัน จะทำให้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจเลวร้ายลง และอาจเกิดรัฐประหารได้ จึงประวิงเวลาการขึ้นราคาน้ำมัน กลุ่มผู้สูญเสียประโยชน์ชนชั้นรอไม่ได้ ก็รวมหัวกันขึ้นราคาน้ำมันเพื่อทำให้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจปั่นป่วน แต่ก็ต้องลาทัพเมื่อรัฐบาลแสดงท่าทีซึ่งแข็ง

กล่าวโดยสรุปแล้ว แนวโน้มของการรัฐประหารมีอยู่ค่อนข้างมาก คาดกันว่า คงไม่เกินเดือนกุมภาพันธ์หรือมีนาคมที่จะถึงนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเดือนมีนาคม-เมษายนนั้น ความปกติจะมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งในสามเหล่าทัพ การเปลี่ยนแปลงในนี้จะมีหรือไม่ และถ้ามี จะกระทบกระเทือนฐานอำนาจของกลุ่มต่าง ๆ อย่างไร ปัจจัยเหล่านี้ล้วนแต่มีผลกระทบต่อนโยบายรัฐประหารที่มีอยู่ในขณะนี้

บันทึกท้ายเรื่อง

ผู้สื่อข่าวพิเศษของ "มิตรไทย" ได้ลงบทความสรุปเหตุการณ์ และวิเคราะห์สถานการณ์การเมืองของประเทศไทยอย่างละเอียด ซึ่งผู้อ่านอาจนำมาพิจารณาประกอบเป็นเหตุเป็นผลเบื้องหลังการพยายามทำรัฐประหารในวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๑๖ ที่เคยมีขึ้น

ในการตีพิมพ์บทความชิ้นนี้ กองบรรณาธิการ "มิตรไทย" มีข้อสังเกต ๒ ข้อ ซึ่งคิดว่าควรพิจารณา

๑) บทความนี้เขียนขึ้นในตอนปลายเดือนกุมภาพันธ์และต้นเดือนมีนาคม จึงเป็นการประเมินสถานการณ์อย่างดีที่สุดเท่าที่ผู้สื่อข่าวพิเศษของเราสามารถทำได้ในเวลานั้น

๒) การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองเป็นสิ่งที่ยากลำบาก และเสี่ยงต่อการผิดพลาดมาก ของบรรณาธิการ "มิตรไทย" ไม่ต้องการที่จะสร้างความรู้สึกว่าการวิเคราะห์ในบทความนี้เป็นสิ่งซึ่งทางเรา (หรือแม้กระทั่งผู้เขียนบทความเอง) ถือว่าเป็น สิ่งจำเป็นที่แท้จริง เราถือว่าเป็นแค่เพียงทัศนะหนึ่งเท่านั้น กลางเวลาจะพิสูจน์ได้ว่าทัศนะนี้จริงเท็จเพียงไร

ประเด็นที่ผู้เขียนเห็นว่ามีความสำคัญต่อการเมืองของประเทศไทยในอนาคตอันใกล้ คือ การรวมกลุ่มของผู้ที่มิอำนาจและอิทธิพลทางการเมือง และคงจะเป็นที่ยอมรับกันว่า ในประเทศไทยผู้ที่มิคุณสมบัติเช่นว่านั้นมักจะเป็นทหาร ซึ่งอาจเป็นแนวทางที่จะเข้าใจโครงสร้างของอำนาจได้วิธีหนึ่ง แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า ผู้เขียนคิดว่าลักษณะการรวมกลุ่มดังที่ได้บรรยายไว้ในบทความจำเป็นจะต้องคงทนต่อไปในลักษณะนี้อาจไม่มีวันสิ้นสุด หรือไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ และในขณะเดียวกันไม่ได้หมายความว่า กองบรรณาธิการ "มิตรไทย" มีเจตนาที่จะมุ่งให้มีการแตกแยกกัน (ผู้อ่านคงทราบดีว่า ทางรัฐบาลประกาศอยู่เสมอว่า ไม่มีความแตกแยกทั้งในคณะรัฐบาลและในหมู่ทหาร) เราเพียงแต่ต้องการหาทางที่จะเข้าใจสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศไทยให้ดีขึ้น และเราเชื่อว่าความเข้าใจของมาจากรายการที่จะได้พิจารณา ความเห็นที่แตกต่างกัน และ แง่มุมที่แตกต่างกัน ส่วนใครจะตัดสินใจอย่างไร หรือไม่ตัดสินใจเลย ย่อมเป็นสิทธิของแต่ละบุคคล

กองบรรณาธิการ มิตรไทย

ความสัมพันธ์ของเสถียรภาพทางการเมือง

นอร์แมน ฟีนแกน

กรุงเทพฯ

หลังจากทหารยึดอำนาจและตั้งรัฐบาลพลเรือน ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นเวลาเพียง ๔ เดือน สถานการณ์ทางการเมืองของประเทศไทย ก็เป็นเหมือนรางแหว่งล้นล้นร้อนและร้อนไหม และมีที่ที่ว่าจะราวฉาบอีกครั้งหนึ่ง เมื่อสัปดาห์ที่แล้วมีที่ที่หาว่าอาจมีการแย่งชิงอำนาจกันอย่างเจียน ๆ ซึ่งผู้สังเกตการณ์เชื่อว่า อาจยังผลต่อไปให้ทหารปฏิบัติการอย่างออกหน้า ก็มีการคาดคะเนกันอย่างหนาหูว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลในคณะรัฐมนตรี หรืออาจมีรัฐประหารซ้อน แม้ว่าข่าวเหล่านี้จะลดลงไปบ้างในระยะต่อมา ผู้วิเคราะห์สถานการณ์ส่วนใหญ่ก็ยังเชื่อว่ารัฐบาลอาจอยู่ในตำแหน่งต่อไปได้อีกไม่กี่สัปดาห์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งรัฐบาลนายธานินทร์ เมื่อเดือนตุลาคมที่แล้ว สวมสัปดาห์หลังจากที่คณะปฏิวัติการปกครองแผ่นดิน อันประกอบด้วยนายทหารชั้นผู้ใหญ่ของประเทศ เข้ายึดอำนาจรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ยกเลิกรัฐธรรมนูญ และจำกัดกิจกรรมทางการเมืองอย่างเคร่งครัด ในตอนนั้นผู้นำในการรัฐประหารได้ประกาศว่า รัฐบาลชุดก่อนกำหนดนโยบายที่ผิดพลาด และแสดงความหวังว่ารัฐบาลชุดใหม่จะแก้ไขสถานการณ์ได้ ในขณะที่ผู้นำเหล่านี้ก็ตกลงกันเป็นการภายในว่า จะให้เวลานายธานินทร์ ๒ เดือน เป็นการทดลองว่าจะทำงานได้หรือไม่

หลังจากนั้น ผู้นำเหล่านี้ก็ติดหวังการทำงานของรัฐบาลมากขึ้นเป็นลำดับ และในระยะเวลา ๒-๓ สัปดาห์ที่แล้ว มีพยานหลักฐานบางประการทำให้ชวนคิดไปว่า มีการจูงใจร่างวิกฤติการณ์ และหาเสียงประชามติสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงครั้งใหม่ แหล่งข่าวที่ใกล้ชิดกับฝ่ายทหารกล่าวว่า พื้นที่ที่เสียงประชามติพร้อม เมื่อนั้นรัฐมนตรีบางคนหรือทั้งหมดจะพ้นจากตำแหน่ง

ดูเหมือนว่าแรงผลักดันที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น มาจากกองทัพซึ่งไม่มีบทบาทเด่นชัดในตอนที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี และแรงผลักดันนี้เริ่มขึ้นเมื่อจอมพลประภาส จารุเสถียร อดีตผู้เผด็จการ เกิดทางกลับกรุงเทพฯ หลังจากที่ถูกโยกย้ายไปไต้หวัน ๓ ปี กองทัพบกไทยเป็นกองทัพที่มีอำนาจมากที่สุดในระหว่างสามเหล่าทัพ ไม่มีรัฐบาลใดเคยอยู่รอดมาได้หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากกองทัพ แต่กองทัพก็ขาดผู้นำ ก็มีการแบ่งแยกภายใน นับตั้งแต่พลเอกถนอมถึงอนิจกรรม นับแต่นั้นมา ยังไม่ปรากฏ มีผู้นำคนหนึ่งที่สามารรถประสานรอยร้าวต่าง ๆ ในกองทัพบก และได้รับการสนับสนุนจากกำลังทหารส่วนใหญ่ แต่ผู้สังเกตการณ์หลายคนเชื่อว่า ในขณะนี้ พลเอกยศ เทพหัสดินธร ซึ่งเคยร่วมงานกับจอมพลประภาสอย่างใกล้ชิด อาศัยอยู่ในฐานะที่จะมีบทบาทในทำนองนี้ การกลับมาของจอมพลประภาส ย่อมเป็นการช่วยเสริมกำลังให้พลเอกยศอย่างไม่ต้องสงสัย ยิ่งไปกว่านั้นยังมีข้อชวนคิดว่า จอมพลประภาสเดินทางกลับมาก็ได้ เพราะได้รับการสนับสนุนให้กลับมาเพื่อประสานฝ่ายต่าง ๆ ให้สามัคคีกัน

อิทธิพล

จอมพลประภาสกล่าวกับนักข่าวว่า ต้องการดำรงชีวิตหลังเกษียณอายุอย่างสงบ อย่างไรก็ตามบรรดาเพื่อน ๆ และผู้ที่เคยทำงานร่วมกัน ได้พากันไปพบจอมพลประภาสที่บ้าน บางครั้งอยู่ปรกหักกันเป็นเวลา ๒-๓ ชั่วโมง เป็นที่เชื่อกันโดยทั่วไปว่า จอมพลประภาสกำลังรู้สึกเห็นด้วยอันทรงอิทธิพลทั้งในวงการทหาร ธุรกิจและการเมือง อันอาจมีเจตนาที่จะกลับมามีอำนาจอีกครั้งหนึ่ง หรืออาจนั่งมองการต่าง ๆ อยู่หลังเวที

ถึงแม้จะไม่คำนึงถึงความต้องการ ส่วนตัวของพลเอกยศ-จอมพลประภาสกับสมัครพรรคพวกก็ตาม การที่กองทัพบก (ต่อมา
ศรัทธาในรัฐบาลนายชาตินิรทน์) ไม่ใช่ว่าเรื่องยากที่จะเข้าใจแต่อย่างใด นายกรัฐมนตรีได้คัดเลือกรัฐมนตรีต่าง ๆ ด้วย
ตนเอง คณะรัฐมนตรีประกอบด้วยเพื่อน ๆ ของนายชาตินิรทน์ที่มีความใกล้ชิดกัน เป็นส่วนใหญ่ ไม่มีพื้นฐานทางการเมือง
เมือง และรัฐมนตรีหลายคนถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า ไม่กล้าตัดสินใจดำเนินนโยบาย และไม่กำหนดนโยบายที่สร้างสรรค์
แหล่งข่าวที่เชื่อถือได้กล่าวว่าระบบราชการที่ใหญ่โตมโหฬาร และมีอำนาจ กำลังจะงวอดวายเพราะการฉ้อราษฎร์บังหลวง
ถูกปลุกภายหลังการรัฐประหาร ๕ ตุลาคม เมื่อพระมหากษัตริย์เสด็จออกประทับในนาม จึงไม่กระตือรือร้นที่จะนำ
นโยบายของรัฐบาลมาปฏิบัติ นายชาตินิรทน์เองซึ่งเคยเป็นผู้วิพากษ์ และมีความคิดริเริ่มที่จะสร้าง
ศรัทธาโดยทั่ว ๆ ไป แต่กลับทำตัวเป็นคนค้อนในไม่ยอมอ่อนข้อ ยิ่งไปกว่านั้นนโยบายหลักสองข้อของนายชาตินิรทน์ เป็น
การร่างสัญญาในหมู่ทหารอาวุโสบางคน เนื่องจากเป็นนโยบายที่ขัดต่อผลประโยชน์ คือนโยบายปราบปรามการลอบราช
ยังหลวง และนโยบายปราบปรามยาเสพติด

ผลที่เกิดขึ้นคือ เริ่มมีการเคลื่อนไหวคัดค้านรัฐบาลในกลุ่มคนบางพวก เป็นที่เข้าใจว่าทหารบางหน่วยและอดีตนักการเมือง
ฝ่ายขวามาก่อนหน้านี้ มีนโยบายเปลี่ยนเผด็จการจากจอมพลรัฐบาล ชวามาคนหนึ่งถูกจับในกรุงเทพฯ ขอหาติดประกาศ
ขอความคดค้านรัฐบาล และหนังสือพิมพ์ขงมีลักษณะอนุรักษนิยมได้วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอย่างรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ
นายชาตินิรทน์ได้พยายามตอบโต้ผู้ที่ทำผิดนี้โดย และปราบปรามผู้ที่คัดค้าน หนังสือพิมพ์ฝ่ายขวา ๒ ฉบับถูกปิด

ตอนปลายเดือนมกราคมมีเหตุการณ์ผิดปกติหลายเรื่อง ซึ่งช่วยให้มองเห็นการแย่งชิงอำนาจได้อย่างเด่นชัดขึ้น และเป็น
การผลักดันสถานการณ์จนเกินถึงจุดแตกหัก มีรายงานข่าวแจ้งมายัง คาร์ล อัสเทิร์น อีโคโนมิค รีวิว ซึ่งไม่สามารถยืนยัน
จากทางการได้ว่า เจาหนาทักทายความปลุกคดียุติพลสุกระเบิดที่ท่าขึ้นอย่างหยาบ ๆ ในบริเวณหอประชุมมหาวิทยาลัย
ลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ก่อนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จไปพระราชทานปริญญาบัตร เจาหนาท
พบแต่ระเบิด แต่ไม่สามารถหาตัวคนวางระเบิดได้ เหตุการณ์ครั้งนี้อาจเป็นเพียงความพยายามของฝ่ายซ้ายที่จะก่อ
วินาศกรรม (มีรายงานเพิ่มเติมเรื่องนี้ว่า นักศึกษาประมาณ ๑๐๐ คนไม่ยอมไปรับพระราชทานปริญญา) แต่ยุติลงเกิด
การที่คนไทยโคกลาวอย่างตระหนกตกใจว่า อาจเป็นแผนของฝ่ายขวาต้องการทำลายชื่อเสียงของรัฐบาล

การเงิน

ในระยะไล่เลี่ยกันนั้น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการประพฤติมิชอบในวงราชการ (ปปป.) ได้ประกาศว่าจะสอบสวน
ธุรกิจของพลตรีเทียนชัย ศิริสัมพันธ์ ผู้บัญชาการศูนย์ปฏิบัติการพิเศษที่สทบุรี ที่โคทำขึ้นมาหลายปีแล้ว พลตรีเทียนชัยเป็นพรรคพวก
ที่มีอิทธิพลของจอมพลประภาส คณะกรรมการ ปปป. โคทำสิ่งที่ไม่เคยทำมาก่อน ด้วยการเปิดเผยแพร่รายละเอียดของกิจการเกี่ยวกับ
กับพลตรีเทียนชัย อย่างเต็มที่ โดยไม่เปิดเผยว่าใครเป็นผู้กล่าวหา หรือใครเป็นผู้ส่งหลักฐานเอกสารมาให้ ผู้สังเกตการณ์
บางคนสันนิษฐานว่ารัฐบาลหนุนหลังการสอบสวน เพื่อเดินตามทางการเมืองอีกขั้นหนึ่ง ข้อสันนิษฐานนี้ได้รับการสนับสนุนยิ่งขึ้นเมื่อ
มีข่าวว่านายชาตินิรทน์กำลังติดคอของการสนับสนุนจากผู้นำฝ่ายตำรวจ ในกรณีที่จะต้องมีการเผชิญหน้ากัน ทางกองทัพบกได้รับรวม
พลังกันสนับสนุนพลตรีเทียนชัย โดยผู้บัญชาการทหารบก พลเอกเสริม ๗ นคร สงจดหมายถึงนายชาตินิรทน์ ตักเตือนมิให้มีการ
พยายามแบ่งแยกกองทัพบก แต่ถึงกระนั้นก็ตาม เหตุการณ์นี้ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดวิกฤติการณ์
(กรณีพลตรีเทียนชัยนี้ มีเรื่องลึกลับเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ก่อนที่ขอลาวหาจะประกาศให้สาธารณชนรู้ มีบุคคลพลสะโกพลตรีเทียนชัย
ในนามของพลตรีเทียนชัยเอง เจาหนาทกล่าวว่าเป็นการฆ่าตัวตาย และหลังจากการประกาศขอลาวหาเพียงไม่กี่วัน รัฐบาล
สหรัฐอเมริกาประกาศให้เหรียญตราแก่พลตรีเทียนชัย เป็นการตอบแทนสิ่งที่ไม่ใคร่เป็นทางการ)

ในตอนปลายเดือนมกราคม นิตยสารฝ่ายขวาดนัยหนึ่ง ซึ่งมีสวนสัมพันธ์กับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.)
ถูกสั่งปิดและบรรณาธิการถูกจับกุม ตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีเอง หลังจากที่ได้ตีพิมพ์บทความวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ซึ่งหัวหน้า
กองวิชาการของ กอ.รมน. เป็นผู้เขียนเอง ผู้เขียนคนนี้ ทำงานระดับสูงในกระทรวงกลาโหมสหรัฐ และกระทรวงกลาโหม
ของไทย

ทหาร

หลังจากนั้นอีก ๒-๓ วัน พันเอกอุทรา ซึ่งเป็นญาติของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ได้เปิดการโจมตีรัฐบาลอย่างหนักอย่างไม่
เคยมีมาก่อน รายงานข่าวกล่าวว่านายกรัฐมนตรีโกรธแค้นมาก และสั่งปิดสถานีวิทยุด้วยตนเอง และจับกุมตัวพันเอกอุทรา
ปฏิบัติการของนายกรัฐมนตรีทำให้ทหารและนักการเมืองฝ่ายขวาค่อนข้างตกใจมาก ในวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พันเอกอุทราออกอากาศ
และประกาศว่าจะปิดสถานีเพราะคนโค "พยายามปกป้องประเทศชาติในทางที่ผิด" และกล่าวว่าจะมอบตัวให้พลเอกเสริม
คำประกาศของพันเอกอุทราปิดท้ายด้วยการเปิดเพลงปลุกใจ และเพลงสรรเสริญ แต่ คาร์ล อัสเทิร์น อีโคโนมิค รีวิว ทราบว่า
แท้จริงจะมีการตกลงประนีประนอมกันในการประชุมลับของผู้นำทหาร คือให้สถานีกลองกระจายเสียงชั่วคราว และย้ายตัว
พันเอกอุทรา

อย่างไรก็ตามกรณีนี้โคทำให้บรรยากาศทางการเมืองคุกรุ่นยิ่งขึ้น แม้กระทั่งผู้สังเกตการณ์ที่ระมัดระวังที่สุด ยังเห็นว่าการรัฐประ
หารเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ นายชาตินิรทน์เองปรากฏข้อหาชวนคนควายหาดีเหมือนกับว่า ไม่ใม่มีอะไรเกิดขึ้นเลย และใช้เวลา

โครงการศึกษาของมิตรไทย

มิตรไทยมีโครงการศึกษาซึ่งจะให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มศึกษาต่าง ๆ ที่ประกอบด้วยคนไทย และสนใจจะศึกษาปัญหาในแง่ต่าง ๆ ของสังคมไทยอย่างจริงจัง โดยเปิดโอกาสให้คนไทยได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรี กลุ่มศึกษาที่ตั้งขึ้นควรมุ่งวัตถุประสงค์ที่กว้าง ไม่ควรจะอยู่ในประเทศใด เรายินดีให้ความช่วยเหลือทั้งสิ้น เราจะไม่พิจารณาถึงความเห็นทางการเมืองของผู้รวมกลุ่ม และจะไม่ให้ความช่วยเหลือแก่องค์การทางการเมือง หรือกลุ่มที่ขึ้นอยู่กับองค์การทางการเมืองโดยตรง รวมทั้งกลุ่มที่พยายามใช้ความรุนแรง หรือวิธีที่ไม่เป็นประชาธิปไตยในการดำเนินงานของกลุ่ม

หากท่านสนใจที่จะร่วมกับเพื่อน ๆ คนไทยในการตั้งกลุ่มศึกษา และมีวัตถุประสงค์ที่กว้างขวางกัน หรือท่านมีกลุ่มศึกษาอยู่แล้ว หากท่านต้องการความช่วยเหลือ จากโครงการศึกษาของมิตรไทย ในด้านต่าง ๆ เช่น ค่าเช่าสถานที่ประชุม ค่าเดินทาง ค่าซื้อหนังสือและเอกสาร ขอให้เสนอโครงการของท่านไปยัง Seminar Programme Mitr Thai Trust ตามที่อยู่ข้างล่างนี้

คณะกรรมการมูลนิธิมิตรไทย

นายป๋วย อึ๊งภากรณ์	ประธาน
ม.ร.ว.สายสวัสดิ์ หอมสัน	รองประธาน
นายพรวน ชิส ตรีปัส	กรรมการและเหรัญญิก
นายคิว บุนนาค	กรรมการและเลขานุการ
นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

สำนักงาน มิตรไทย

THAI FORUM

c/c Chapter House,
Leverington,
Wisbech,
Cambridgeshire.

ในกรณีที่ท่านผู้อ่านต้องการติดต่อกับกองบรรณาธิการ จดหมายข่าวมิตรไทย เพื่อส่งข่าวาร ขอเขียนวิพากษ์วิจารณ์ บทความ หรือจดหมายติชม ขอให้ติดต่อกับเราโดยตรง ทางกองบก. ขอความกรุณาให้ท่านแจ้งชื่อและที่อยู่ เพื่อความสะดวกในการติดต่อก หากท่านไม่ประสงค์จะให้เรารับพิมพ์ก็ขอให้แจ้งไปด้วย

สำนักงาน กองบรรณาธิการ จดหมายข่าว

มิตรไทย

c/o Chapter House,
Leverington,
Wisbech,
Cambridgeshire.

P. Manawapat,
Room 64, C.I.H.E.,
Sheepen Rd.,
COLCHESTER, Essex.